

Groenbeleidsplan 2022 - 2032

Hardinxveld-Giessendam

Groenbeleidsplan 2022 – 2032

Hardinxveld-Giessendam

Status **Concept**

Contactpersoon **Ing. M. van den Bos**
gemeente

Rapport opgesteld door **DG Groep® bv**
Helsinkilaan 6b
3446 AH Woerden

Tel. 0172 213460
e-mail info@dggroep.nl
internet www.dggroep.nl

Opdrachtnummer **469_003**

Projectleider/
projectmanager **Ing. A.H. Onderwaater-Keern**
Ing. M.E. v.d. Ven

Auteurs **Ing. A.H. Onderwaater-Keern en Ing. M. de Wit**
Datum **Concept november 2021**

Druk **Eerste druk, DG Groep bv**

DG Groep b.v. is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de DG Groep b.v.. Opdrachtgever vrijwaart de DG Groep b.v. voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© DG Groep® b.v.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever hierboven aangegeven en is haar eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en de DG Groep b.v., noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doelstelling	5
1.2 Scope	6
1.3 Aanpak en beleidskaders	6
1.4 Leeswijzer	6
2. Terugblik groenbeleid	7
2.1 Terugblik groenbeleidsplan 2007	7
2.2 Belangrijke ontwikkelingen	8
2.3 Inbreng bewoners – klankbordgroep	9
3. Huidige benadering Hardinxveld-Giessendam	11
3.1 Groenblauwe structuur	13
3.2 Uitgangspunten groeninrichting	14
3.3 Bomenbeleid 2012 - 2021	15
4. Groenvisie	16
4.1 Samen met elkaar	17
4.2 Aantrekkelijk dorp	17
4.3 Klimaatbestendige gemeente	18
4.4 Biodiversiteit binnen en buiten het dorp vergroten	18
5. Groenbeleid	19
5.1 Samen met elkaar	19
5.2 Aantrekkelijk dorp	22
5.3 Klimaatbestendige gemeente	25
5.4 Biodiversiteit binnen en buiten het dorp	27
6. Beheer	29
6.1 Uitgangspunt beheer	29
6.2 Gewenste beheeraanpak	33
6.3 Meten en monitoring	36
7. Financiële effecten	39
7.1 Scenario's	39
7.2 Organisatorische effecten	41
7.3 Uitvoering beleid en kosten	42
Bijlagen	43

Bijlage I. Kaders- en beleidsuitgangspunten	43
Bijlage II. Resultaten Enquête	45
Bijlage III. Streefbeelden	68
Bijlage IV. Afwegingskader zonnepanelen	76
Bijlage V. Voorbeeld uitwerking - Geveltuintjes	77
Bijlage VI. Voorbeeld uitwerking - Adoptie van groen	78
Bijlage VII. Adoptie boom	79
Bijlage VIII. CROW KOR schaalbalken bij inspectie kwaliteit beplantingen	80
Bijlage IX. Resultaten Quicksan	84
Bijlage X. Kansenskaart	86

1. Inleiding

In het groenbeleidsplan van gemeente Hardinxveld-Giessendam is beschreven hoe de gemeente de aankomende jaren het openbaar groen in de gemeente gaat onderhouden en beheren. Het plan gaat over het bestaande groen, maar ook over het groen dat nog gerealiseerd gaat worden. Bij deze ontwikkelingen is waar mogelijk gekeken naar de samenhang tussen groen en water, zoals vijvers, sloten en de Wetering. Groen en water dragen bij aan een aantrekkelijk, gezond en klimaatbestendig Hardinxveld-Giessendam.

1.1 Aanleiding en doelstelling

Het Groenbeleidsplan van gemeente Hardinxveld-Giessendam is verouderd en heeft veel van zijn doelen behaald. We leven echter in een andere tijd waar diverse nieuwe ontwikkelingen, waaronder nieuwe wetgeving, een nieuwe aanpak vragen. Tegenwoordig krijgen actuele thema's als klimaatadaptatie, biodiversiteit en burgerparticipatie een steeds belangrijkere rol in de openbare ruimte. Om hier vorm aan te geven is het groenbeleid toe aan actualisering voor de komende tien jaar. De gemeenteraad en het college hebben een zesttal belangrijke doelen meegegeven voor het actualiseren van het plan. Hierbij zijn de volgende doelen meegegeven:

- Doel 1: de bestaande beeldkwaliteit in balans brengen met de beschikbare middelen.
- Doel 2: de gemeenteraad keuzes laten maken aan de hand van de gewenste beeldkwaliteit.
- Doel 3: in het groenbeleidsplan visie bepalen op welke gebieden de gemeente een bijdrage levert aan biodiversiteit.
- Doel 4: in het groenbeleidsplan uitgangspunten formuleren op welke wijze het openbaar groen en het groen op particuliere terreinen een bijdrage kan leveren aan klimaatadaptatie.
- Doel 5: beleid formuleren hoe om te gaan met initiatieven van burgers/belangengroepen waardoor onder voorwaarden gemeentegrond mag worden onderhouden of anderszins worden ingericht (adoptie van groen met spelregels).
- Doel 6: vaststellen normen en afwegingskader groen.

Daarnaast is het belangrijk om een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving te behouden, naast het beschermen en ontwikkelen van landschappelijke kwaliteiten, de soortenrijkdom aan planten en dieren (biodiversiteit) te behouden en waar mogelijk te versterken en het groenonderhoud te innoveren met aandacht voor mens en milieu.

Ook is er de kans om vanuit 'groen' een bijdrage te leveren aan landelijke (en zelfs wereldwijde) opgaven. Het gaat dan onder andere over het omgaan met de gevolgen van klimaatverandering, de overstap naar nieuwe vormen van energie en het vormgeven van een circulaire economie. Met dit groenbeleidsplan geven we invulling aan deze thema's en genoemde doelen en opgaven. Ook geven we aan hoe we dit precies aanpakken.

Dit groenbeleidsplan biedt handvatten om de ontwikkeling van het openbaar groen te sturen op zowel gemeentelijk niveau als wijkniveau. Daarnaast is het belangrijk om beleidsmatig te kunnen sturen en planmatig te beheren, om uiteindelijk gezamenlijk toe te werken naar het gewenste beeld. Het groenbeleidsplan geeft inzicht in de visie op het groen in de openbare ruimte, geeft diverse kaders voor onderhoud en beheer en bevat een overzicht van beleidsinstrumenten in de gemeente Hardinxveld-Giessendam. Het geeft daarmee richting aan een integrale, functionele en leefbare openbare ruimte.

1.2 Scope

Het groenbeleidsplan gaat over al het groen in de gemeente Hardinxveld-Giessendam. Dit betreft o.a. bomen, bermen, gazons, oevers, heesters, hagen en sierplantsoen. Dit groen bevindt zich voornamelijk binnen de bebouwde kom. In het plan worden uitspraken gedaan over gemeentelijk en particulier groen, bomenbeleid, snippergroen en reststroken.

1.3 Aanpak en beleidskaders

Voor de aanpak is vanuit de gemeente een ambtelijke werkgroep ingericht, bestaande uit de groenbeheerder en een extern adviesbureau. Om de bewoners naar hun mening over het groen te bevragen is een enquête gehouden, waarbij inwoners aan konden geven verder mee te willen praten. Met verschillende bewoners zijn gesprekken gehouden en enkele hebben zitting genomen in een klankbordgroep en hebben meegedacht over de invulling van het groenbeleid. De klankbordgroep is een aantal keren bij elkaar gekomen om samen door te denken over de invulling van het groenbeleid. Hiervoor zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd, met actieve participatie van de deelnemers. Deze groepen bestonden bijvoorbeeld uit inwoners en belangenorganisaties, zoals de Natuur- en Vogelwacht, Stichting Dorpsbehoud, Bewonerscommissie Apollostraat en de Buurt Bestuurt. Het participatieproces heeft waardevolle suggesties en ideeën opgeleverd, zoals gezamenlijk (gemeentelijke) plantsoenen onderhouden, locaties en ideeën aangedragen waar grijs vervangen kan worden voor groen, aanbieden van regenton om water af te koppelen, waarvan vele in dit beleidsplan zijn verwerkt.

Het groenbeleidsplan van gemeente Hardinxveld-Giessendam is niet een op zichzelf staand plan, maar is mede gebaseerd op eerder vastgesteld beleid en leidende wet- en regelgeving. Hierbij zijn de Regionale Adaptatie Strategie Alblasserwaard en de Structuurvisie Hardinxveld-Giessendam als belangrijke uitgangspunten meegenomen. In bijlage I zijn de betrokken beleidskaders en wet- en regelgeving beschreven welke input geven voor dit groenbeleidsplan.

1.4 Leeswijzer

Voor u ligt het groenbeleidsplan 2022-2032. In hoofdstuk 1 starten we met de inleiding, scope en aanpak. In hoofdstuk 2 evalueren we het oude groenbeleidsplan, beschrijven we de huidige ontwikkelingen en de input vanuit de inwoners vanuit de gemeente. Vanuit een overkoepelende visie (H3) kijken we naar groen- en waterstructuren in Hardinxveld-Giessendam aanwezig zijn. We kunnen dan beoordelen wat het belang van deze structuren is of kan zijn. Daarna vertalen wij deze visie naar beleidsonderwerpen (H4). Het hoofdstuk groenvisie formuleert de doelen en ambities die de gemeente de komende jaren wil bereiken. De acties vanuit de groenvisie vertalen we in hoofdstuk 5 per thema naar acties. De uitgangspunten voor beheer zijn beschreven in hoofdstuk 6. Het beleidsplan sluit af met het inzichtelijk maken en de financiële consequenties bij het kiezen voor diverse scenario's (H7).

2. Terugblik groenbeleid

In 2007 is het groenbeleidsplan van de gemeente Hardinxveld-Giessendam opgesteld. Door de jaren heen is groen een steeds grotere rol gaan spelen in gemeentelijk beleid. Vooral de laatste jaren wordt in het kader van actuele ontwikkelingen (zoals klimaatadaptatie, de groeiende druk op de leefomgeving en de opkomende plagen) het belang van een goed groenbeleid steeds groter. Hoewel de grote groenstructuren veelal hetzelfde blijven, zorgen nieuwe ontwikkelingen voor nieuwe informatie en kennis ervoor dat we op sommige punten beter met ons groen om leren gaan. Door bepaalde groenstructuren te beschermen en te versterken met de kennis van nu, ontstaat een steeds duurzamer en gebalanceerder groenbeleid. Een beleid waarin de natuur (en daarmee biodiversiteit) wordt versterkt, groenzones behouden blijven en er toch nog ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen.

2.1 Terugblik groenbeleidsplan 2007

Het vorige groenbeleidsplan van de gemeente Hardinxveld-Giessendam is vastgesteld op 27 september 2007. In dit plan ligt de nadruk op de bestaande groenstructuren en hoe deze beheerd en versterkt moeten worden. De gemeente maakt in de groenstructuur onderscheid tussen verschillende schaalniveaus:

- Hoofdgroenstructuur,
- Wijkgroenstructuren en
- Woon- en buurtgroen.

In april 2021 is het groenbeleidsplan 2007 geëvalueerd. Bij de evaluatie is gekeken hoe de doelstellingen uit het plan de afgelopen jaren zijn ingevuld. Per doel kwam daar het volgende uit:

Evaluatie doelstellingen	
Herkenbare groenstructuren binnen Hardinxveld-Giessendam	De gemeente heeft voor ieder niveau van de groenstructuur herkenbare beplantingsplannen gemaakt. Met een aparte beplantingsopzet voor ruimtelijke eenheden (hoofd, wijk en buurtgroen) uit het groenstructuurplan is meer herkenbaarheid binnen Hardinxveld-Giessendam gerealiseerd. Deze aanpak moet gecontinueerd worden naar de toekomst.
Milieuvriendelijk – Ecologisch beheer	Langs het fietspad aan de Parallelweg past de gemeente natuurvriendelijk maaibeheer toe. Dit wordt verder uitgebreid naar andere daarvoor geschikte locaties. Ook wordt onkruid chemievrij bestreden. Daarnaast heeft de gemeente, de afgelopen jaren verschillende locaties vergroend (Wielwijk, Peulenpark) en bermen omgevormd naar fleurige groenperken met vaste planten. Ook deze aanpak moet voortgezet worden.
Hondenbeleid - participatie	In 2016 is het hondenbeleidsplan vastgesteld. Voorstellen uit het groenbeleidsplan zijn hierin opgenomen. Bij de uitwerking van dit plan is een klankbordgroep betrokken geweest. Aan de hondenbezitters zijn faciliteiten geboden en door de vaststelling en invoering van dit beleid is voor veel partijen duidelijkheid gegeven. Ook dit is als positief ervaren en moet worden voortgezet.
Bomenbeleid – Groene kaart	Met de vaststelling van het bomenbeleid in 2012 zijn waardevolle structuren en bomen beschermd middels de Groene Kaart. In 2016 heeft een aanpassing van de kaart plaatsgevonden. De bomen die niet op de kaart staan zijn kapvergunningvrij. De bomen die binnen de Groene structuren op de kaart staan zijn veelal behouden en voldoende beschermd. De Groene Kaart is effectief. Op alle punten is continuering gewenst, waarbij de handhaving en controle op de herplantplicht nog beter zou kunnen.

Beheerniveaus
In de visie staan drie beheerniveaus benoemd voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte: intensief, basis en extensief. In de vertaling van visie naar de praktijk is deze op onderdelen niet genoeg geïmplementeerd. Namelijk; de beheerniveaus zijn per deelgebied niet goed vastgelegd waardoor er aan de buitendienst geen duidelijkheid is geboden aan de in het groenbeleidsplan voorgestelde onderverdeling.
Het groenbeleid integraal toepassen
Voor de uitvoering van projecten heeft het groenbeleidsplan voldoende structuur geboden. Het voorgestelde programma is voor een groot deel uitgevoerd (ca. 85%). De raad is via de P&C-cyclus op de hoogte gehouden over de status en uitvoering van het groenbeleidsplan. Bewoners hebben inspraak gehad bij de uitvoering van diverse projecten. bewoners konden mee beoordelen door inbreng te leveren of vragen te stellen. De gemeente koppelde de vragen en opmerkingen naar de indieners terug. De uitvoering van projecten heeft een positieve invloed gehad op de uitstraling van de openbare ruimte.
Karakter van het groenbeleid
Met bovenstaande uitgangspunten was het beleid van het groenbeleidsplan 2007 “integraal” en “sober”. Integraal groenbeleid leidt tot een efficiënte werkwijze, tijdige afstemming en een betere, functionele inrichting. Sober was van kracht omdat de gemeente het groenbeheer efficiënt en goedkoop wilde houden. De middelen voor de uitvoering en de aanpassing in beheer waren niet toereikend om alle ambities te realiseren en projecten mee te kunnen financieren of het beheer uit te kunnen voeren.

2.2 Belangrijke ontwikkelingen

Toekomstige ontwikkelingen
Klimaatadaptatie
Het klimaat verandert en we moeten gezamenlijk actie ondernemen om Hardinxveld-Giessendam klimaatbestendig te laten zijn en blijven. Als we niets doen krijgen we in de toekomst steeds meer last van droogte, hitte en wateroverlast door hevige regenval. Als gemeente kunnen we dit niet alleen. De helft van het grondgebied in het dorp is particulier eigendom. Groen speelt een belangrijke rol in het opvangen van water van piekbuien. Een doordachte groene inrichting kan de negatieve gevolgen van extreem weer dus sterk verminderen. Ruimtelijke adaptatie op klimaatverandering is daarom één van de hoofdthema's in Klimaat adaptieve agenda 2021-2030.
Biodiversiteit
Biodiversiteit staat voor soortenrijkdom en voor evenwichtige leefgebieden waarin de verschillende soorten dieren en planten leven in gezamenlijkheid. Biodiversiteit is belangrijk, omdat de grote verscheidenheid aan soorten de natuur in balans houden. Samen vormen de soorten een levende en productieve natuur. Goed voor de landbouw, goed voor iedereen. De rijksoverheid wil de Nederlandse natuur en biodiversiteit behouden en versterken. De burgers van de gemeente Hardinxveld-Giessendam hebben aangegeven het belang van biodiversiteit te onderkennen. Het groenbeleidsplan werkt dit verder uit voor het openbaar groen.
Woningbouwopgave
De komende jaren worden extra woningen gebouwd. Door deze woningbouwopgave neemt de druk op de openbare ruimte, en dus ook op het groen, toe. Of er nu binnen of buiten de huidige grenzen van de bebouwde kom gebouwd wordt, het groenbeheer zal telkens proactief moeten inspelen op de nieuwe ontwikkelingen, zodat voldoende groen in en om de woonomgeving beschikbaar is om van te genieten en in te recreëren.
Bodemdaling
Bodemdaling is in Hardinxveld-Giessendam een probleem. Vooral bomen hebben hier last van, op twee manieren: veel boomsoorten kunnen slecht tegen ophoging van de bodem. Daarnaast zakken de bomen mee

met de bodem, waardoor ze in de lagere gebieden met hun wortels steeds verder in het grondwater zakken en op een gegeven moment doodgaan. Voor beide problemen zoekt de gemeente passende oplossingen.

In 2022 treedt de Omgevingswet in werking

Alle (deel)beleidsplannen en verordeningen krijgen in de nabije toekomst een plaats in het omgevingsplan. De inwoner hoeft dan niet meer afzonderlijke plannen te raadplegen om erachter te komen wat voor afspraken bijvoorbeeld voor groen in een gebied gelden. Deze onderwerpen en uitdagingen vragen meer flexibiliteit en creativiteit van overheden, groene vakspecialisten en inwoners. Tegelijkertijd bieden deze kaders ook kansen om met innovatieve oplossingen te komen en tot een nog betere integrale samenwerking tussen verschillende beleidsvelden te komen. Daarvoor zijn heldere beleidslijnen nodig.

Oog voor inwonerparticipatie

Afgelopen jaren is de samenleving steeds meer betrokken bij (her)inrichting en projecten. Deze rol wordt dankzij de Omgevingswet in de toekomst alleen maar groter. Om hier goed vorm aan te geven heeft de gemeente participatiebeleid vastgesteld.

2.3 Inbreng bewoners – klankbordgroep

Enquête groenbeleidsplan (najaar 2020)

De gemeente Hardinxveld-Giessendam heeft een enquête gehouden, om de inwoners te betrekken bij het proces van het opstellen van het groenbeleidsplan en de maatschappelijke wensen en doelen voor groen in beeld te brengen. Daarnaast willen wij de inwoners informeren wat de gemeente voor ogen heeft met het groenbeleid voor de komende jaren.

- uitrol van de enquête op 28 september 2021 via Onderzoekscentrum Drechtsteden (sluiting 14 oktober 2021);
- communicatie over de enquête via gemeentelijke sociale media (Facebook en Twitter);
- aantal deelnemers 462 (compleet ingevuld).

De volledige resultaten zijn bekend gemaakt op de gemeentelijke website en gedeeld met de inwoners en opgenomen in bijlage II Resultaten enquête.

Op basis van de resultaten en conclusies uit de enquête zijn de belangrijkste thema's en opgaven binnen het openbaar groen:

- Het overgrote deel van de respondenten (47%) is (zeer) tevreden over de hoeveelheid openbaar groen in de gemeente, 26% is niet tevreden noch ontevreden, en 27% is ontevreden. Respondenten geven aan dat ze met name groen in de kernen en woonwijken missen en dat openbaar groen wordt opgeofferd voor bebouwing en bestrating.
- 13% van de respondenten is (zeer) tevreden over het onderhoudsniveau van het openbaar groen in de gemeente, (19%) is niet tevreden noch ontevreden, meer dan de helft (63%) is ontevreden.
- De respondenten geven veelvuldig aan dat het onderhoud beter moet en 'alerter' kan: Maai- en bermbeheer wordt vaak genoemd als aandachtspunt. Men geeft aan dat het onderhoud sterk verschilt per plek. Overlast door onkruid wordt vaak genoemd.
- Van de 4 wijken zijn de inwoners van Boven Hardinxveld het meest ontevreden, zij geven het groen gemiddeld een -> 5,2.
- Belangrijkste functie: natuur, sport/spel en recreëren en ontmoeting -> dat vraagt om voldoende openbaar groen binnen de wijken.
- Belangrijkste thema: Tegen gaan van klimaatverandering, extra inzet op insecten en fleur en kleur. Dat vraagt om verschillende typen groen (afwisseling, divers, plantkeuzes, ecologisch).

- 30% wil participeren, rest niet. Communicatie richting inwoners over de waarde van groen en functie van groen, helpt bij bewustwording en om participatie in groenonderhoud/adoptie te vergroten.
- Inwoners stimuleren om op privaat terrein (groen)maatregelen te nemen.

Aanvullende gesprekken met bewoners

Conclusies, en hoofdlijnen vanuit gesprekken met bewoners.

- Hoeveelheid (waardevol) groen in de wijken is laag.
- Dagelijks parkeerprobleem.
- Inrichting gemeentelijk groen weinig creatief, meer kleur en fleur, bollen t.g.v. insecten.
- Onderhoudsniveau is laag, zeker in zomer veel onkruid (verharding).
- Gemeente kapt veel bomen, bomen beter beschermen bij realisatie bouwplannen.
- Bewoners willen participeren, als het kan (fysiek).
  - Moestuintjes
  - Geveltuintjes
  - Groene schuttingen
  - Groene daken (mits er subsidie is)
- Onderzoek mogelijkheden voor subsidie van klimaatadaptatie.
- Zonnepanelen op dak, maar grote boom voor deur, welke lijn volgt gemeente?

Gesprekken met Klankbordgroep

- Als gemeente eerder aan tafel bij (Nieuw)bouwplannen, situaties met veel verharding is onwenselijk.
- Hoe worden keuzes gemaakt voor boom- en plantensoorten? Denk na over een voorstel in parken inheems en in woonwijken diverser. Mag creatiever.
- Onderzoek welke flora en fauna aanwezig is en welke maatregelen je kan nemen of welke soorten je kan planten.
- Weinig recreatief groen in gemeente, vaak gecombineerd met spelen.
- Bomen niet meer één op één vervangen, kijk bijvoorbeeld eens naar kroonvolume.
- Opvallend is de grote hoeveelheid verharding in gemeente. Is dit overal noodzakelijk? Is er verharding te verwijderen? T.g.v. groen?
- Wegen, onderzoek naar parkeerdruk. Denk na over parkeerplaatsen met grasbetontegels.
- Boomspiegels niet meer schoffelen, mag verruigen.
- Gemeente kan adviserende rol hebben voor klimaatadaptatie tuin, zoek naar mogelijkheden voor subsidie-adoptie zoals sedumdaken, groene schuttingen, geveltuintjes.

3. Huidige benadering Hardinxveld-Giessendam

Om grip te krijgen op Hardinxveld-Giessendam is het van belang om aandacht te geven aan de verschillende structuren die Hardinxveld-Giessendam herkenbaar maakt. De focus is met name gelegd op de groenblauwe structuren van de gemeente.

Landschappelijke structuur

Het landschap zegt iets over de ontstaansgeschiedenis van het dorp. Dit Groen-blauw raamwerk van de gemeente Hardinxveld-Giessendam bepaalt het gezicht van het dorp en de aantrekkelijkheid van uiteenlopende woon- en recreatiemilieus. Hardinxveld-Giessendam is gelegen in de Alblasserwaard en aan de rivier de Merwede. Het landschap is onder te verdelen in twee typologieën - het veenweidelandschap en het rivierenlandschap. Gemeente Hardinxveld-Giessendam ligt in de Alblasserwaard en heeft zijn ontstaan te danken aan de ligging aan de Merwede. Kenmerkend aan het veenweidelandschap zijn: Langgerekte smalle kavels, lintbebouwing, De Giessen en de veelvoorkomende knotwilgen. Kenmerkend aan het rivierenlandschap zijn: Oeverwallen, stroomruggen, de Merwede en de talrijke meidoornhagen.

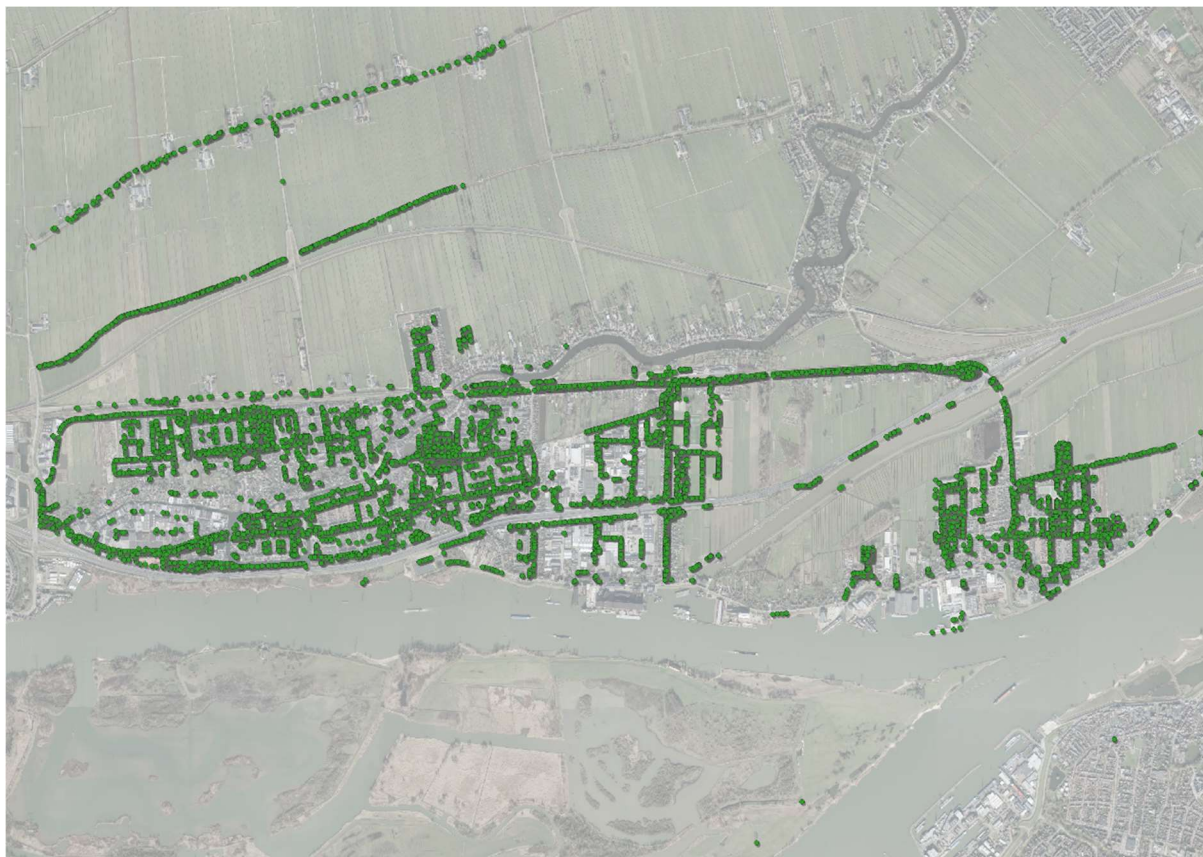

Figuur 1 Landschapsstructuurkaart

Stedenbouwkundige- en groenstructuur

De ruimtelijke opbouw van de gemeente Hardinxveld-Giessendam is voornamelijk historisch bepaald. De ruimtelijke opbouw van de gemeente wordt naast de bebouwingsblokken met name bepaald door een aantal groene structuren en elementen in het landschap. De lintbebouwing langs het riviertje de Giessen is een herkenbare structuur voor Hardinxveld-Giessendam. De wijken in Hardinxveld-Giessendam zijn grotendeels omsloten door de oudere bebouwingslinten. Het groen is op willekeurige plaatsen in bebouwingslinten geconcentreerd en is in de jaren 90 aangeplant. Het groen langs de hoofdontsluitingswegen draagt bij aan een grotere herkenbaarheid en zorgt voor een verbindende en begeleidende functie tussen de woonwijken.

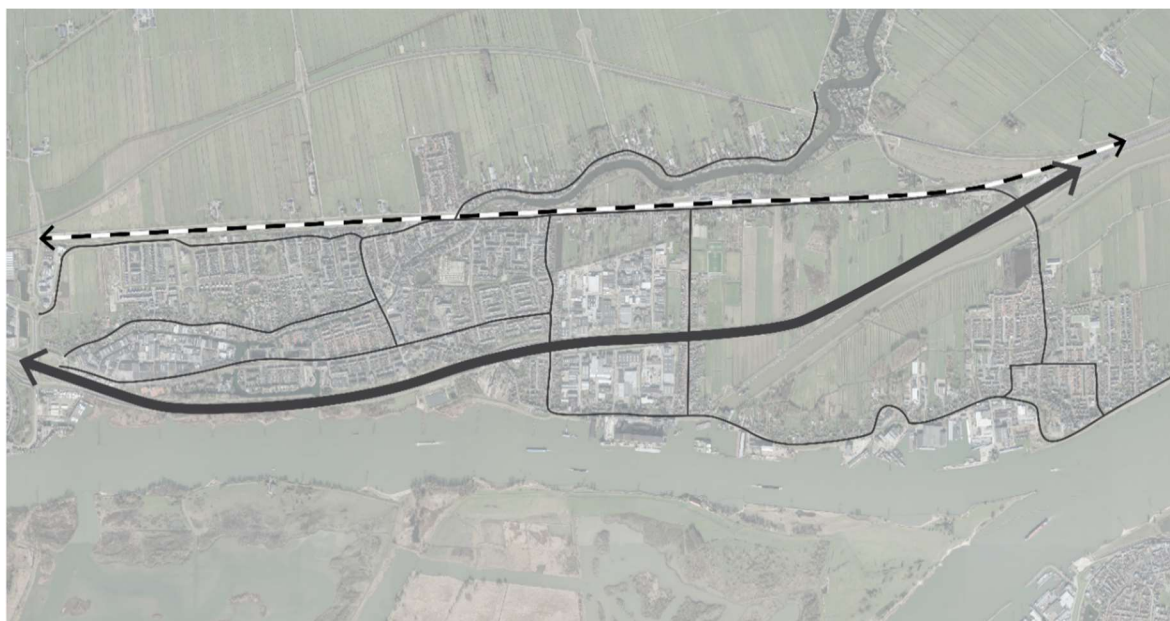

Figuur 2 Groenstructuurkaart

Wegenstructuur

Hardinxveld-Giessendam is goed bereikbaar via de hoofdontsluitingswegen met belangrijke doorstromende functies. De wegen die de verschillende gebiedstypen ontsluiten zijn goed verbonden met de hoofdontsluitingswegen. De hoofdontsluitingswegen worden veelal begeleid door een groenstructuur en hebben een verbindende functie.

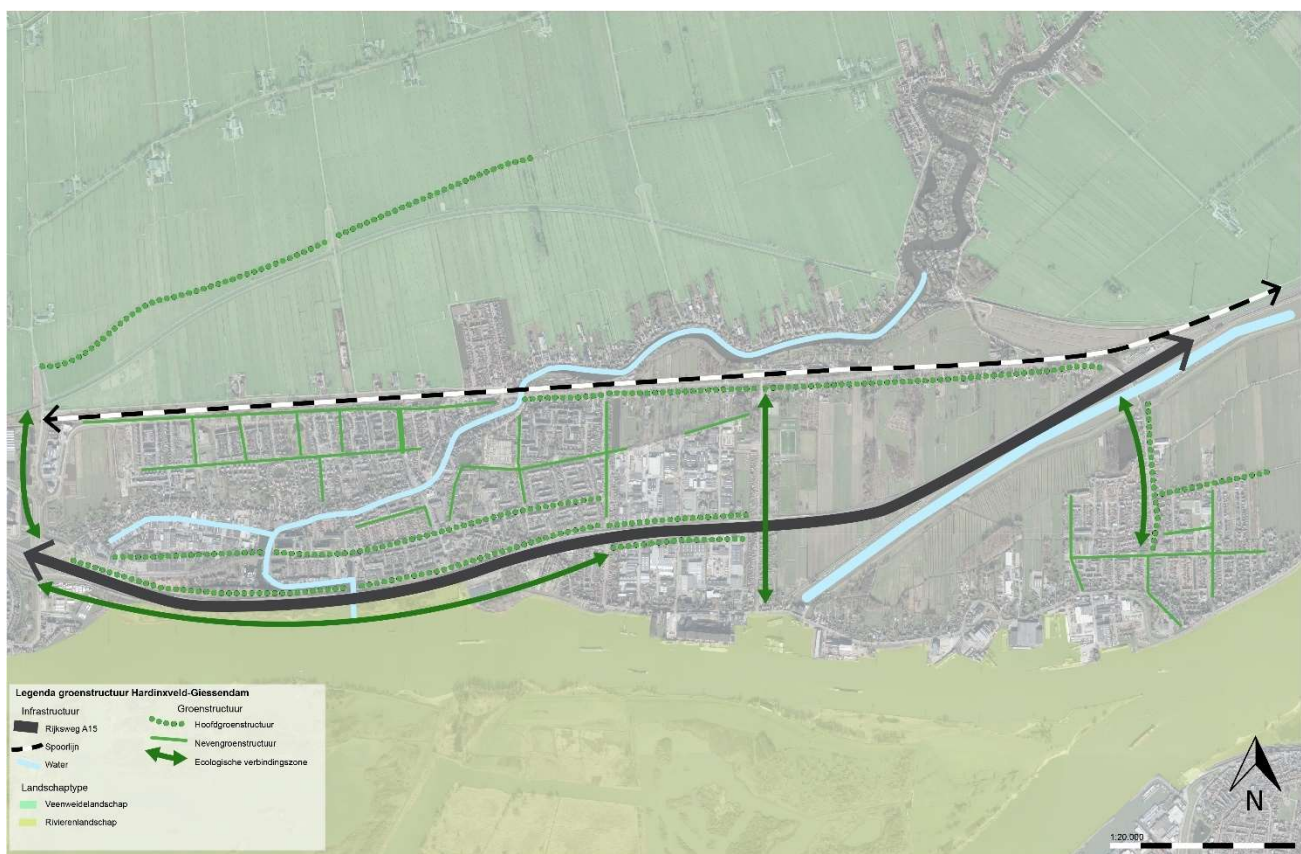
Figuur 3 Wegenstructuurkaart

3.1 Groenblauwe structuur

De groenblauwe structuurkaart maakt voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam inzichtelijk wat de belangrijkste groen- en waterelementen en structuren zijn. Groene en blauwe elementen zijn bepalende factoren voor het leefbaar en aantrekkelijk houden van de openbare ruimte. Juist in deze combinatie ontstaat toegevoegde waarde en de kans voor ontwikkeling van een diversiteit aan natuurwaarden. De groenblauwe structuur is een samenhangend stelsel van verschillende groene ruimtes en routes die dorp en land met elkaar verbinden.

Onderstaande afbeelding geeft de groenblauwe structuur aan. Wat meteen opvalt zijn de vele watergangen die kenmerkend zijn bij het veenlandschap en rivierenlandschap, ook de Merwede neemt een groot deel van het wateroppervlak in. De groenstructuur bestaat in veel gevallen uit belangrijke toegangs- en parallelwegen voor de gemeente. Rondom deze wegen zijn vaak groenstroken en bomenrijen aanwezig waardoor ze belangrijke elementen vormen voor de groenstructuur. Echter zijn er een aantal missende schakels in de groenstructuur, met name in het buitengebied en langs de lintbebouwing. Bomen zijn in de bebouwingslinten op de oevers van de Giessen weinig aanwezig (bijvoorbeeld: de Rivierdijk, Buitendams en de Peulenstraat). Waar ze staan vormen ze een groene onderbreking van de bebouwingsrand. Hierdoor dragen de bomen sterk bij in de recreatieve waarde van de rivier. Bomen staan hier meestal op particuliere grond.

Figuur 4. Groenstructuurkaart

Er ligt een opgave om deze structuur te behouden en waar nodig te versterken, zodat er voldoende ruimte is voor groen en water binnen de stedelijke omgeving. En er voldoende verbindingen zijn met groen en water naar het landelijk gebied. Wanneer een weg of gebied heringericht moet worden kijken we naar het ontbrekende groen en proberen we dit zo goed mogelijk in te passen. Daarnaast is het belangrijk om bewoners van de gemeente te overtuigen om meer groen, zoals bomen op particulier terrein te planten.

3.2 Uitgangspunten groeninrichting

De groenstructuurkaart (zie figuur 4 Groenstructuurkaart) maakt voor Hardinxveld-Giessendam als geheel en op wijkniveau inzichtelijk wat de belangrijkste groenelementen zijn. Dit is ingedeeld naar hoofdgroen en nevgroen. Behoort het hier niet toe, dan valt het onder 'overig groen' en staat het niet op de kaart. De indeling van het groen binnen de verschillende groentypen is een actualisatie van de groenstructuurkaart uit 2007. De indeling is verder aangescherpt, er zijn nieuwe ontwikkelingen vastgelegd en verschillende nuances gemaakt. Hierbij is onder andere antwoord gegeven op vragen als:

- Hoe bepalend is de groeninrichting voor het realiseren van de visie op het groen?
- Is het groen identiteitsbepalend of slechts lokaal kijkgroen?
- Is het groen van betekenis voor alle inwoners of alleen voor een buurt?
- Wordt burgerparticipatie gestimuleerd of juist niet?

Kenmerken groenstructuur

De groenstructuurkaart maakt inzichtelijk welk groen voor de lange termijn behouden blijft en waar kansen liggen voor het ontwikkelen en/of versterken van (ecologische) verbindingen. De groene structuur verbindt visueel onze gemeente met buurgemeenten, de kern met het buitengebied en zorgt voor een logische verbinding tussen de wijken en straten. De groenstructuur vormt daarom een stedenbouwkundige functie. Naast deze functie is het een groen netwerk voor vogels, vleermuizen, eekhoorns, insecten en andere dieren. Het zijn de 'groene wegen' van Hardinxveld-Giessendam. Het is als ware de kleinste schaal van het Natuur Netwerk Nederland (de landelijke groenstructuur), die Nederland verbindt met Europa en de rest van de wereld. Daarom is het zo belangrijk om generatie op generatie zorg te blijven dragen voor de instandhouding hiervan. Zowel gemeentelijke als particuliere bomen dragen bij aan de groenstructuur.

Hoe meer de groeninrichting past bij de visie op groen in Hardinxveld-Giessendam, hoe belangrijker het is om deze inrichting in de toekomst te behouden en als dat kan te verbeteren.

Onderwerp	Hoofdgroenstructuur	Wijkgroen	Buurtgroen
Ambitie	Behouden, versterken en ontwikkelen.	Behouden en versterken	Behouden
Inrichting	Het groen is cruciaal voor de inrichting van de openbare ruimte en heeft een begeleidende en verbindende functie.	Ondersteunt de inrichting van de openbare ruimte en levert een bijdrage aan het doel en functie van een plek.	Groen heeft alleen een duidelijke meerwaarde op buurt, straatniveau.
Beheer en onderhoud	Conform de afgesproken beheer kwaliteit waarbij de functie van het groen als uitgangspunt dient.		
Vervanging	Altijd vervangen wanneer dit nodig is en actief zoeken naar kansen voor verbetering.	Altijd vervangen wanneer dit nodig is, met behoud van de bestaande kwaliteit. Bij uitval van beplantingen zorgen voor een gelijkwaardige vervanging.	Altijd vervangen wanneer dit nodig is. In samenspraak met direct aanwonenden.
Burgerparticipatie (in beheer en onderhoud)	Nee	Uitgangspunt ja, tenzij... Afspraken worden vastgelegd in de beheerovereenkomst.	De gemeente daagt inwoners uit initiatieven aan te reiken, passend binnen de nog vast te stellen kaders.

Verkoop / bruikleen groen	Komt niet voor verkoop in aanmerking.	Kan voor verkoop, verhuur in aanmerking komen mits de directe aansluiting heeft met het grondgebied van de inwoner.

3.3 Bomenbeleid 2012 - 2021

Het bomenbeleid is vastgesteld in 2012, en loopt tot 2021. In dit groenbeleidsplan doen wij een voorzet voor uitwerking.

- Met de vaststelling van het bomenbeleid in 2012 zijn waardevolle structuren en bomen beschermd middels de Groene Kaart. De bomen die niet op de kaart staan zijn kapvergunningvrij. De Groene structuren op de kaart zijn behouden en voldoende beschermd. De Groene Kaart is effectief. Dit kan worden geïmplementeerd bij de Omgevingswet.
- Voor waardevolle bomen op particuliere grond is een bijdrage beschikbaar gesteld. Dit kan worden voortgezet.
- Het aantal kapvergunningaanvragen is afgenomen van 11 in 2018 naar 5 in 2020. Het beoogde doel, verlaging van administratieve taken en verplichtingen voor burgers en gemeente, is behaald.
- De gemeente (her)plant nu bomen één op één. Het is wenselijk om in de toekomst bijvoorbeeld te kijken naar het opleggen van herplant in de vorm van kroonvolume van de gekapte boom
- Om te voldoen aan de inrichtingsvereisten van groeiplaatsen van bomen maakt de gemeente gebruik van Handboek Bomen van het Norminstituut Bomen. Hierdoor worden aanvullende inrichtingseisen gesteld waardoor de bomen kunnen uitgroeien tot volwassen exemplaren. Hierdoor zijn de bomen waardevoller voor de klimaatadaptatie en biodiversiteit.
- Voor communicatie met de bevolking met betrekking tot kap en onderhoud maakt gemeente gebruik van gebruikelijke media: haar website, nieuwsbrieven, inspraak- en informatieavonden.
- Bij herplant kunnen bewoners inspraak hebben in de vorm van keuze uit drie door de gemeente geselecteerde boomsoorten. In woonbuurten hebben bewoners ook zeggenschap over de locatie, bij doorgaande routes niet.
- Door de (landelijke) toename van ziektes en aantastingen laat het bomenbestand een afnemende conditie zien. Bijstelling van ambities dan wel onderhouds- en investeringsbudgetten is onontkoombaar. Diversiteit in het bomenbestand vermindert de kwetsbaarheid voor ziektes en aantastingen.
- Het biologische middel Xentari wordt ingezet voor bestrijding Eikenprocessierups. Aandachtspunt is dat het middel ook rupsen van andere vlinders dood.
- We investeren in bomen in de hoofdstructuur en worden (innovatieve) maatregelen genomen om de standplaats te verbeteren.
- Bij de evaluatie van het bomenbeleidsplan zijn beschermde zones in de bebouwingslinten smaller gemaakt. Om de herkenbaarheid van de bebouwingslinten te vergroten wordt deze beschermde zone weer breder gemaakt.
- Vanuit gesprekken met inwoners is de vraag gekomen hoe (particuliere) bomen beter kunnen worden beschermd, en dan met name bij bouwprojecten. Bomen op deze terreinen zijn veelal onbeschermd.
- Als gevolg van de beschikbare ondergrondse en bovengrondse ruimte en de aan de groeiplaats gestelde eisen lukt het helaas niet overal om in de openbare ruimte een boom te planten. Om ook in de dichtere bebouwde gebieden te ont-stenen, het tegengaan van hittestress en andere klimaatdoelen, de groene uitstraling te krijgen en te behouden is het bomen-adoptieplan opgesteld. De inwoners van de gemeente kunnen een gratis boom krijgen (en de gemeente hoeft geen grond te kopen om bomen te planten). De voorwaarden voor de adoptie van de boom zijn opgenomen in de bijlage VII Adoptie boom.

4. Groenvisie

Met het formuleren van een visie plaatst de gemeente Hardinxveld-Giessendam een stip op de horizon. In deze Groenvisie staat wat we de komende jaren willen bereiken. Dit biedt ruimte voor een gezonde, leefbare, aantrekkelijke en daarmee ook toekomstbestendige woon- en werkomgeving. De Groenvisie gaat uit van koesteren en verbeteren van het huidige en het nieuwe groen met al haar waarden voor het dorp en haar inwoners. Wij geven daarbij zelf het goede voorbeeld om zo onze inwoners te inspireren. De visie is verdeeld in vier thema's, waaraan doelen zoals geformuleerd in de startnotitie zijn gekoppeld.

Dit geactualiseerde groenbeheerplan kent vier hoofdpogingen:

- **Samen met elkaar;** samenwerking met de inwoners, versterken door communicatie, educatie en participatie
- **Aantrekkelijk dorp,** meer en beter groen
- **Klimaatbestendig dorp,** groen beter bestendig maken tegen (nadelige) klimaatverandering
- **Biodiversiteit binnen en buiten het dorp vergroten,** biodiversiteit bevorderen, behouden en beschermen van waardevol groen

Een aantal ambities horen niet thuis bij één, maar bij meerdere van deze hoofdpogingen. De overkoepelende ambities voor 2032 zijn:

- Het beheer en onderhoud is aanvullend. Als blijkt dat het beheer en onderhoud op een andere manier beter kan bijdragen aan de vier hoofdthema's, dan wordt hierop ingezet.
- Waar mogelijk inzetten op duurzame materialen, middelen en beheer en onderhoud.

Om deze ambities te bereiken, stellen we jaarlijks het investerings- en uitvoeringsprogramma op voor groen, het Meerjaren Groenprogramma. Daarin geven we aan welke doelen en resultaten we met welke projecten willen bereiken.

Doel 8 zoals geformuleerd in de startnotitie (*Jaarlijks een uitvoeringsplan opstellen om de continuïteit van de uitvoering te waarborgen en te kunnen inspelen op vragen en initiatieven van burgers*) wordt zo geborgd.

Deze visie is samen met inwoners en klankbordgroepen gemaakt door ideeën op te halen via een online enquête en videobijeenkomsten. Inwoners van Hardinxveld-Giessendam vinden hun leefomgeving steeds belangrijker. Over het algemeen waarderen onze inwoners onze groene gemeente, maar het kan altijd groener. Onze inwoners wensen meer diversiteit in het groen, meer kleur en fleur. Daarnaast willen de inwoners dat het groen inspeelt op de klimaatbestendigheid van de gemeente, voorziet in de behoefte om te recreëren en er goed uitziet.

4.1 Samen met elkaar

We willen het dorp vergroenen en daarmee een verhoogde aantrekkelijkheid, klimaatbestendigheid, biodiversiteit en gezonde leefomgeving te bereiken. Een groot deel van Hardinxveld-Giessendam bestaat uit private buitenruimte: (voor)tuinen, binnentuinen, daken, bedrijventerreinen etc. Ook die plekken kunnen we samen groener en prettiger maken, zodat we daar zelf en ook de dieren in het dorp van kunnen genieten.

Samenwerking met de inwoners, versterken door communicatie, educatie en participatie

Doelen:

- Bewonersinitiatieven en faciliteren van bewonersparticipatie, waarin de waarde van groen voor biodiversiteit, milieu, klimaat, gezondheid, bewegen en sporten de ruimte krijgt, worden gepromoot.
- De kwaliteiten van ons groen worden gepromoot en uitgedragen op scholen (educatie).
- Er is voldoende toegankelijk groen voor alle bewoners in de woonomgeving, de werkomgeving, ook bij (zorg)instellingen en scholen.
- Steeds meer bewoners beheren een stukje groen in hun buurt. Bijvoorbeeld samen een plein groener maken of een moes- of geveltuin aanleggen. Dit om de inrichting en onderhoud van de openbare ruimte meer divers te maken, de kwaliteit van de openbare ruimte te verhogen en betrokkenheid van bewoners met hun leefomgeving te vergroten.

Doel 5 zoals geformuleerd in de startnotitie (*beleid formuleren hoe om te gaan met initiatieven van burgers /belangengroepen waardoor onder voorwaarden gemeentegrond mag worden onderhouden of anders worden ingericht(adoptie van groen met spelregels)*) wordt verder uitgewerkt bij acties.

4.2 Aantrekkelijk dorp

Naast dat de gemeente schoon, heel en veilig is willen wij bijdragen aan een gezonde openbare ruimte, waar het prettig verblijven is. Door groen te beschermen, behouden en waar mogelijk te versterken in combinatie met blauw.

Meer en beter groen

Doelen:

- Bescherming van bestaand groen en blauw, de landschappelijke structuren en cultuurhistorische terreinen en lanen blijven behouden en worden versterkt.
- De openbare ruimte als parken kennen een beweeg- en sportvriendelijke groene inrichting, inclusief recreatieve verbindingen. Waar mogelijk zoeken we mogelijkheden om extra verbindingen te realiseren.
- Bomen kunnen vitaal oud worden met voldoende boven- en ondergrondse groeiruimte. Waardevolle bomen krijgen daar een bijzondere plaats in.
- Bij reconstructies zoeken naar mogelijkheden om verharding te vervangen voor groen (of water).
- De groene identiteit willen we opvallender maken, door creatieve en kleurrijke vormen van groen toe te passen. Denk aan opvallende accenten door kleur of vorm op bijzondere locaties.
- Toepassen van differentiatie in beheer. Intensief in centrumgebieden, extensief waar het meer natuurlijke ontwikkeling past.
- Ecologisch beheer waar het kan.

Doel 7 zoals geformuleerd in de startnotitie (*Groenbeleidsplan moet kaders meegeven of en op welke wijze groenstructuren worden versterkt of ontwikkelt*) wordt zo geborgd en verder uitgewerkt bij acties.

4.3 Klimaatbestendige gemeente

Groen beter bestendig maken tegen (nadelige) klimaatverandering

Doelen:

- Terug dringen hittestress in gemeente door aanplanten van bomen, struiken en ander groen. Groen, met name bomen zorgen voor schaduw, absorberen koolstofdioxide, geven zuurstof en frisse lucht af en zorgen voor een verkoelend effect. Bladverliezende bomen zijn ideaal voor stedelijke gebieden omdat ze het gebied in de zomer afkoelen en tijdens de winter geen warmte blokkeren. Parken zijn door het effect van verdamping en door hun schaduw, koele plekken.
- We hanteren een groennorm die voor bestaande en nieuwe buurten geldt. Op basis van die norm gaan we aan de slag voor nieuw en/of beter groen. Nieuwe buurten worden vanaf de aanleg ingericht op basis van de groennorm.
- Groenblauwe kwaliteitsimpuls (verharding omvormen naar groen (of blauw). In een openbare ruimte met veel groen kan regenwater beter wegzakken in de bodem. Bomen zorgen voor het opnemen van teveel aan water, zorgen schaduw en koelte op hete zomerdagen. Vogels, vlinders en bijen hebben meer leefruimte.
- Groenblauwe kwaliteitsimpuls privaat terrein (Operatie Steenbreek, NK tegelwippen).
- Pleinen, schoolpleinen en tuinen én ruimtes bij maatschappelijke instellingen (zorginstellingen), bedrijventerreinen waar mogelijk meer groen realiseren.

Doel 3 (*in groenbeleidsplan visie bepalen op welke gebieden de gemeente een bijdrage levert aan biodiversiteit*) en doel 4 (*in het groenbeleidsplan uitgangspunten formuleren op welke wijze het openbaar groen en het groen op particuliere terreinen een bijdrage kan leveren aan klimaatadaptatie*) uit de startnotitie worden zo geborgd en verder uitgewerkt bij acties.

4.4 Biodiversiteit binnen en buiten het dorp vergroten

Biodiversiteit bevorderen, behouden en beschermen van waardevol groen

Doelen:

- Biodiversiteit is vergroot door veel variatie in de inrichting en het beheer van groen en blauw. Groen en blauw zijn meer verbonden zodat dieren zich veiliger kunnen verplaatsen.
- Bomen(boomstructuren) zijn beschermd middels de groene kaart, en blijven behouden.
- Het beheer is afgestemd op het gewenste eindbeeld en de gebruiksfunctie van een groengebied.
- Groen dient een algemeen belang, vanwege de waarde van groen voor de bewoners (o.a. gezondheid, sporten en bewegen) en voor de herkenbaarheid (landschap en cultuurhistorie), de biodiversiteit (wet Natuurbescherming), het milieu en het klimaat.
- Balans in waardevolle natuur met mooie inheemse soorten en onze waardevolle (groen)cultuur met een grote diversiteit aan prachtige en/of functionele uitheemse soorten.

Doel 3 (*in groenbeleidsplan visie bepalen op welke gebieden de gemeente een bijdrage levert aan biodiversiteit*) en doel 4 (*in het groenbeleidsplan uitgangspunten formuleren op welke wijze het openbaar groen en het groen op particuliere terreinen een bijdrage kan leveren aan klimaatadaptatie*) uit de startnotitie worden zo geborgd en verder uitgewerkt bij acties.

5. Groenbeleid

Om concreet invulling te geven aan de visie (H4) is er beleid nodig. De visie is opgebouwd aan de hand van vier hoofddoelstellingen. De consequenties van de gemaakte keuzes zijn vertaald naar concrete uitwerkingen (wat willen we bereiken) en op welke manier hieraan invulling gegeven wordt (wat gaan we hiervoor doen). Hiervoor zijn kanskaarten opgesteld (Bijlage X Kanskaart), om de doelstellingen in beeld te brengen en waar mogelijk te realiseren.

Gemeente Hardinxveld-Giessendam wil een leefbare gemeente zijn voor haar inwoners. Belangrijk speerpunt daarvoor is het gezamenlijk invulling geven aan de koers voor het groen voor de komende jaren. Nadat de ambtelijke en bestuurlijke organisatie van de gemeente hebben aangegeven zich in de kaders van het groenbeleidsplan te kunnen vinden wordt de nadere invulling en uitwerking samen met bewoners verder vormgegeven.

Groenbeleid en omgevingsvisie

Het groenbeleid sluit aan bij het bestaande en het nieuwe beleid, zoals dat onder andere is omschreven in het Hondenbeleid (2016), Bomenbeleidsplan (2012), Beleidsnota snippergroen en reststroken (dec 2015), de Regionale Adaptie Strategie (RAS) Alblasserwaard – Vijfherenlanden, op weg naar een klimaatbestendige en robuuste regio (juli 2021), Contouren LAS 2021.

De gemeente is bezig met de voorbereidingsfase voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Na 1 juli 2022 start de transitiefase van medio 2022-2029. De gemeente heeft tot 1 januari de tijd om 2024 de omgevingsvisie vast te stellen. In de omgevingsvisie zullen de strategische doelen van dit groenbeleidsplan worden verwerkt.

- Vastleggen robuuste groenblauwe raamwerk
- Evenwichtige verdeling groen.

5.1 Samen met elkaar

Samen met de inwoners maken we Hardinxveld-Giessendam nog groener en mooier. Een groene gemeente is méér dan alleen het groen dat wij beheren in de openbare ruimte. Met de klimaatopgaven waarvoor we met z'n allen staan, is groen al lang niet meer alleen een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Onze kijk op groen is: 'Groen doen we samen'. We stimuleren vergroening van tuinen, particuliere terreinen, speelpleinen, gevels en daken. Particulieren kunnen zelf een bijdrage leveren aan het groen houden van de gemeente en het verbeteren van de waterafvoer.

We gaan daarvoor de maatschappelijke betrokkenheid bij het groen en de natuur vergroten. We stimuleren burgerparticipatie en ondersteunen burgerinitiatieven. De gemeente hanteert daarbij de participatieladder. Bij burgerparticipatie vragen we groepen burgers om mee te denken of mee te doen. Er zijn diverse tredes: 1.informereren, 2. raadplegen en 3. Adviseren (coproduceren, (mee)beslissen en loslaten zijn de volgende tredes. Bij een burgerinitiatief wachten burgers niet op onze uitnodiging, maar proberen op eigen houtje invloed te krijgen op de inrichting en/of het beheer van natuur en landschap. Het is daarbij van belang dat initiatieven de waarden van het groen (landschap, cultuurhistorie biodiversiteit, gezondheid, waterbuffering, koelte) niet aantasten, maar versterken. Als een initiatief een nieuwe invulling van het groen betekent, dan moet het onderhoud wel binnen de bestaande middelen kunnen worden uitgevoerd, of moet het door extra fondsen worden bekostigd. Wanneer bewoners of groepen (een deel van) het beheer overnemen, dan blijven deze gebieden gemeentebesit en openbaar toegankelijk.

Samen met elkaar willen wij:

Een duurzame instandhouding voor de invulling van participatie. kaders en uitgangspunten zijn bepaald in het in december 2021 vastgestelde participatiebeleid. Dit kan per locatie verschillend zijn. De gemeente hanteert daarbij de participatieladder.

Bewustwording creëren bij inwoners over het effect en de waarde van groen en wat zij kunnen doen.

Communicatie; informatie voorziening over groenprojecten, educatie enz.

Groenadoptie; onderhouden en inrichten van stukje gemeentelijk groen.

Wat willen we?

Uit inventarisatie (o.a. enquête najaar 2021) blijkt dat er behoefte is aan meer burgerparticipatie. Inwoners willen betrokken worden bij planvorming, buurtprojecten samen invulling geven of op individueel niveau een stukje groen adopteren. De gemeente Hardinxveld-Giessendam wil in deze behoefte voorzien. Dit wordt bereikt door voor elk (groen)project in de buitenruimte altijd eerst af te vragen of en op welke wijze burgerparticipatie invulling kan krijgen. Hierin gaat het in eerste instantie om ingrepen die in de buitenruimte lokaal een belangrijke functie vervullen en/of beeldbepalend zijn.

De gemeente borgt niet alleen de betrokkenheid van inwoners bij haar eigen projecten, maar staat positief tegenover ideeën en initiatieven die door inwoners worden aangereikt. Dit door tijd en inhoudelijke kennis beschikbaar te stellen. Hiermee heeft de initiatiefnemer snel inzicht in de (financiële) haalbaarheid van het aangereikte initiatief. Waar mogelijk reikt de gemeente concrete handvatten aan, zoals bijvoorbeeld door te verwijzen naar bestaande subsidiegelden. De gemeente gaat een financiële bijdrage beschikbaar stellen voor het realiseren van groene initiatieven van burgers. Initiatieven kunnen zonder dat ze een stichting of vereniging zijn, jaarlijks in aanmerking komen voor ondersteuning tot € 500. Om de sociale cohesie in de buurt te bevorderen en kleine initiatieven te steunen mogen de totale projectkosten niet hoger dan € 10.000 zijn. Hiervoor heeft de gemeente de MAG-agenda opgesteld. Zie hiervoor de MAG-spelregels <https://www.stuwkr8.nl/mag-aanvraag/>.

Een gezond en veilig Hardinxveld-Giessendam is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de gemeente. Ook in de toekomst. Uit inventarisatie blijkt dat inwoners dit zo ook ervaren. Maar zij willen hier zelf aan meewerken. Het is alleen vaak niet duidelijk wat hiervoor nodig is en waar te beginnen. De gemeente wil werken aan kennisdeling over vergroenen en klimaatadaptief inrichten van de particuliere buitenruimte. Dit door samen te werken met bestaande initiatieven zoals de klankbordgroepen en de Buurt Bestuurt maar ook via de digitale media.

Burgerparticipatie is ook elkaar aanspreken als particulier groen overhangt langs wegen of paden. Of overlast ervaren wordt van afval en hondenpoep. Waar nodig en passend voorziet de gemeente in extra voorzieningen (denk aan meer afvalbakken), maar kiest ervoor in beginsel voor om waar te nemen, aan te spreken en hierop te handhaven.

Door met bewoners hun buurt te vergroenen op een manier dat zij er ook de meerwaarde van zien maakt dat het een gezamenlijk 'eigendom' wordt. De gemeente staat daarop open voor adoptie van groen. Onder adoptiegroen wordt verstaan een stukje openbaar groen dat bewoners in overleg met de gemeente opknappen en waarvan ze het onderhoud overnemen. Spelregels voor adoptiegroen worden vastgesteld door de gemeente, soms in overleg met de bewoners. Denk hierbij aan de vrijheid in soortkeuze, afspraken over termijnen en minimale inspanning die een bewoner doet. Ook spelregels over ingrijpen als het niet gaat zoals afgesproken zijn vaak onderdeel van de voorwaarden. Doorgaans worden de voorwaarden vastgelegd in een overeenkomst.

Adoptie van de rotondes loopt dit jaar af, de rotondes komen weer in eigendom en beheer van de gemeente. De gemeente zal deze opnieuw inrichten, indien er interesse is zal dit in samenspraak met inwoners en/of Stichting Dorpsbehoud gebeuren. Het uitgangspunt voor de inrichting is meer kleur en fleur.

Acties Samen met elkaar.

- Groenadoptie wordt gestimuleerd en gefaciliteerd door duidelijke spelregels (zie bijlage VI).
- Beschikbaar maken van personele inzet en kennis voor het stimuleren van groene initiatieven. Waar mogelijk ook met een financiële ondersteuning. Dit met als doel dat een gerealiseerd initiatief uiteindelijk geheel zelfstandig kan blijven bestaan.
- Benutten van bestaande initiatieven (denk aan Stichting Dorpsbehoud) om inwoners gericht te informeren over de mogelijkheden waarom zij een bijdrage kunnen leveren aan een groener en Klimaatadaptief Hardinxveld-Giessendam.
- Jaarlijks in gesprek gaan met de uiteenlopende stakeholders (waterschap, RWS) in het buitengebied om samen te werken aan behoud van natuurwaarden en mogelijkheden tot natuurontwikkeling te stimuleren.
- Via verschillende media worden inwoners geïnformeerd waarom er op een bepaalde manier wordt beheerd of ingericht, bijvoorbeeld vanwege de biodiversiteit of klimaatbestendigheid.
- Verstrekken van voorlichting over het effect van keuzes van inwoners op het klimaat, ideeën aanreiken over een natuurvriendelijke inrichting en passend onderhoud van de tuin.
- Gemeente initieert jaarlijks een buurtschouw met bewoners en ondernemers om met elkaar in gesprek te gaan.
- Bewoners kunnen meehelpen met het creëren van geveltuintjes en groene daken op particulier terrein. Ook met het NK Tegelwippen vergroenen we de openbare ruimte en creëren we bewustwording bij de inwoners van onze gemeente.

Welke uitwerking geven we hieraan?

1. Uitwerking geveltuintjes spelregels (zie bijlage V Geveltuintjes voor eerste opzet voorbeeld uitwerking).
Aanvragen via de gemeente;
  - Een geveltuin is een smalle groenstrook direct tegen een gevel, muur of afscheiding van maximaal 45 cm breed (anderhalve tegel).
  - Het trottoir naast de geveltuin moet minimaal 1,20 meter breed zijn – i.v.m. de toegankelijkheid voor rolstoelen en scootmobielen.
  - Door te kiezen voor vogel- en vlindervriendelijke klimmers en planten wordt de stedelijke biodiversiteit vergroot.
2. Spelregels adoptie van groen opstellen.
  - Het openbare en groene karakter moet blijven.

- Het gebied moet toegankelijk blijven voor iedereen.
  - Het bomenonderhoud blijft bij de gemeente.
  - Chemische bestrijdingsmiddelen zijn niet toegestaan.
  - Als bewoners nalatig zijn, kan de gemeente het in onderhoud terug nemen.
  - Belangrijke gebieden uit de hoofdgroenstructuur blijven in beheer bij de gemeente.
  - Nadere afspraken zijn overeengekomen in de overeenkomst.
3. Inrichting van rotondes, welke terug in beheer komen
- Samen met inwoners, Stichtingen inrichting oppakken
  - Toepassen met meer kleur en fleur om biodiversiteit (aantrekking insecten) te bevorderen
4. Bewoners voorlichten over hoe zij kunnen bijdragen met hun tuin of buurt om bij te dragen aan het klimaatbestendig en natuurvriendelijk te maken. Door bijvoorbeeld:
- Tegel eruit, plantje erin
  - Regenpijp afkoppelen, regenton plaatsen voor opvang
  - Open goot
  - Hoogte verschillen in de tuin
  - Groene erfafscheiding
  - Beplanting plaatsen / behouden
  - Regenwater vijvers
  - Groene daken
  - Grindstroken i.p.v. tegels
  - Water passerende bestrating
  - Schuil- en voederplekken.

5.2 Aantrekkelijk dorp

We zetten ons in voor een groene openbare ruimte die gezond, is en waarin het prettig leven en vertoeven is. De openbare ruimte gebruiken we met elkaar. De openbare ruimte is daarom bij uitstek een instrument voor het bereiken van meerdere (sociale) doelstellingen. Zo ook het groen in de openbare ruimte. Groen levert een belangrijke bijdrage aan de identiteit van de gemeente en bijzondere beeldbepalende plekken.

Zoals cultuurhistorie een kernwaarde is van Hardinxveld-Giessendam, is de ligging in het veenweidelandschap en het rivierenlandschap dat ook. Deze natuurwaarden willen we meer de gemeente binnen halen. Hierdoor ontstaat een grotere diversiteit en worden monoculturen voorkomen. Dit komt ten goede aan het voorkomen en beheersen van ziektes en plagen. Onder andere de watermerkziekte, iepziekte, wilgenhoutrups, essentaksterfte en eikenprocessierups zijn ziektes en plagen waar Hardinxveld-Giessendam mee te maken heeft bij haar bomenbestand. Helemaal voorkomen dat ziektes en plagen impact hebben op de groenstructuur kan niet, wel kunnen we de impact hiervan verminderen door te kiezen voor grotere variatie in soorten en de ontwikkelingen hierin meenemen in onze assortimentskeuze.

Behouden, beschermen en uitbreiden van bestaand groen (of blauw), historische boomstructuren, zichtlijnen en monumentale bomen.

Behouden van bestaand groen en zoeken naar mogelijkheden hoeveelheid groen te vergroten.

Een aantrekkelijke leefomgeving wordt bereikt met juiste inrichting. Toepassen van kleur en fleur, diversiteit in hoogte en bloeiperiode.

Vergroten recreatieve aantrekkelijkheid, kwaliteiten als sport, spel en recreëren versterken.

Wat willen we?

De komende jaren willen we het groen(blauw)areaal verbeteren, vergroten en onderling verbinden. Groenblauwe verbindingen zorgen ervoor dat de gemeente gezond en aantrekkelijk blijft en gereed is voor het veranderende klimaat. Meer ruimte voor groen (inclusief bomen) en water betekent minder ruimte voor verharding en bebouwing óf toepassing van multifunctioneel ruimtegebruik. Meer beplanting, bomen, water en hogere diversiteit. Een aantrekkelijke leefomgeving wordt ook bereikt met juiste inrichting. Dat betekent dat kwalitatief, bij de locatie passend materiaal wordt gebruikt en dat de juiste plant- en boomsoorten op de juiste plek worden geplant. Een juiste inrichting, vakkundig beheer en juist gebruik van de openbare ruimte zorgen samen voor een positieve beleving van de gemeente, wijk en buurt.

Inwoners recreëren graag in de natuur dat blijkt wel uit de fiets-, wandel- en vaarverbindingen. Langs dit netwerk bevinden zich verschillende typen speel- en beweegplekken. Onze parken nodigen uit tot bewegen, en willen wij dan ook wanneer de mogelijkheid zich voordoet onderling verbinden. In samenspraak met andere disciplines investeren we in recreatief groter wijkgroen en herkenbare wandel- en fietsroutes naar het buitengebied (bijv. inrichten Groenste fietsnetwerk langs de A15). Aanleggen van een strook van streekeigen bloemen, planten en bomen, welke een bron van voedsel zijn voor vlinders, bijen en andere insecten en op die manier de biodiversiteit in de gemeente vergroten

Acties Aantrekkelijk dorp

- Groen geeft structuur aan de stad en daar hechten inwoners waarde aan, denk aan parken, bomenlanen en monumentale bomen.
  - Historische structuren behouden en waar mogelijk versterken (met Landschappelijke sfeer in parken handhaven en versterken)
  - Opvallende landschappelijke elementen gebruiken voor de inrichting van de buitenruimte
- Groenstructuren beschermen middels groene kaart en opnemen in Omgevingsplan.
- Bij herontwikkeling van openbare ruimten wordt speciaal gekeken naar de mogelijkheden voor vergroting van het groenoppervlak
- Meer kleurrijke en bloeiende planten deze dragen bij aan de biodiversiteit. Doordat ze bijen en vlinders aan trekken. Tevens geeft het de openbare ruimte een fijnere beleving voor bewoners. Jaarlijks minimaal één locatie/gebied aanleggen met vaste planten van minimum oppervlak van 300m².
- Verbeteren recreatieve verbindingen tussen parken en routes vanuit de wijk en richting de dijken meer met elkaar verbinden
- Duidelijke 'spelregels' ten aanzien van bomen en eigentijdse vormen van duurzame energiewinning, waaronder het toepassen van zonnepanelen op daken.

Welke uitwerking geven we hieraan?

1. Waardevolle (historische) boomstructuren behouden en waar mogelijk versterken
2. Bij (herplanten) van bomen: Biodiversiteit van boomsoorten toepassen, soms zelfs meerdere soorten per straat/laan.
3. Vaste planten en gavarieerd struweel toepassen bij nieuwe inrichting van beplantingsvakken, om kleur en fleur uit te breiden. Bijvoorbeeld locaties zoals: Parken, Wetering, Wielwijk
4. Verbinden van Parken onderling. Denk hierbij aan het verbinden van het Peulenpark, de parkstrook Merwedestraat, het Park Bajensweer en benut mogelijkheden tot vergroening.
5. Bij versterken van groen niet alleen kijken naar het één op één vervangen van bomen maar kijk wat er mogelijk is voor het toenemen van kroonvolume. (Bijvoorbeeld i.p.v. 4 kleine bomen, 1 grote boom).
6. Versterken van hoofdstructuur bijvoorbeeld in de Koningin Wilhelminalaan, Nieuweweg Noord en de Stationsstraat.

5.3 Klimaatbestendige gemeente

Door klimaatverandering stijgt de kans op wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen. Stortbuien en langdurige neerslag veroorzaken wateroverlast. De riolering kan zulke zware regenbuien niet verwerken. Daar komt bij dat het verharde oppervlak de laatste jaren is toegenomen, waardoor niet al het water kan wegzakken in de bodem. Door verharding en bebouwing blijft minder ruimte over voor groen en water.

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat groen en blauw substantiële bijdragen leveren aan bijvoorbeeld het afvangen van fijnstof (bomen), het temperen van hittestress en het welbevinden van mens en dier. Vooral bomen vervullen deze belangrijke functies voor de gemeente in grote mate. Om optimaal te kunnen bijdragen is het van belang dat de bomen en het groen goed worden onderhouden.

De komende jaren worden extra woningen gebouwd. Door deze woningbouwopgave neemt de druk op de openbare ruimte, en dus ook op het groen, toe. Om te voorzien in de klimaatbestendigheid van de gemeente we leggen we bij nieuwe inrichtingen een minimale groen norm op. Bij renovaties of herinrichtingen willen zo veel als realistisch mogelijk ontharden.

Een groen en leefbaar dorp maak je met vele handen. De gemeente slaat graag de handen ineen met bewoners, ondernemers, woningbouwcorporaties, kennisinstellingen en andere organisaties, waaronder andere overheden. We moedigen bewoners, bedrijven en organisaties aan hun eigen buitenruimte, zoals binnentuinen en daken, groener te maken en te beheren. Voor de openbare ruimte geeft de gemeente duidelijke kaders voor aanleg, onderhoud en beheer.

Samen aan de slag, gezamenlijk met inwoners, ondernemingen en organisaties aan de slag om de gemeente klimaatbestendiger te maken.

Groenblauw; Versterken van groenstructuren en de samenwerking tussen groen en water.

Inrichting van nieuw en bestaand groen minimale groennorm opleggen.

Klimaatbestendig onderhoud, groen beheren op basis van functie en zonerings.

Wat willen we?

Om in de toekomst klimaatneutraal of klimaatbestendig te zijn moet geïnvesteerd worden in het groen. De waarden die groen heeft voor onder andere een prettig woon- en werkklimaat, het tegengaan van wateroverlast, hittestress en verdroging moeten beter benut worden. We streven een klimaat adaptieve openbare ruimte na. Waarin hitte, droogte, wateroverlast, bodemdaling beheersbaar zijn en blijven.

De gemeente hanteert als beleidsuitgangspunt dat de aanwezigheid van zonnepanelen (zie bijlage IV Afwegingskader zonnepanelen) of de wens om tot plaatsing daarvan over te gaan, op zich geen reden is voor het vellen van bomen. Het openbaar groen is waardevol voor de gemeente en dient bovendien een groot maatschappelijk belang. Bomen dragen bij aan de verbetering van het leefklimaat en aan een prettige leefomgeving. Bomen zorgen onder andere voor vermindering van hittestress in de stedelijke omgeving.

Voor nu en in de toekomst. Dat betekent dat:

Acties Klimaatbestendige gemeente

- We informeren onze inwoners over de meerwaarde van meer groen en minder verharding in de tuin. Groene tuinen met minder verharding kunnen bijdragen aan een vermindering van de opwarming van de omgeving op hete dagen, zorgen ervoor dat het riool minder belast wordt tijdens piekbuien en bieden vogels en andere kleine dieren meer leefgebieden (operatie Steenbreek).
- Aanbieden van regentonnen, om water op te vangen in particuliere tuinen
- Bij grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen (denk aan uitbreiding met nieuwe woonwijk) tenminste 1 boom, en 120 m² per woning (of 48m² per inwoner) openbaar groen (incl. water) binnen de grenzen van de ontwikkellocatie of het hiertoe te rekenen areaal als ambitie opnemen. Investeren in juiste groeiomstandigheden.
- Groenblauwe kwaliteitsimpuls; verharding waar mogelijk omvormen naar groen (of blauw).
- Bij reconstructies onderzoeken waar de inrichting groener kan.
- Op bedrijventerreinen en straten met weinig groen liggen kansen voor klimaatadaptatie. Daarbij wordt niet alleen gedacht aan de (reguliere) groeninrichting, maar ook aan dak- en gevelgroen.
- Conformereren aan de normen van het Norminstituut Bomen (duurzaam beheer/werken rond bomen) zoals door de gemeente van toepassing verklaard.
- Met onderhoud bijdragen aan klimaatadaptief onderhoud zoals: zo veel mogelijk inzetten op elektrisch materieel, blad laten liggen in beplanting

Hiermee is doel 6 uit de startnotitie (*vaststellen normen en afwegingskader groen*) geborgd.

Welke uitwerking geven we hieraan?

1. Groenblauwe kwaliteitsimpuls privaat terrein (Operatie Steenbreek en NK tegelwippen)
2. Burgerparticipatie communicatie (voorlichting, kennisdeling) via huis- aan huis blad, digitale media
3. Bij bouwplannen is vanaf het begin van het planproces een groenparagraaf opgenomen. Ook in de aanbestedingsprocedures wordt flora en fauna een vast onderdeel. Bij de herontwikkeling van openbare ruimten wordt speciaal gekeken naar de mogelijkheden voor vergroting van het groenoppervlak.
4. Groen blauwe kwaliteitsimpuls; nader onderzoeken waar verharding omgevormd kan worden naar groen (of blauw) (zie bijlage X Kanskaart). Locaties zoals: parkeerterrein gemeetehuis, marktplein
5. Onderzoek uitvoeren welke oevers in aanmerking komen voor aanleg van natuurvriendelijke oevers met plasdraszone zodat deze bij hevige regenval het water tijdelijk kunnen opvangen.
6. Omvormen van oevers. Bijvoorbeeld door beschoeiing aan te passen naar flauwe oevers in het Westpark, Nassaustraat, de Koningin Wilhelminalaan of langs de Wetering (Schrank), indien de beschikbare ruimte het toelaat.

5.4 Biodiversiteit binnen en buiten het dorp

De laatste decennia is de Nederlandse- en zo ook de biodiversiteit in Hardinxveld-Giessendam achteruitgegaan. Deze achteruitgang willen we stoppen, door knelpunten, zoals met invasieve exoten, op te lossen. We willen inzetten op versterking van de biodiversiteit door natuur en specifieke soorten te beschermen. Dus ecologische kansen benutten en inzetten op flora en fauna die van nature in het gebied voorkomen.

Hardinxveld-Giessendam ligt in een waterrijk gebied, met de Alblasserwaard en de Biesbosch in de buurt. In het landschap bevinden zich veel ecologische verbindingen. In het dorp bevinden zich aaneengesloten structuren zoals bermen en watergangen, die als ecologische verbinding kunnen fungeren. Ook gebieden zoals parken en (dak)tuinen fungeren als ecologische stapstenen in het dorp. De robuuste en kleinere structuren en gebieden vormen samen het ecologisch netwerk. Hierdoor versterken en verbinden we gebieden met elkaar en bevorderen we het netwerk van groen, blauw en bomenstructuren.

Wat willen we?

De oevers en de bermen zijn een natuurlijke verbinding tussen natuur buiten het dorp en in het dorp zelf. De natuur- en belevingswaarden van zowel water als oevers kunnen versterkt worden door hier een goede uitgangspositie te creëren voor natuurvriendelijke oevers. Daarnaast kunnen de bermen ecologisch versterkt worden. Door te investeren in de aanleg van bloemrijke bermen en ecologische oevers kan hier een hoge mate van biodiversiteit en natuurwaarden worden verkregen. Vervolgens kan beheer en voorlichting ervoor zorgen dat deze natuurwaarden behouden blijven in de toekomst. Om voorlichting en participatie in natuurbeheer verder vorm te geven worden er contacten met natuurorganisaties als instituut voor natuureducatie (IVN) en Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard aangegaan. Lijnvormige elementen als de oevers en bermen lopen door naar het buitengebied en gaan vervolgens over in beheer bij onze partners. Afstemming met hen over wijze van beheer en ecologische doelstellingen dient plaats te vinden om te voorkomen dat er harde randen ontstaan op de overgangen.

Ecologisch beheer wordt toegepast, waar mogelijk wordt bij grasvelden en bermen sinusbeheer toegepast. Door het grasland op zo'n manier te beheren, creëer je enorm veel variatie op een klein stukje, wat voor veel vlinders, bijen, vogels zoogdieren en amfibieën heel goed is. Eigenlijk maak je zo een graslandje waar op elk moment van het jaar voor elk wat wils.

Aan het verhogen van de biodiversiteit wordt bijgedragen door:

Toepassen variatie; Versterken van inheemse soorten en uitbreiden van het aantal soorten.

Verbinden; Ontwikkelen en versterken van ecologische verbindingen tussen natuurgebieden en andere groene gebieden

Inwoners betrekken door bewustwording omtrent het thema biodiversiteit en ideeën aanreiken over een natuurvriendelijke inrichting en passend onderhoud van de tuin.

Organisatie van beheer; beheer gericht op biodiversiteit, ecologisch.

Acties Biodiversiteit

- Meer variatie in het groen, met name diverse boomsoorten in lanen. Hierdoor krijgen ziekten en plagen minder snel de kans om zich te verspreiden, zoals de essentaksterfte.
- Bij het ontwerpen van de openbare ruimte houden we rekening met inheemse beplanting en diersoorten die hier voorkomen of gewenst zijn. Dit wordt gedaan met oog op voldoende variatie ten aanzien van ziektegevoeligheid.
- Ecologisch beheer toepassen, met name in de bermen of plekken waar het kan. Dit leidt tot zichtbare verbetering van de biodiversiteit
- Ontwikkelen en versterken van ecologische verbindingen tussen natuurgebieden en andere groene gebieden (Natuur Netwerk Nederland en Natura2000). Deze verbindingen zijn belangrijk voor de verspreiding en uitwisseling van soorten en dragen zo bij aan het verhogen van de biodiversiteit.
- In het beheer wordt hierop ingespeeld doordat locatie specifieke onderhoudsafspraken zijn gemaakt. Denk hierbij bijvoorbeeld aan sinusmaaien.
- Een protocol voor aanpak van woekerende soorten (veelal invasieve exoten) waarbij geldt: bestrijden waar dit nodig is, beheersen waar dit kan.
- Naleving van de Wet natuurbescherming en borging hiervan in de praktijk.
- Conformereren aan de Gedragscodes van Stadswerk (Bestendig Beheer / Ruimtelijke Ontwikkeling) zoals door de gemeente van toepassing zijn verklaard. Dit geldt zowel voor de eigen onderhoudsdienst als voor het werk uitgevoerd door derden (de groenaannemer).
- Streven naar circulair werken in het groen

Welke uitwerking geven we hieraan?

1. Bepalen welke kansen er zijn om de ecologische hoofdstructuur te versterken en welke maatregelen er nodig zijn.
2. Uitbreiden locaties ecologisch (maaibeheer / sinusmaaien). Bijvoorbeeld locaties: Rijksweg fietspad, Nieuweweg – Sluis A15, Achter Scouting
3. Toepassen inheemse soorten in parken, op overige plekken kunnen ook overige soorten voorkomen dit met het oog op de biodiversiteit en spreiding van ziektes/plagen.
4. Toepassen 10-20-30 diversiteitsrichtlijn van Santamour. Dit houdt in dat:
  - max. 10% van het bomenbestand mag van dezelfde soort zijn;
  - max. 20% van het bomenbestand mag van hetzelfde geslacht zijn;
  - max. 30% van het bomenbestand mag van dezelfde familie zijn.
5. Vaste planten meer toepassen op zicht locaties, entrees gemeente enz.
6. Verbindingsroutes aanleggen bij het boezemgemaal, waardoor een verbinding wordt gerealiseerd tussen de Biesbosch (zuid) en de Alblasserwaard (noord).

6. Beheer

In dit hoofdstuk wordt een praktische vertaling gemaakt vanuit de beleidsmatige invulling van voorgaande hoofdstukken in dit rapport. Het groenbeheer heeft betrekking op het in stand houden van de bestaande situatie of waar nodig de bestaande situatie begeleiden naar de beoogde situatie. Dit laatste wordt ook wel het 'eindbeeld' genoemd. Om dit goed in te richten is naast beleidsmatige uitgangspunten en doelstellingen inzicht nodig in de bestaande situatie. Dit gaat over de verschillende verschijningsvormen van groen (beheergroepen), hoeveelheden en de actuele kwaliteit.

6.1 Uitgangspunt beheer

6.1.1 Hoeveelheden groen

In het kader van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) brengt de gemeente de gehele openbare ruimte eenduidig in beeld. De samenstelling en gegevens over de omvang van het groenareaal wordt vastgelegd en actueel gehouden. Hierbij is het IMBOR* informatiemodel toegepast.

Voor een planmatig, effectief en structureel beheer en onderhoud is inzicht nodig in het te beheren areaal. Wettelijk gezien is de gemeente verplicht om de essentiële areaalgegevens via de BGT (basisregistratie grootchalige topografie) actueel te houden en via een landelijke voorziening te ontsluiten. Gemeente Dordrecht levert hiervoor de basis en verzorgt landmeetkundige registratie. Voor het beheer en onderhoud zijn aanvullende en meer gedetailleerde gegevens over het te beheren areaal, de leeftijdsopbouw en kwaliteit nodig. In het gemeentelijke beheersysteem gisib worden deze beheergegevens opgenomen. Een Actueel, Betrouwbaar en Compleet ('ABC') inzicht het beheerareaal is de basis voor het tegenwoordige data gedreven werken in de openbare ruimte.

* In het IMBOR zijn landelijke afspraken gemaakt over de objectgegevens voor het beheer van de openbare ruimte. Het is daarmee een belangrijk hulpmiddel dat beheerders ondersteunt bij de opzet en vulling van hun beheersystemen, zoals voor wegbeheer en groenbeheer.

6.1.2 Benchmark areaal

Wanneer men kaarten van Zuid-Holland gedurende de tijd bekijkt (zie www.topotijdreis.nl) zal één ding opvallen: de bebouwing ruikt op en het groen neemt af. Met een geraamde vraag naar 230.000 nieuwe woningen in de komende periode in Zuid-Holland neemt de druk op de groene ruimte nog verder toe. Bewoners van Hardinxveld-Giessendam ervaren dat ze veel minder openbaar groen hebben dan omliggende en gemeenten in dezelfde grootteklasse.

Herkomst getallen

Voor de inventarisatie van de getallen is gebruik gemaakt van de getallen uit het beheersysteem van de diverse gemeentes. De arealen welke zijn gebruikt, betreft het areaal in beheer en onderhoud bij de gemeente in december 2021. Particulier areaal groen is hierbij niet meegenomen.

De groenarealen zijn uitgewerkt in:

- Bomen (stuks)
- Gras (m2)
- Beplanting (m2)

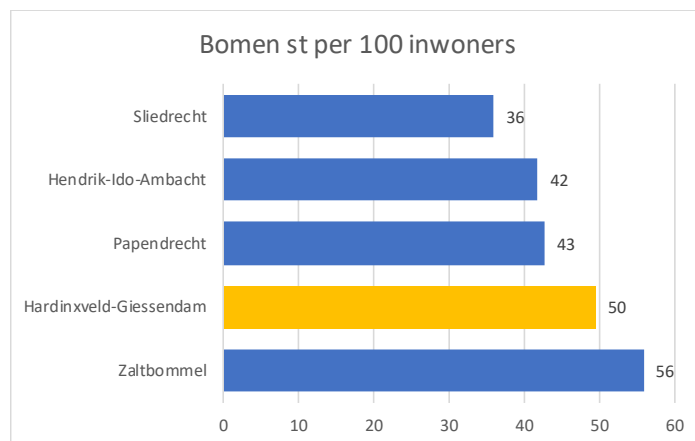
De gegevens van inwoner en woning aantallen komen van CBS (www.allecijfers.nl).

Sinds de jaren '60 zijn er verschillende groennormen en kengetallen voor stedelijk groen ontwikkeld, zowel uit de 'groene hoek' (recreatie en natuur) als uit de 'rode hoek' (volkshuisvesting). Er bestaat geen vastgestelde norm voor de hoeveelheid groen per woning of inwoner. Wel wordt in de Nota Ruimte een richtgetal van 75 m² groen per woning genoemd (VROM, 2006). Bewoners hechten veel belang aan groen in de directe woonomgeving. In woonwaarderingstudies neemt nabijheid tot groen en parken een belangrijke plaats in.

Bomen

Hardinxveld-Giessendam heeft het laagste aantal bomen in beheer in vergelijking met de omliggende gemeentes, namelijk 8.942 bomen. Terwijl vergelijkbare gemeentes gemiddeld 12.000 bomen in beheer hebben. Hardinxveld-Giessendam heeft in vergelijking met zijn inwoners wel de meeste bomen op openbaar gebied staan, namelijk 0,50 boom per inwoner.

Bomen zijn met hun totale boomkroonvolume van toegevoegde waarde voor het tegengaan van hittestress en opslag van CO₂ en water. Het is daarom het streven om het aantal bomen te behouden en waar realistisch het bomen aantal, kroonvolume uit te breiden.

Figuur 5. Benchmark bomen

Groen per inwoner of per woning

Wanneer gekeken wordt naar het oppervlak aan groen (beplanting en gras) dat per inwoner beschikbaar is binnen een gemeente, dan valt op dat de Zuid-Hollandse gemeenten onderaan de lijst staan van groene gemeente. De vraag is echter of een tekort aan groen in al deze gemeenten ook zo ervaren wordt. Zo is de gemeente Sliedrecht een van de Zuid-Hollandse gemeente met het minste groen per inwoner binnen de gemeentegrenzen. Maar deze gemeente grenst direct aan de Biesbosch. Net buiten de gemeentegrenzen is daardoor wel veel openbaar groen beschikbaar voor de inwoners van Sliedrecht. En andersom komt een stad als Rotterdam niet voor in de top 10 van Zuid-Hollandse gemeenten met het minste groen per inwoner, terwijl hier goed voor te stellen is dat een tekort aan groen in sommige wijken en buurten wel wordt ervaren. Gemeentegrenzen zullen dus niet altijd de juiste afbakening vormen om na te gaan of er sprake is van een tekort aan groen. Makkelijk bereikbare groene ruimte net buiten de gemeentegrenzen kan voor een inwoner van een gemeente van grotere betekenis zijn dan lastig bereikbare groene ruimte binnen de gemeentegrenzen.

Vergelijking

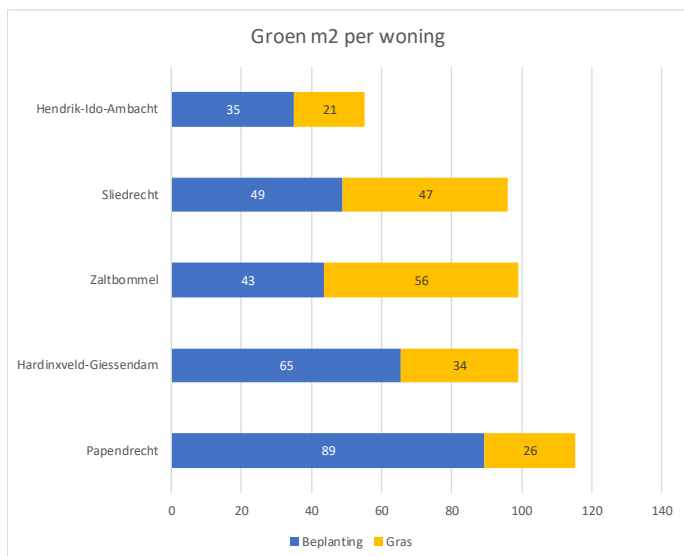
Qua hoeveelheid groen zit Hardinxveld-Giessendam in de middenmoot. Wanneer je dit afzet tegen het aantal inwoners of het aantal woningen scoort het aandeel groen gemiddeld met vergelijkbare gemeentes.

Wanneer we uitgaan van de groennorm van het VROM 75m² per woning dan halen we dit ruimschoots met 99m² per woning. Dit betekent dus dat we relatief veel groen hebben per woning.

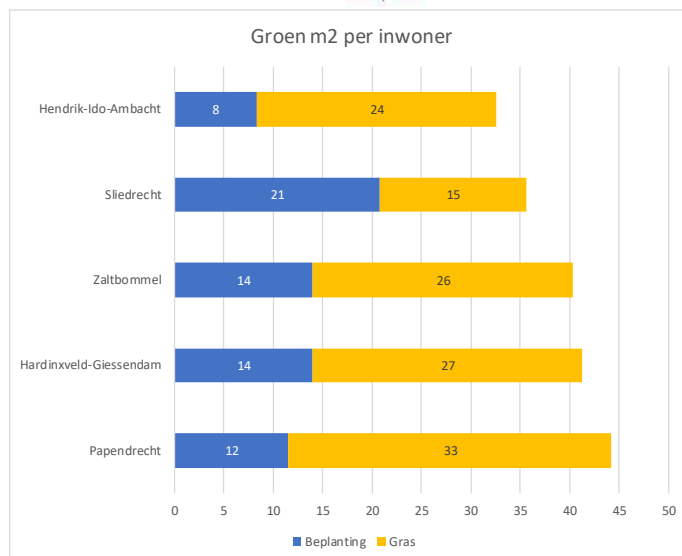
De Verenigde Naties hanteert voor groen per inwoner een groennorm van 48m². Wanneer we dit vergelijken met de groennorm van de vergelijkbare gemeentes, dan valt op dat geen enkele gemeente de norm haalt. Hardinxveld-Giessendam haalt dit net niet met 41m².

Zie onderstaande grafieken en tabellen voor onderbouwing en vergelijking.

Figuur 6 Benchmark groen m2 per woning

Figuur 7 Benchmark groen m2 per inwoner

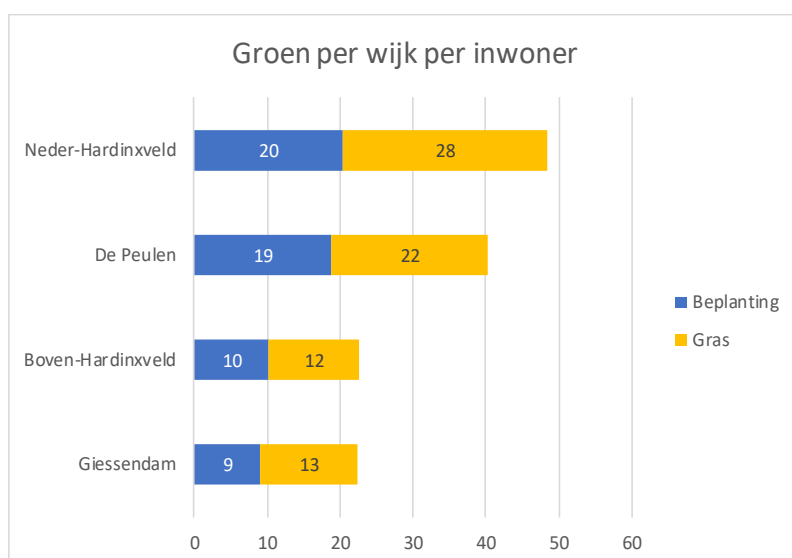
	Bomen (Stuks)	Beplanting (m2)	Gras (M2)	Inwoners	Woningen	Groen per inwoner (m2)	Groen per woning (m2)
Hardinxveld-Giessendam	8.942	253.225	491.424	18.051,00	7.514	41,25	99,10
Papendrecht	13.800	373.569	1.292.958	32.293,00	14.479	45,38	115,10
Hendrik-Ido-Ambacht	13.065	259.903	441.826	31.247,00	12.674	32,27	55,37
Zaltbommel	15.896	398.162	310.708	28.451,00	7.152	40,33	99,11
Sliedrecht	8.958	520.520	543.303	25.026,00	11.086	25,16	95,96

Groen per wijk in Hardinxveld-Giessendam

Vanuit de enquête blijkt dat de inwoners meer groen in hun wijk willen, zo ook de inwoners in Neder-Hardinxveld, terwijl zij met 48m2 het meeste groen in verhouding hebben in vergelijking met de andere wijken. Opvallend daarbij is dat ook zij in de enquête aangeven ontevreden zijn over de hoeveelheid groen in hun wijk.

Nieuwbouwwijken

De nieuwbouwwijken in de gemeente hebben het streven om ruimer en groener van opzet te zijn. De arealen van de Blauwe zoom zijn nog niet beschikbaar, maar de ernaast gelegen wijk Giessen west-west wel. Deze heeft ook een redelijk groene opzet.

Giessendam West-West:

Wanneer we het groenareaal van deze wijk nemen komen we op:

	Bomen (Stuks)	Beplanting (m2)	Gras (M2)	Inwoners	Beplanting (m2) per inwoner	Gras (m2) per inwoner	Groen per inwoner (m2)
Giessendam West-West	253	8033	5751	283	28,39	20,32	48,71

Het gemiddelde m2 groen per inwoner komt voor de totale gemeente op 41m2, deze wijk is ruimer en groener opgezet. Ook is verhouding beplanting ruimer in vergelijking met de totale gemeente.

Bij nieuwbouw kan 48m2 groen (zowel beplanting als gras) als richtlijn worden aangehouden. Het streven is een verhouding van 50-50 tussen beplanting en gras, hier kan per locatie van worden afgeweken.

Wanneer je deze groennorm door vertaald naar minimale groennorm per woning komen we op een minimale norm van (48m2 x gemiddeld aantal inwoners per woning van 2,4) 120m2 groen per woning.

Het aandeel bomen is in deze wijk 0,9 per inwoner. Als nieuwbouwnorm hanteren we de minimum norm van 1 boom per woning.

Figuur 8 Giesendam West – West

6.1.3 Areaal uitbreiding

In diverse beleidsstukken is opgenomen dat Hardinxveld-Giessendam voor de komende jaren te maken heeft met een woningbouwopgave. In de periode 2020-2040 moeten 2.500 nieuwe woningen worden gebouwd. In dit plan wordt rekening gehouden met de beide scenario's die momenteel op tafel liggen: inbreiding (woningbouw binnen de bestaande contouren) en uitbreiding (woningbouw buiten de bestaande contouren). In

dit beleidsplan nemen we voor beide scenario's randvoorwaarden op, die al vóór in het woningbouwproces een groene en duurzame leefomgeving garanderen/behouden (zie 5.3. Klimaatbestendige gemeente).

6.2 Gewenste beheeraanpak

Om te komen tot het gewenste eindbeeld voert de buitendienst beheermaatregelen uit zie bijlage III Streefbeeld voor gewenst (eind)beeld. Dit kan ook betekenen dat er vanuit een bestaande situatie wordt toegewerkt naar een beoogde situatie, het eindbeeld.

Hardinxveld-Giessendam werkt met:

- Gebiedstypen.
- Onderhoudszonering.
- Digitaal vastleggen van het bestaande groenareaal (incl. bomen) met werkpakketten voor 2022.
- Jaarlijks de beschikbaarheid van mankracht, machines en financiële middelen evalueren en waar nodig bijstellen op basis van het actuele groenareaal inclusief de bomen.

Indeling naar gebiedstypen

De gebiedstypen maken inzichtelijk waar in Hardinxveld-Giessendam onderscheid in wordt gemaakt in de buitenruimte. Dit is niet alleen vanuit 'groen' relevant, maar heeft ook betrekking op de andere onderdelen die de buitenruimte vorm geven. Denk aan water, wegen en verlichting. Ook de speelvoorzieningen en ondergronden vallen hieronder. Juist vanuit de integrale benadering van de buitenruimte (alle onderdelen samen) is het mogelijk om te werken aan een eenduidig kwaliteitsniveau. Op de gebiedstypenkaart is aangegeven welke gebiedstypen gemeente Hardinxveld-Giessendam hanteert.

Legenda

	Begraafplaatsen
	Centrum
	Ontsluiting buitengebied
	Ontsluiting binnengebied
	Parken
	Sportvelden
	Werken
	Wonen
	Wonen; in ontwikkeling

Begraafplaatsen	Naast de primaire functie van begraafplaats huisvesten deze plaatsen veel (bijzondere) natuurfuncties en leveren zo een toegevoegde waarde.
Centrum	Betreft het centrum van Hardinxveld-Giessendam, waar diverse functies samenkomen, denk aan winkelen, wonen en recreëren. Het winkelgebied is ruim opgezet en heeft een positief onderscheidende uitstraling, is netjes en goed onderhouden.
Ontsluiting buitengebied	De wegen die de verschillende gebiedstypen (buiten de bebouwde kom) ontsluiten en met elkaar verbinden. De hoofdontsluitingswegen worden veelal begeleid door een groenstructuur (bomen, bermen, planten) en hebben ook op die manier een verbindende functie.
Ontsluiting binnengebied	De wegen die de verschillende gebiedstypen (de woonwijken, werkomgeving, etc.) ontsluiten en met elkaar verbinden. De hoofdontsluitingswegen worden veelal begeleid door een groenstructuur (bomen, bermen, planten) en hebben ook op die manier een verbindende functie.
Parken	Parken zijn ontworpen en aangelegde groengebieden met een overwegend recreatieve functie. In parken vindt men vrijwel altijd een gevarieerde plantengroei met bomen, struiken, kruiden en grasland, en verder vijvers en paden.
Sportvelden	Er zijn diverse gebieden bedoeld en specifiek ingericht voor sport en recreatie. Niet al deze gebieden zijn in beheer en onderhoud van de gemeente. Er wordt onderscheid gemaakt tussen georganiseerde vormen van recreatie (zoals sportlocaties, voetbalvelden, e.d.) en niet georganiseerde vormen van recreatie. Bij deze laatste daagt de natuur de mens uit om er te bewegen en verblijven.
Werken	Dit betreft het bedrijventerrein en kantoorlocaties
Wonen	In de wijken staat de woonfunctie centraal. In Hardinxveld-Giessendam zijn er verschillende wijken met elk een duidelijk onderscheidend karakter, bepaald door de bouwperiode en ontstaansgeschiedenis. De nieuwere wijken worden gekenmerkt door een ruime opzet van de groenstructuur.
Wonen; in ontwikkeling	Betreft woonwijken welke in ontwikkeling zijn (nieuwbouw). Tijdens ontwikkeling onderhoud op niveau C, na oplevering naar Wonen onderhoud naar B.

De gemeente werkt voor het beheer al enkele jaren op beeldkwaliteit. Zoals eerder benoemd wordt hierbij in de praktijk onderscheid gemaakt tussen de beheerniveaus A, B en C. Tot op heden is de beoogde kwaliteit gekoppeld aan het gebiedstype.

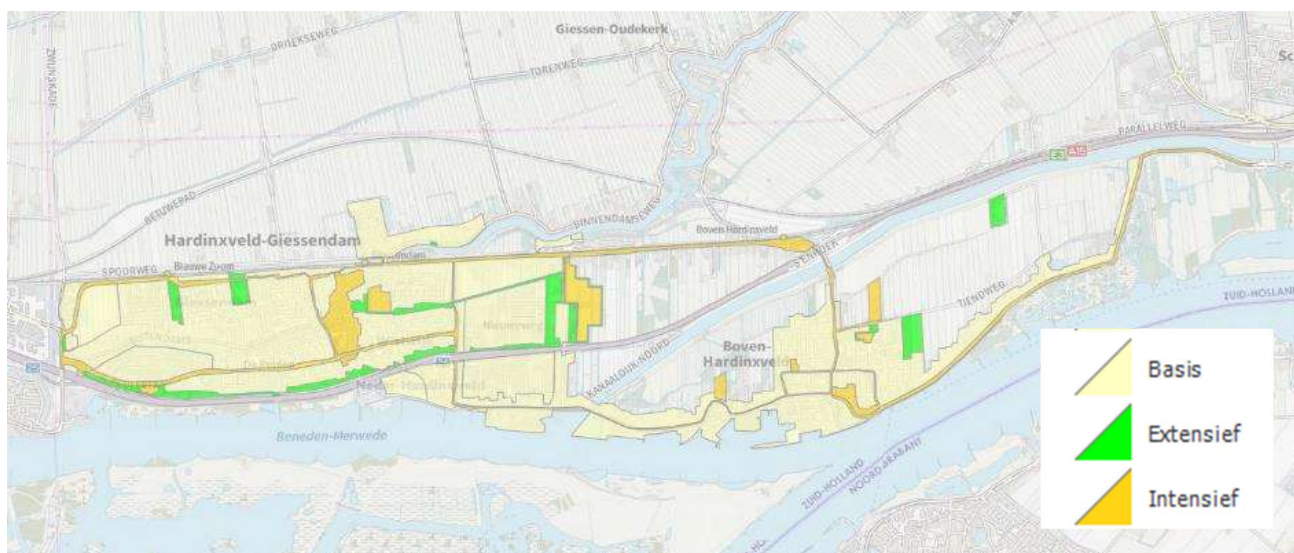
Werken op beeld of op frequentie

In beheer en onderhoud wordt onderscheid gemaakt tussen 'werken op beeld' en 'werken op frequentie'. Werken op frequentie betekent dat met een vaste regelmaat een bepaalde onderhoudsmaatregel wordt uitgevoerd. Wanneer gewerkt wordt op beeld betekent dit dat de groeninrichting jaarrond aan een bepaalde kwaliteit moet voldoen. De beeldmeetlatten van het CROW worden hiervoor als uitgangspunt genomen. Hierbij is aan de hand van foto's en een normerende beschrijving per kwaliteitsniveau specifiek gemaakt wat hieronder wordt verstaan.

Indeling naar onderhoudszonering

Naast het onderscheid in beheergroepen worden ook beheerzones onderscheiden. In de gemeente zijn diverse zones die betreffende functie en gebruiksintensiteit een type beheer vragen. Een centrum heeft een representatieve functie en een hoge gebruiksintensiteit en vraagt dan ook om een intensief beheer om hieraan te voldoen. Daarentegen volstaat in een park, waar het natuurlijke karakter centraal staat, extensief beheer. Dit beheer zorgt dat het park zijn natuurlijke karakter behoudt en zelf tot ontwikkeling komt. Per zone (intensief, basis, extensief) zijn onder meer uitspraken gedaan over de mate van netheid en natuurlijkheid van het openbaar groen

Kaart onderhoudszonering

Intensief	De intensieve zone wordt gehanteerd in groengebieden waar hoge eisen worden gesteld aan inrichting en onderhoud. De sierfunctie staat centraal waardoor intensief onderhoud noodzakelijk is. Toegepaste groentypen zijn laanbomen, wisselperken en heesters. Het gaat hier om gebieden met een hoge gebruiksfunctie zoals winkelcentra en openbare voorzieningen. Deze gebieden zijn vaak klein van omvang, fraai van vorm en kleur en er zijn bijzondere materialen toegepast. Door toepassing van arbeidsintensieve groenvoorzieningen zijn de onderhoudskosten hoog.
Basis	De basiszone wordt toegepast in groengebieden waar basis eisen worden gesteld aan inrichting en onderhoud. De gebruiksfunctie staat hierbij centraal waardoor regulier onderhoud van toepassing is. Toegepaste groencategorieën zijn bomen, gazon, hagen en heesters. Het gaat hierbij voornamelijk om groen dat in de wijken ligt waar ook ruimte is voor speelplaatsen en de ontsluitingswegen. Het zijn vaak grotere gebieden die qua omvang, vorm, kleur en materialen een eenheid zijn. Door onderhoud op basisniveau toe te passen, is sprake van normale onderhoudskosten. De sleutelwoorden voor deze zone zijn 'voldoende staat van onderhoud'.
Extensief	Voorheen werd de zone voor extensief onderhoud de ecologische zone genoemd. De sleutelwoorden voor deze zone zijn 'ecologisch groen' en 'een laag onderhoudsniveau'. De extensieve zone wordt toegepast in groengebieden waarbij aandacht is voor een natuurlijke overgang van landschappelijk naar stedelijk groen en ecologisch beheer. De ecologische functie staat hierbij centraal waardoor een andere manier van onderhoud noodzakelijk is. Toegepaste groentypen zijn bermen en water(oevers). Het gaat hierbij voornamelijk om wijken aan de rand van de bebouwde kom, waar ontwikkeling van de natuur in de woonomgeving gewenst is.

6.3 Meten en monitoring

Het is van belang om de (beeld)kwaliteit van de groeninrichting in Hardinxveld-Giessendam op orde te houden. Dit betekent dat de kwaliteit ervan voldoet aan de hierover gemaakte afspraken. Door periodiek te meten en monitoren wordt telkens inzichtelijk wat de actuele kwaliteit is en of dit gelijk is aan wat hierover eerder is afgesproken. De kwaliteit beoordelen we aan de hand van de beeldmeetlatten van het CROW. Hierbij wordt gewerkt naar beeldkwaliteit A, B en C. Wanneer de beeldkwaliteit niet voldoet kan dit verschillende oorzaken hebben. Bijvoorbeeld een verkeerde uitgangssituatie (groeiplek, keuze inrichting), te weinig of verkeerd beheer, of oneigenlijk gebruik. Alleen met inzicht in de oorzaak is het mogelijk om doeltreffend (eenmalig) extra beheer uit te voeren.

Beeldkwaliteit

De kwaliteit van het groen kan beoordeeld worden met behulp van de landelijke CROW systematiek voor beeldkwaliteit. Kenmerkend is het gebruik van beelden/foto's met normen om de kwaliteit van de openbare ruimte te meten en te beschrijven. Deze beeldmeetlatten met foto's, beschrijvingen en prestatie-eisen maken het mogelijk om inzichtelijk te communiceren met bestuurders, bewoners en uitvoerders van het onderhoud. De landelijke standaard voor beeldkwaliteitsniveaus is opgenomen in de Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2018. Hieronder wordt met enkele voorbeelden van beeldmeetlatten de systematiek van A+ tot en met D weergegeven.

CROW Niveau	Omschrijving	Toelichting
A+	Zeer hoog	Uitstekend onderhoud, zeer schoon
A	Hoog	Goed onderhoud, bijna niets aan te merken, schoon
B	Basis	Voldoende onderhoud, wat aan te merken, matig
C	Laag	Sober tot voldoende, wat achterstand, vuil
D	Zeer laag	Onvoldoende, flinke achterstanden, zeer vuil

Voorbeeld Beschadiging beplanting

A+	A	B	C	D
Er is geen beplanting beschadigd.	Er is weinig beplanting beschadigd.	Er is in beperkte mate beplanting beschadigd.	Er is redelijk veel beplanting beschadigd.	Er is veel beplanting beschadigd.
beschadigd oppervlak 0% per 100m ²	beschadigd oppervlak ≤ 5% per 100m ²	beschadigd oppervlak ≤ 10% per 100m ²	beschadigd oppervlak ≤ 25% per 100m ²	beschadigd oppervlak > 25% per 100m ²

Voorbeeld Kaal oppervlak

A+	A	B	C	D
Er is geen kaal oppervlak.	Er is weinig kaal oppervlak.	Er is in beperkte mate kaal oppervlak.	Er is redelijk veel kaal oppervlak.	Er is veel kaal oppervlak.
kaal oppervlak 0% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 5% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 10% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 25% per 100m ²	kaal oppervlak > 25% per 100m ²

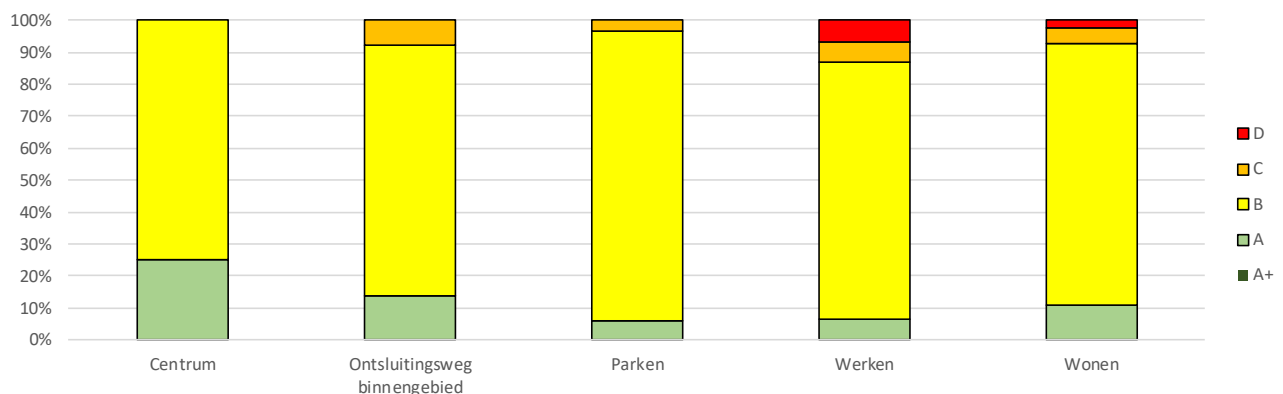
Quickscan 2021

In november 2021 is eenmalig de technische kwaliteit van het groen (beplanting, bosplantsoen, hagen en gras) geïnspecteerd door derden. Het doel van deze inspectie was:

- inzicht te krijgen in de technische staat van beplantingen;
- maatregelen te inventariseren, zoals achterstallig onderhoud en renovatie;
- berekenen financiële gevolgen van de maatregelen.

In totaal zijn er 110 vakken beoordeeld middels de landelijke CROW-Standaard voor kwaliteitsniveaus verspreid over de onderhoudszonering van de gemeente. In de grafiek staat een samenvatting van de resultaten van de inspectie. Voor meer resultaten zie bijlage IX. De bij de inspectie gehanteerde beeldmeetlatten en criteria staan in bijlage VIII.

Kwaliteit per functioneel gebied

Conclusie:

- Weinig differentiatie in onderhoud gemiddeld overal B-kwaliteit.
- Periode van de meting was buiten het groeiseizoen. In het groeiseizoen kan de beeldkwaliteit worden overschreden (pieken).
- Aandeel C/D kwaliteit minimaal (10% C/D is toegestaan)
  - Centrum A- ambitie, scoort B.
  - Parken B/C - ambitie scoren ruime B, past niet bij ecologisch beheer
  - Aandeel C/D bij Werken te ruim, max 10%
  - Er zijn geen achterstanden in onderhoud geconstateerd.

Uitvoeren groeninspectie eigen dienst

Het grootste deel van het groenonderhoud wordt uitgevoerd door de eigen buitendienst van de gemeente Hardinxveld-Giessendam. Het structureel uitvoeren van de groeninspecties (controle op de kwaliteit) wordt periodiek uitgevoerd. Hiervoor geldt dat:

- Uitvoerfrequentie: 12x per jaar (iedere maand),
- Werkwijze: via een hiervoor nader vast te stellen protocol (zie ook het meetprotocol van het CROW), waarbij telkens een deel van het totaal te beheren groenareaal wordt beoordeeld. Dit aandeel is zodanig substantieel dat dit een betrouwbare indruk geeft van de gerealiseerde kwaliteit over het gehele groenareaal (incl. onkruidbeheersing op verhardingen).
- Uitvoering: de inspecties kunnen zowel door de eigen dienst als door derden worden uitgevoerd. Voorwaarde is dat de inspecteur aantoonbaar vaardig is met het toe te passen inspectieprotocol.
- Verslaglegging en terugkoppeling: de resultaten worden binnen 2 weken na inspectie vastgelegd in een eenduidige verslaglegging.

Deze verslaglegging kan aanleiding zijn om:

- Nader en pleksgewijs onderzoek uit te voeren;
- In samenspraak met de buitendienst het beheer en onderhoud voor specifieke locaties te evalueren en waar nodig bij te stellen;
- De bestaande inrichting aan te passen en/of oorzaak van vastgesteld knelpunt weg te nemen.
- (Overhangend) Groen langs een particuliere weg
- Een verminderde beeldkwaliteit te accepteren.

Werkzaamheden aan en rondom bomen

Gemeente Hardinxveld-Giessendam gaat zich aansluiten bij het Norminstituut Bomen. Voor het beheer van bomen hanteert de gemeente de richtlijnen zoals geformuleerd in het Handboek Bomen (2018, Norminstituut Bomen). Het handboek formuleert richtlijnen op alle aspecten van het boombeheer, zoals de groeiplaats, uitvoering van onderhoudsmaatregelen en te treffen beschermingsmaatregelen bij (overige) werkzaamheden rondom bomen. Conform het Handboek Bomen wordt de aannemer beoordeeld op het geleverde werk.

7. Financiële effecten

Het implementeren van het groenbeleidsplan vraagt draagvlak binnen de gemeentelijke (groene) organisatie en samenwerking tussen de verschillende afdelingen. Het is belangrijk om het groenbeleid intern uit te dragen en in te gaan op samenwerking. Het integraal oppakken van programma's, plannings, maatregelen en het inzetten van capaciteit is een belangrijke succesfactor. Veel onderzoek en voorbereiding kan belegd worden binnen de huidige organisatie. Dit start met acties gericht op inventarisatie, analyse en uitwerking van de beleidsrichtlijnen in uitvoeringsprogramma's. Hiervoor moet capaciteit vrijgemaakt worden bij de direct betrokken medewerkers. De realisatie van het groenbeleid vindt grotendeels plaats vanuit de huidige groenbudgetten. Voor een deel moet de werkwijze geïmplementeerd worden in de huidige organisatie en vraagt het om bijscholing en taakverschuiving.

Jaarlijks stelt de groenbeheerder samen met de andere disciplines een uitvoeringsplan op om vorm te geven aan het groenbeleid. In het uitvoeringsplan worden concrete projecten genoemd met een raming en planning. Het uitvoeringsplan wordt jaarlijks vastgesteld door het college.

7.1 Scenario's

In dit hoofdstuk zijn de kosten voor de verschillende scenario's weergegeven. Bij het schrijven van de startnotitie is aangegeven dat de bestaande beeldkwaliteit in balans gebracht moest worden met de beschikbare middelen (Doel 1) naast de raad keuzes laten maken aan de hand van de gewenste beeldkwaliteit (Doel 2).

Bij het vorige groenbeleidsplan was de wens van de raad dat het centrum deels op A niveau zou worden onderhouden, de woongebieden op B en de werk- en parkgebieden op C. Indien dit het geval zou zijn zou het huidige onderhoudsbudget net voldoende zijn (zie scenario 3). In de praktijk blijkt eigenlijk alles op B niveau te worden onderhouden. Dat betekent dat het centrum een te laag onderhoudsniveau heeft en parken en werken op een te hoog niveau worden onderhouden. Daardoor is er een tekort bij het onderhoudsbudget (scenario 2). Indien we in het centrum vasthouden aan het B niveau (alleen de bomen op A niveau) hebben we ook met een overschot te maken (scenario 1).

Het huidige onderhoudsbudget is momenteel € 789.062.

Daarbij is het huidige beleid (1) vergeleken met de huidige kwaliteit (2) en is een voorstel gedaan het centrum qua kwaliteit op te hogen en helemaal op A – niveau te onderhouden (3) en de parken toch op B niveau te onderhouden.

Onderstaand zijn per scenario de kosten weergegeven, gespecificeerd naar type groen. Het verschil zit in de gehanteerde onderhoudscyclus en drempel voor ingrijpen (eerder ingrijpen bij hoog niveau en later ingrijpen bij laag niveau). De kwaliteitsniveaus zijn aangeduid per functioneel gebied.

Op basis van het huidige areaal, de beschreven beheerstrategie, onderbouwd met kengetallen en normkosten zijn de benodigde budgetten voor het groenbeheer berekend.

De scenario's zijn als volgt te typeren:

1. Huidig beleid:

	Centrum	Wonen	Ontsluitingsweg buitengebied	Ontsluitingsweg binnengebied	Wonen in ontwikkeling	Werken	Parken
Groen							
Bomen	A	B	B	B	B	C	B
Beplanting	A	B	B	B	C	B	B
Haag	B	B	C	B	C	C	B
Bosplantsoen	B	B	B	B	C	C	C
Gras- en kruidachtigen	A	B	C	B	C	C	C

De kosten bij het huidige beleid zijn € 789.062, noodzakelijk voor dit scenario is € 781.545. Dit betekent een **overschot** van € 7.517.

2. Huidige kwaliteit/ onderhoudsniveau: Gehele openbare ruimte niveau Basis,

	Centrum	Wonen	Ontsluitingsweg buitengebied	Ontsluitingsweg binnengebied	Wonen in ontwikkeling	Werken	Parken
Groen							
Bomen	B	B	B	B	B	B	B
Beplanting	B	B	B	B	B	B	B
Haag	B	B	B	B	B	B	B
Bosplantsoen	B	B	B	B	B	B	B
Gras- en kruidachtigen	B	B	B	B	B	B	B

De kosten bij het huidige onderhoudsniveau B zijn € 816.921. Dit betekent een **tekort** van € 27.859.

3. Kwaliteit Centrum helemaal A, werken en buitengebieden C, parken B

	Centrum	Wonen	Ontsluitingsweg buitengebied	Ontsluitingsweg binnengebied	Wonen in ontwikkeling	Werken	Parken
Groen							
Bomen	A	B	B	B	B	C	B
Beplanting	A	B	B	B	C	B	B
Haag	A	B	C	B	C	C	B
Bosplantsoen	A	B	B	B	C	C	C
Gras- en kruidachtigen	A	B	C	B	C	C	C

De kosten bij het huidige beleid zijn € 789.062. Voor dit onderhoudsniveau zou € 782.143 noodzakelijk zijn. Dit betekent een **klein overschot** van € 6.919.

Uit verkennende gesprekken met de raad is naar voren gekomen dat scenario 3, Centrum gebieden op een hoger niveau wenselijk is. Het scenario komt overeen met het beeldkwaliteitsniveau dat wordt gehanteerd voor onkruid op verharding.

Subsidiemogelijkheden

Voor het realiseren van specifieke doelen kan gezocht worden naar alternatieve financieringsmogelijkheden. Mogelijkheden hiertoe zijn:

- Subsidieregeling Natuur in de stad van provincie Zuid-Holland. Subsidie kan worden verstrekt voor maatregelen die zijn gericht op het versterken en beschermen van populaties van bedreigde dier- of plantensoorten of op het verhogen van de natuurwaarden in Zuid-Holland.

- Subsidieregeling voor ondernemers in de provincie Zuid-Holland. Subsidie kan worden verstrekt voor activiteiten die bijdragen aan de ambitie en doelen uit de Startnotitie Gezond en Veilig Zuid-Holland en die gericht zijn op:
  - o het realiseren van een gezondere leefomgeving door deze meer natuurlijk in te richten;
  - o het vergroten van kennis over de invloed van een natuurlijke omgeving op de gezondheid van de mens;
  - o het bevorderen van de groenbeleving ten behoeve van de positieve gezondheid.

Bij het gebruikmaken van een bepaalde regeling zal goed gekeken moeten worden naar voorwaarden van een regeling en de voorwaarden en welke inzet dit vraagt van de gemeentelijke organisatie.

Enkele voorbeelden zijn:

- Subsidie Groen werkt beter: <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR663037/1?&show-wti=false>
- Subsidie Natuur in de Stad: <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR662766/1>
- Coalitie subsidie Provincie-Zuid Holland, Elke dag beter: <https://www.zuid-holland.nl/loket/subsidies/subsidies/groen/>
- Subsidie natuur vriendelijke oevers: <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR653806>

7.2 Organisatorische effecten

Een aantal acties hebben consequenties voor de organisatie, dit zijn:

- Beschikbaarheid kennis en vaardigheden: Er is behoefte om de aanwezige kennis over biodiversiteit en soortgebruik in te zetten in het kunnen overdragen van motivatie over de te nemen beheermaatregelen (o.a. snoei en uitdunnen van beplantingen).
- Communicatie met Stichtingen/organisaties/inwoners: Stimuleren en uitwerken van groene initiatieven. De extra kosten zitten in o.a. de planvoorbereiding, kleine aanpassingen in inrichting, aanplanten van extra beplanting, faciliteren van wijkgerichte acties (o.a. actie Steenbreek / groenadoptie) en het opzetten en faciliteren van communicatie.
- Integrale afstemming van projecten en uitvoeringprogramma's zowel intern bij de gemeente als met de groenorganisaties is van groot belang. Hierdoor kan groen als integraal onderdeel van de ontwikkeling van wijken geborgd worden. Ook wordt het bewustzijn over het belang van groen binnen de eigen organisatie versterkt. Dit leidt tot meer maatwerk en het kunnen realiseren van ambities.

Voor de financiering van de acties zoals benoemd zijn wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande budgetten zowel in de exploitatiebegroting als de Meerjaren Onderhoud- en InvesteringsProgramma's. Het motto van de inzet van middelen moet ook zijn dat het combineren van budgetten en integrale afstemming van planning moet leiden tot een meerwaarde. Samenwerking leidt tot mogelijke oplossingen en van daaruit keuzes in de te nemen maatregelen. Deze meerwaarde moet zijn dat de beleidsdoelen gerealiseerd worden maar ook die van de andere discipline. Daarom wordt verbinding gezocht met bestaande en mogelijk toekomstige programma's (b.v. duurzaamheid).

7.3 Uitvoering beleid en kosten

Dit hoofdstuk gaat in op planning, organisatie en financiering bij het uitvoeren van de van maatregelen uit hoofdstuk 5 Groenbeleid. Het uitvoeren van het groenbeleid heeft financiële gevolgen. Om het groenbeleidsplan te implementeren en uit te voeren met de gemeente rekening houden met de volgende te verwachten kosten:

Nr	Maatregel	Uitvoering	Kosten
1.	Capaciteit beschikbaar maken, om uitvoering te geven aan het groenbeleid. Middels prioriteiten stelling.	Jaarlijks	Intern
2.	Opstellen uitvoeringsplan om de continuïteit van de uitvoering te waarborgen en te kunnen inspelen op vragen en initiatieven van burgers.	Jaarlijks	Intern
3.	Samen met elkaar: - Opstellen spelregels geveltuintjes en adoptie van groen	Eenmalig in 2022	Intern
4.	Aantrekkelijk dorp: - Versterken bestaande boomstructuren, locaties en aantallen zijn uitgewerkt in uitvoeringsplan.	Jaarlijks	€ 9.000
5.	Klimaatbestendige gemeente: - Plan van aanpak opstellen groenblauwe kwaliteitsimpuls zowel privaat als openbaar terrein	Eenmalig in 2022	€ 15.000
6.	Verhogen biodiversiteit, - omvormen traditionele gazons naar bloemrijke bermen - Meer kleur en fleur in vorm van vaste planten, gevarieerd struweel - Aanplant bloembollen	Jaarlijks	€ 10.000 € 37.500 € 4.500
7.	Plan van aanpak opstellen inrichten natuurvriendelijke oevers	Eenmalig in 2023	€ 15.000

Bijlagen

Bijlage I. Kaders- en beleidsuitgangspunten

Beleidskader	Raakvlakken groen
Omgevingsvisie Zuid-Holland	Gezonde leefomgeving Provincie Zuid-Holland streeft naar het voorkomen en verminderen van stressgerelateerde ziektes door het aanbieden van verschillende soorten groen (bos, park, recreatieterreinen). Samen met partners zetten zij hiermee in op verhoging van de levensverwachting in verschillende wijken. Hiertoe ontwikkelen ze onder andere een platform voor alle groeninitiatieven. Groen vrijwilligerswerk Provincie Zuid-Holland ondersteunt structureel de groene vrijwilligers en stimuleert groenparticipatie. De provincie bevordert de groenbeleving door de betrokkenheid van de Zuid-Hollandse burger bij het groen in de provincie te stimuleren. Eén van de manieren om burgers te betrekken is vrijwilligerswerk in het groen. De provincie wil samen met maatschappelijke partners een efficiëntere organisatie van aanleg, onderhoud en herstel van landschapselementen realiseren. Landschap en cultuurhistorie Beschermen, versterken en het leefbaar maken van de kwaliteit van het landschap, cultuurhistorische waarden en natuurlijke karakteristieken van de leefomgeving Binnenstedelijk groen Binnenstedelijk realiseert de provincie Zuid-Holland gezamenlijk met de steden een groenblauw recreatief netwerk voor de openbare ruimte. Een netwerk dat zich uitstrekt tot buiten de dorpsranden, met als drager het karakteristieke cultuurhistorische watersysteem van Zuid-Holland. Groene buffers De provincie wil in alle overgangsgebieden van stedelijk gebied naar open landschap het contrast behouden tussen de dynamiek en dichtheid van de stedelijke omgeving en de luwte van de aangrenzende groene ruimte. Biodiversiteit De Omgevingsvisie staat voor het behouden, herstellen en op langere termijn vergroten van de biodiversiteit in Zuid-Holland, inclusief de biodiversiteit van de bodem. Om dit doel te bereiken zet de provincie in op duurzaam beheer, bescherming en voltooiing van de het Natuurnetwerk Nederland, meer natuurwaarden op boerenland en in recreatiegebieden. Versterking groenblauwe structuur Provincie Zuid-Holland wil de groenblauwe structuur behouden en waar nodig te versterken, zodat er voldoende ruimte is voor groen en water binnen steden en dorpen en er voldoende verbindingen zijn met groen en water in het landelijk gebied. De groenblauwe structuur staat in verbinding met de gebieden van bijzondere kwaliteit, de erfgoedlijnen en de overige landschappen in de provincie. De provincie Zuid-Holland stelt als uitgangspunt dat de groene ruimte in en om de stedelijke omgeving voor alle inwoners van het stedelijk netwerk op maximaal vijftien minuten fietsen op een aantrekkelijke manier bereikbaar is. Groenbeleving moet aansluiten op de verschillende leefstijlgroepen en het aanbod moet voldoende gevarieerd zijn. De provincie verbetert de kwaliteit van de bestaande

	recreatiegebieden onder andere door meer differentiatie aan te brengen. Dat kan door een natuurlijkere inrichting, met oog voor biodiversiteit of aansluitend bij de identiteit en cultuurhistorische waarde van het gebied en de omgeving. Klimaatadaptatie Stedelijke ontwikkeling moet inspelen op de klimaatverandering. Een groenblauwe dooradering van het bestaand gemeente- en dorpsgebied, in combinatie met het aanleggen van minder verharding, kan dit probleem verminderen. Dankzij de groenblauwe dooradering reiken bovendien de haarvaten van het landschap tot in de centrumgebieden van de bebouwde ruimte.
Regionale adaptatie strategie A5H (RAS)	Ambities klimaatbestendigheid - De stedelijke groenstructuren versterken om de klimaatverandering en de gevolgen ervan beter op te kunnen vangen. - Hevige en langdurige neerslag niet leidt tot schade in de stedelijke omgeving. - De stedelijke omgeving tijdens langdurige extreme hitte leefbaar blijft. - Langdurige droogte niet leidt tot verdroging of schade aan de bebouwde omgeving. - Inwoners, gebruikers en ondernemers zich bewust zijn van de gevolgen van klimaatverandering.
Speelruimteplan	- - Omliggend groen bij sportcomplexen voorzien in behoefte aan informele speelruimte. - Behouden van informele speelruimte (spelen in het groen). - Groenvoorzieningen een nevenfunctie van spelen geven. Groen nodigt uit om te spelen, denk aan hoogteverschillen in bijvoorbeeld hagen.
Hondenbeleid 2016	- Het realiseren van uitlaatmogelijkheden in de wijken van Hardinxveld-Giessendam. - Het minimaliseren van overlast door achterlaten uitwerpselen.
Groenblauwprogramma Dordrecht 2021	Zie uitgangspunten Omgevingsvisie
Beleidsnota snippergroen en reststroken	Het doel van het beleidsnota is - Het bieden van een beleidsmatig en organisatorisch kader voor het afstoten en/of het op diverse manieren in gebruik geven van groenstroken en overige gemeentelijke restpercelen, zulks mede in het licht van een besparing van de onderhouds- en beheerskosten. - Te komen tot een eenduidig beleid voor wat betreft de toewijzing van grond die voor verkoop, verhuur of ingebruikname in aanmerking komt. - Een actualisatie van de prijsstelling. Dit zowel voor wat betreft de verkoop als verhuur van snippergroen/ restpercelen. - Het handhaven van oneigenlijke (illegale) situaties eenvoudiger te maken door middel van duidelijk beleid.

Bijlage II. Resultaten Enquête

Resultaten enquête

Groenbeleidsplan Hardinxveld-Giessendam

Inhoudsopgave

Groenbeleidsplan Hardinxveld-Giessendam	1
Aanleiding	4
Methodiek	4
Deelnemers	4
Inhoud enquête vragen gaan over:	5
Waardering hoeveelheid openbaar groen	5
Waardering tevredenheid onderhoud	6
Rapport cijfer groen ?	7
Waardering functie van groen in uw woonbuurt?	8
Prioritering functie van groen in uw woonbuurt?	12
Prioritering thema`s van groen in uw woonbuurt?	13
Mooie / goede plekken?	13
Kansen voor groen?	14
Probleem ervaren door groen?	14
Participatie in onderhoud (adoptie)	15
Extensivering maairegime	16
Heeft uw woning een tuin?	17
Ziet u mogelijkheden om uw tuin te vergroenen?	17
Boom planten	18
Advies vergroenen tuin	19
Huishouden	19
Verdere aandachtspunten	20
Verdere betrokkenheid	21
Percentage opkomst	23
Kaart indeling wijken	24

Aanleiding

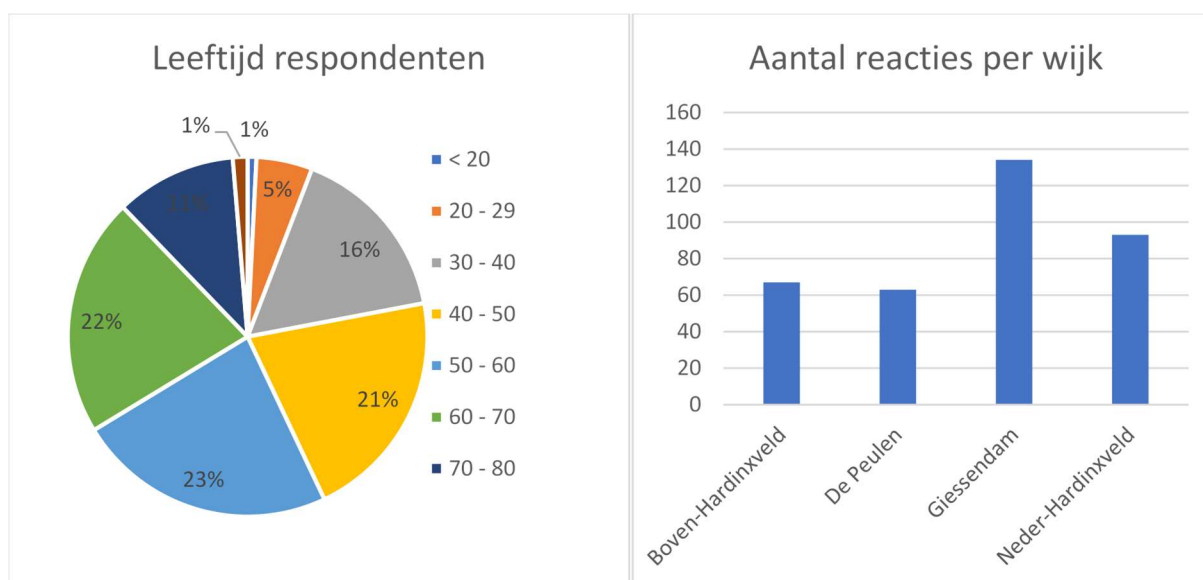
De gemeente Hardinxveld-Giessendam werkt aan goed functionerend openbaar groen voor nu en in de toekomst. De gemeente wil de inwoners van Hardinxveld-Giessendam bij dit proces betrekken om de maatschappelijke wensen en doelen voor groen in beeld te brengen en hen te informeren over wat de gemeente voor ogen heeft met het groenbeleid. De gemeente wil hiermee draagvlak creëren voor het groenbeleid en inbreng vanuit de samenleving ophalen.

Methodiek

- Uitrol van de enquête op 28 september 2021 via Onderzoekscentrum Drechtsteden;
- Enquête digitaal in te vullen via digitale link onderzoekscentrum Drechtsteden naar bewonerspanel;
- Communicatie over de enquête via gemeentelijke sociale media (Facebook en Twitter);
- Sluiting enquête op 14 oktober 2021.

Deelnemers

- Aantal deelnemers 462 (compleet ingevuld)

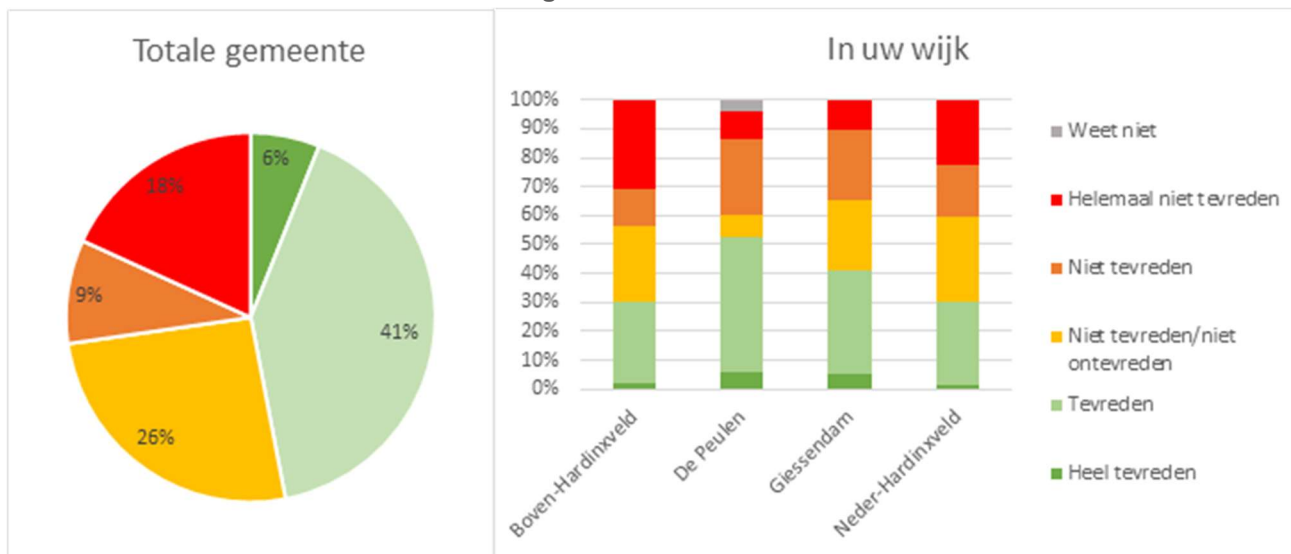

Inhoud enquête vragen gaan over:

- Waardering openbaar groen (gemeente en eigen buurt)
- Gebruik/ functie openbaar groen. Waarom is openbaar groen belangrijk?
- Tevredenheid en waardeoordeel (Hoe belangrijk vind je...?) kwantiteit, diversiteit en kwaliteit van het openbaar groen
- Prioriteiten in beheer openbaar groen
- Prioritering inzet gemeente op thema's biodiversiteit, klimaatadaptatie, bescherming groen(structuren) incl. suggesties voor aanpak
- Eigen bijdrage/ participatie in het openbaar groen
- Betrokkenheid bij de rest van het proces groenbeleidsplan

Waardering hoeveelheid openbaar groen

Hoe tevreden bent u over de hoeveelheid groen in uw woonbuurt?.

Conclusies

- Het grootste deel van de respondenten (47%) is (zeer) tevreden over de hoeveelheid openbaar groen in de gemeente, 26% is niet tevreden noch ontevreden, en 27% is ontevreden.
- Respondenten geven aan dat ze met name groen in de kernen en woonwijken missen en dat openbaar groen wordt opgeofferd voor bebouwing en bestrating.

Toelichting tevredenheid hoeveelheid groen, hoofdzaak tussen uit gepakt.

Boven-Hardinxveld

Veel opmerkingen over te weinig openbaar groen. Zeker 70% van de opmerkingen

De Peulen

Blij met het groen en parkjes. Kan beter worden onderhouden.

Giessendam

Gelijke verdeling tussen voldoende groen en te weinig groen.

Neder-Hardinxveld

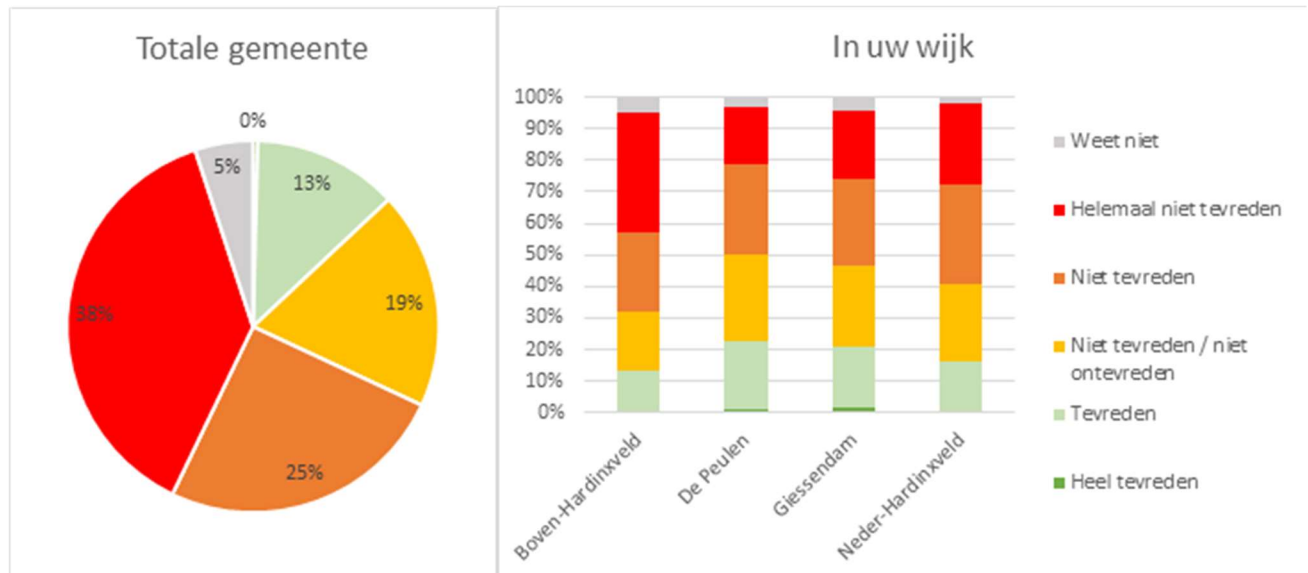
Te veel stenen in tuinen, Te weinig groen, slecht onderhouden.

Veel gemaakte opmerkingen zijn:

Auto's die vies worden door bomen (vogelpoep etc.)
Veel onkruid

Waardering tevredenheid onderhoud

Hoe tevreden bent u over de wijze waarop het groen in uw woonbuurt onderhouden wordt (maaïen, onkruid weghalen, snoeien etc.)

Conclusies

- 13% van de respondenten is (zeer) tevreden over het onderhoudsniveau van het openbaar groen in de gemeente, (19%) is niet tevreden noch ontevreden, meer dan de helft 63% is ontevreden.
- De respondenten geven veelvuldig aan dat het onderhoud beter moet en 'alerter' kan: Maai- en bermbeheer wordt vaak genoemd als aandachtspunt. Men geeft aan dat het onderhoud sterk verschilt per plek. Overlast door onkruid wordt vaak genoemd.

Toelichting tevredenheid onderhoud groen, hoofdzaken tussen uit gepakt.

Boven-Hardinxveld

Veel onkruid, snoeibeeld is prima

De Peulen

Veel onkruid, vaker maaïen

Giessendam

Goed onderhouden, wel veel onkruid

Neder-Hardinxveld

Veel onkruid

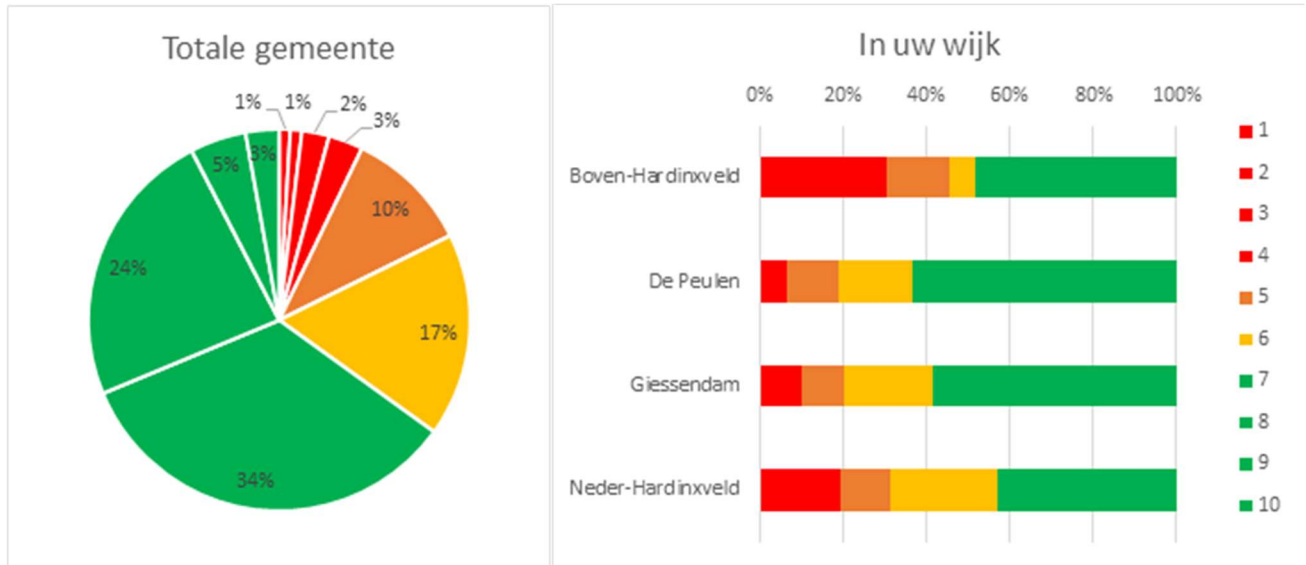
Veel gemaakte opmerkingen zijn:

Veel onkruid

Na het gras maaïen komt er veel maaisel op de verharding

Rapport cijfer groen ?

Welk rapportcijfer geeft u het groen in uw woonbuurt? (1 = zeer slecht, 10 = zeer goed)

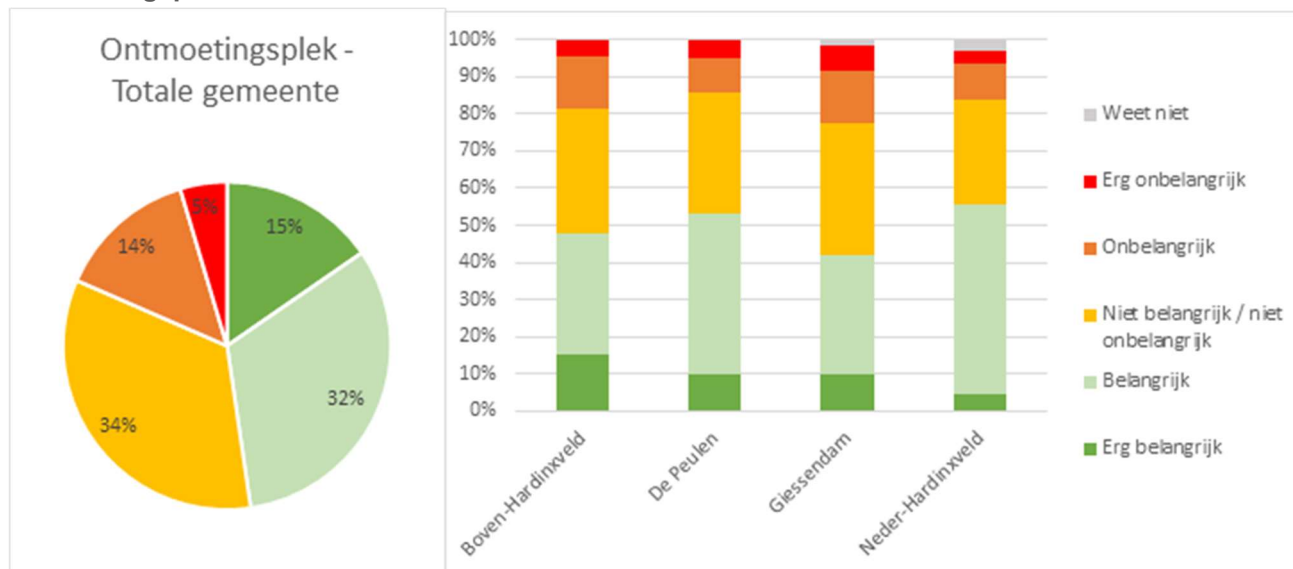

Conclusies

De respondenten geven het openbaar groen in de gemeente Hardinxveld-Giessendam gemiddeld een 6,2. Zij geven het openbaar groen in hun eigen buurt: Boven Hardinxveld een 5,2, De Peulen 6,6, Giessendam 6,5, Neder Hardinxveld een 5,7.

Waardering functie van groen in uw woonbuurt?

Ontmoetingsplek

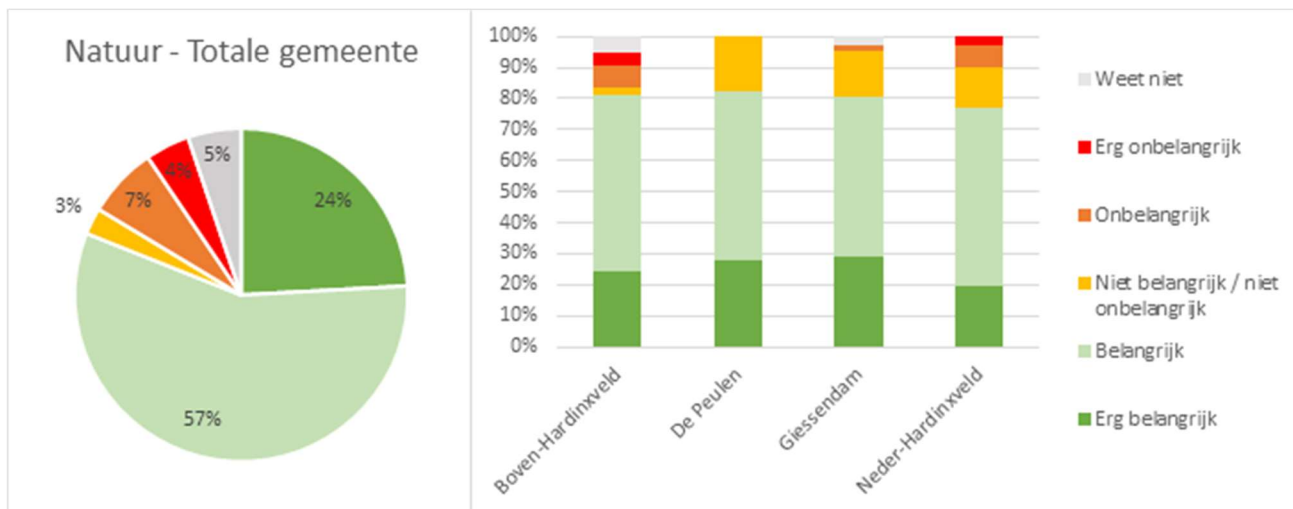

Conclusies

- 47% vindt groen als ontmoetingsplek (zeer) belangrijk. Bijna evenveel respondenten (48%) vindt groen Niet belangrijk – Onbelangrijk als ontmoetingsplek. 5% vindt groen onbelangrijk als ontmoetingsplek.
- De woonbuurten Boven-Hardinxveld en Neder-Hardinxveld vinden groen (zeer) belangrijk als ontmoetingsplek. In Giessendam vindt 21% groen (Erg) onbelangrijk als ontmoetingsplek.

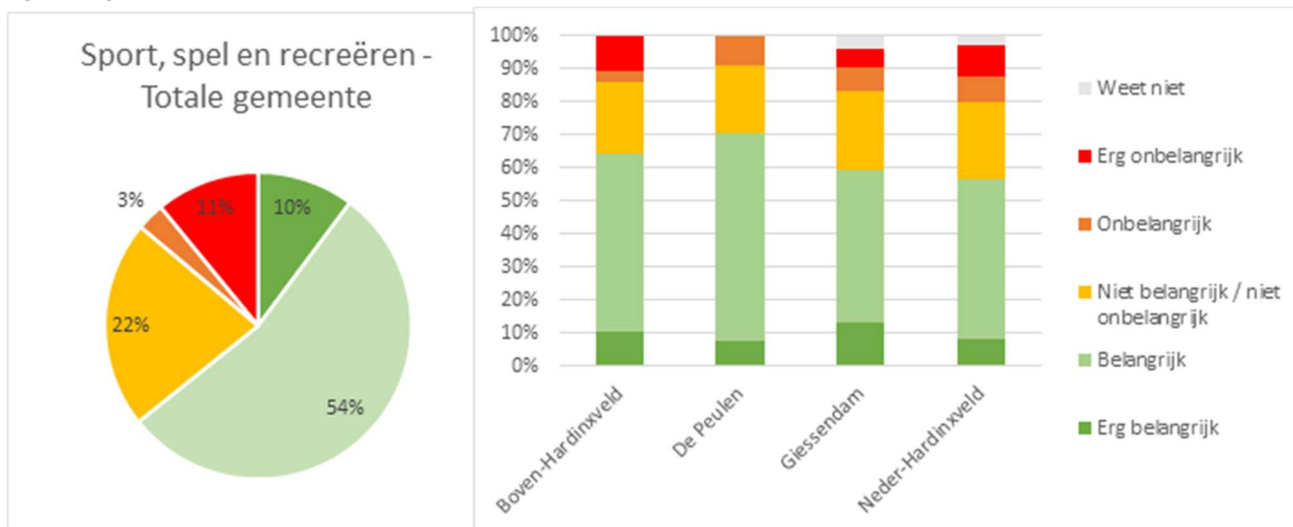
Natuur

Conclusies

- 81% vindt groen met functie Natuur (zeer) belangrijk. Bijna evenveel respondenten (10%) vindt groen Niet belangrijk – Onbelangrijk, 11% vindt groen (Erg) onbelangrijk met functie Natuur.
- Alle woonbuurten vinden groen (Erg) belangrijk (meer dan 80%) met de functie natuur.

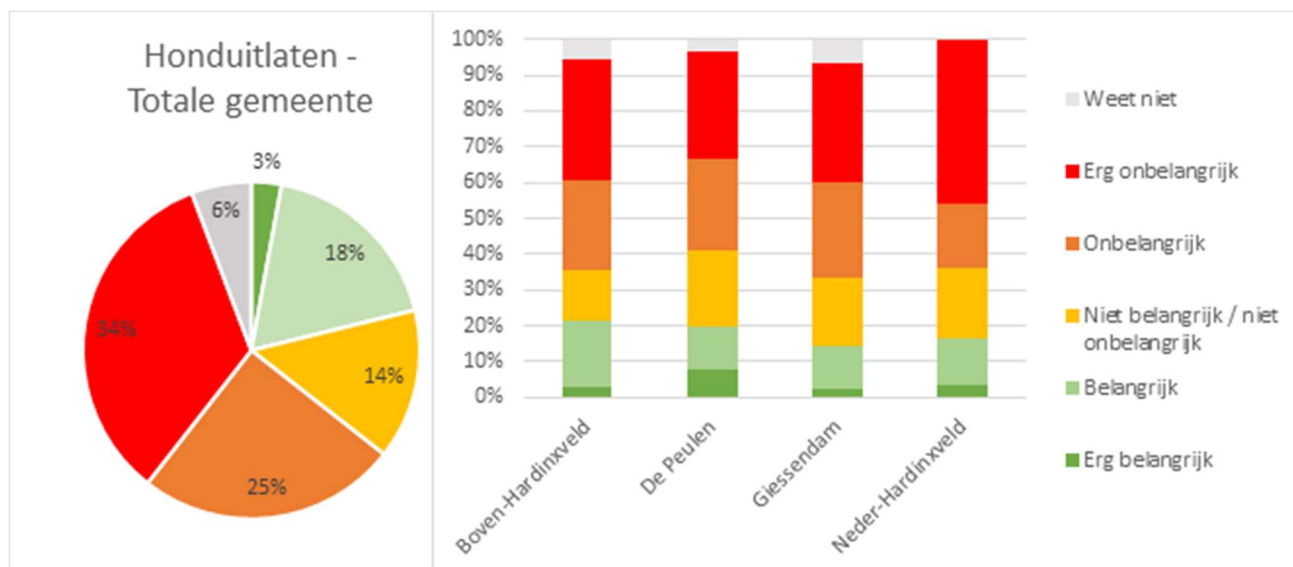
Sport, spelen en recreatie

Conclusies

- 64% vindt groen met functie sport, spel en recreëren (zeer) belangrijk. 22% van de respondenten vindt groen Niet belangrijk en 14% vindt groen (Erg) onbelangrijk met functie sport, spel en recreëren.
- 70% in De Peulen vind groen (Erg) belangrijk, in Neder-Hardinxveld vindt 20% groen (Erg) onbelangrijk met de functie sport, spel en recreëren.

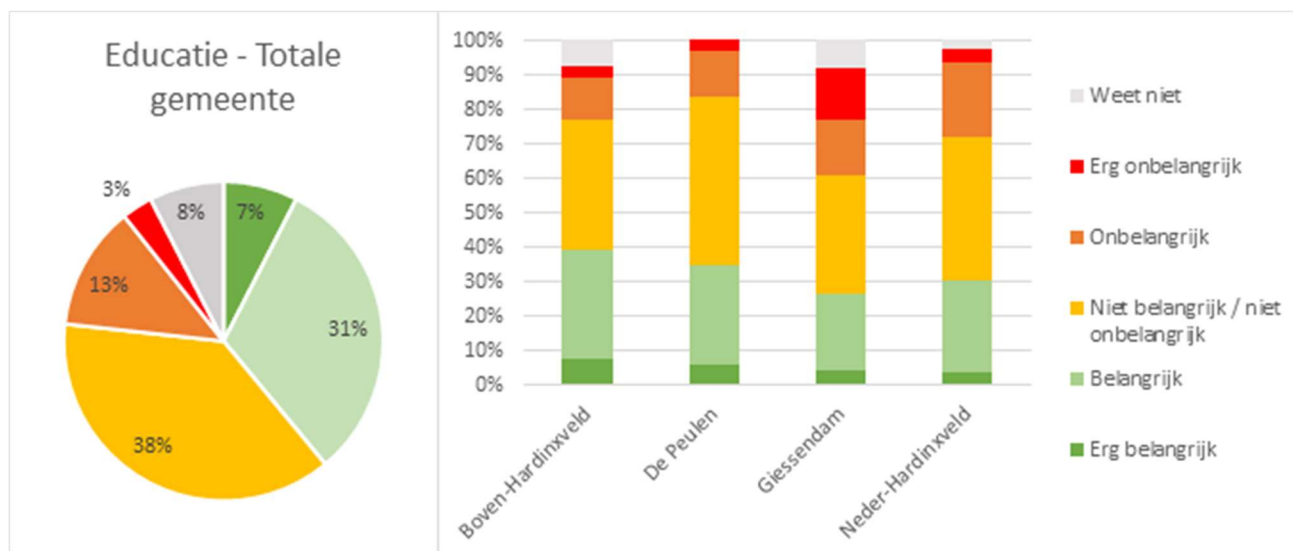
Hond uitlaten

Conclusies

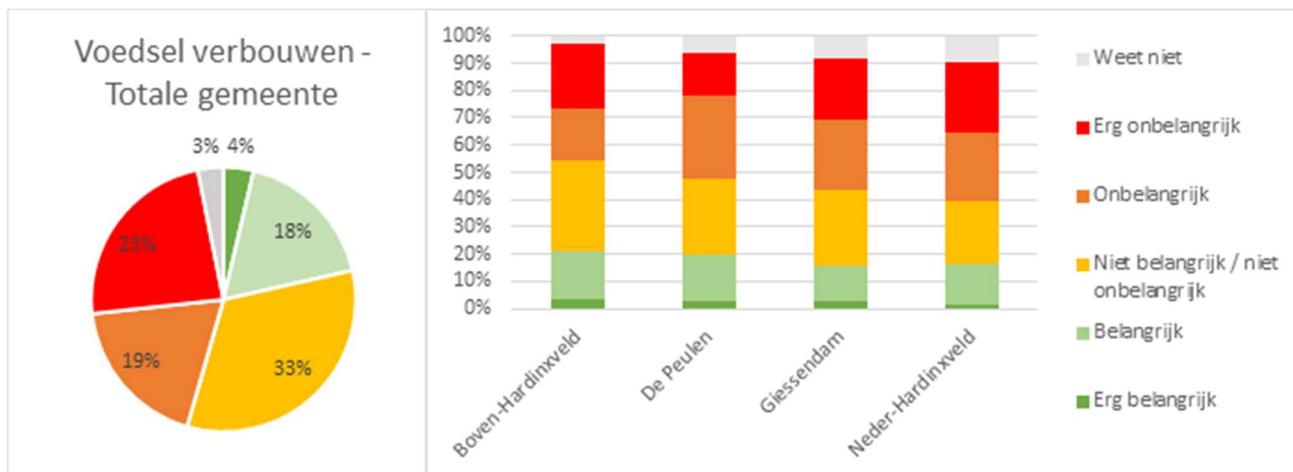
- 21% vindt groen met functie honduitlaten (zeer) belangrijk. 14% van de respondenten vindt groen Niet belangrijk en 59% vindt groen (Erg) onbelangrijk met functie honduitlaten.
- 20% in Boven-Hardinxveld en De Peulen vinden groen (Erg) belangrijk. In alle woonbuurten vinden 60% groen (Erg) onbelangrijk met de functie honduitlaten.

Educatie

- 37% vindt groen met Educatie functie (zeer) belangrijk. 38% van de respondenten vindt groen Niet belangrijk-Niet onbelangrijk en 16% vindt groen (Erg) onbelangrijk met functie educatie.
- 39% in Boven-Hardinxveld vindt groen (Erg) belangrijk met educatieve functie. Ca. 20% in Giessendam vindt groen met educatieve functie (Erg) onbelangrijk.

Voedsel

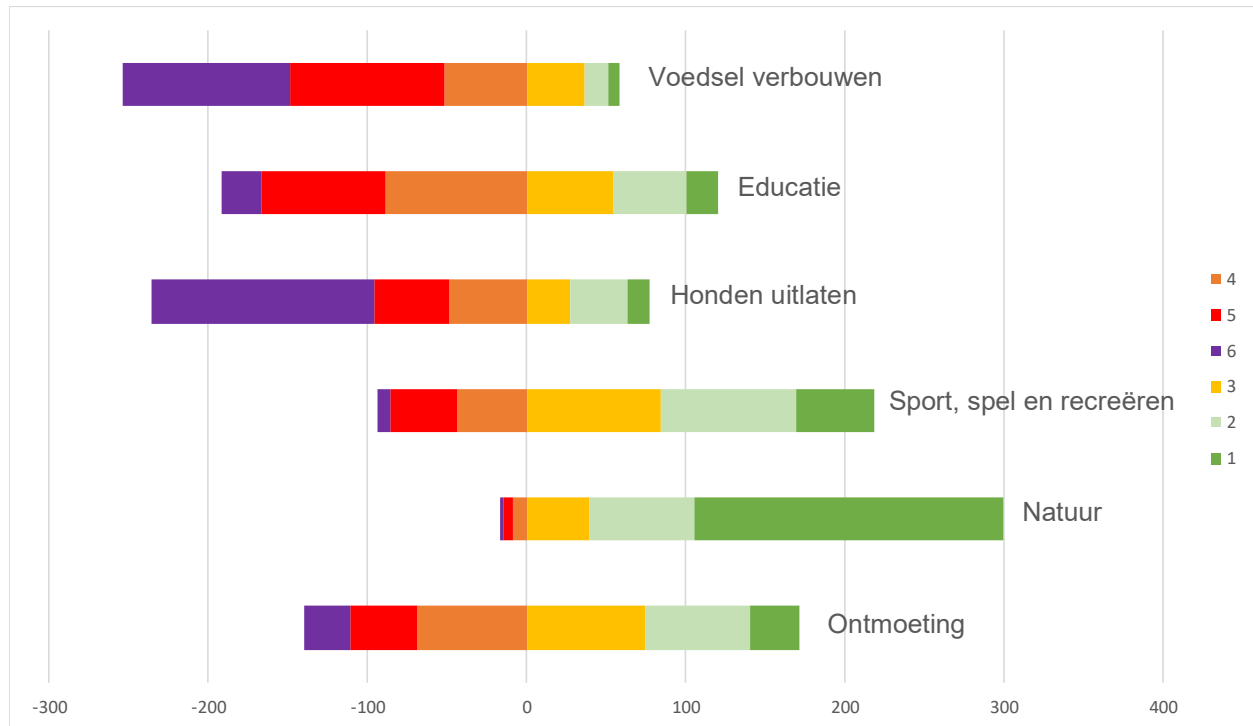

Conclusie

- 21% vindt groen voor het verbouwen van Voedsel (stadlandbouw) (zeer) belangrijk. 33% van de respondenten vindt groen voor het Verbouwen van Voedsel Niet belangrijk-Niet onbelangrijk en 32% vindt groen (Erg) onbelangrijk voor het verbouwen van Voedsel.
- Rond de 20% in Boven-Hardinxveld en De Peulen vindt groen (Erg) belangrijk voor verbouwen van voedsel. Ca. 23% Neder-Hardinxveld vindt groen voor het verbouwen van Voedsel (Erg) onbelangrijk.

Prioritering functie van groen in uw woonbuurt?

Als u moet kiezen, welke functies vindt u dan het belangrijkste in uw woonbuurt? Zet de 6 functies op volgorde van wat u belangrijk vindt. Wat u het belangrijkste vindt zet u bovenaan (1. Erg belangrijk) en wat u het minst belangrijk vindt zet u onderaan (6. Erg onbelangrijk).

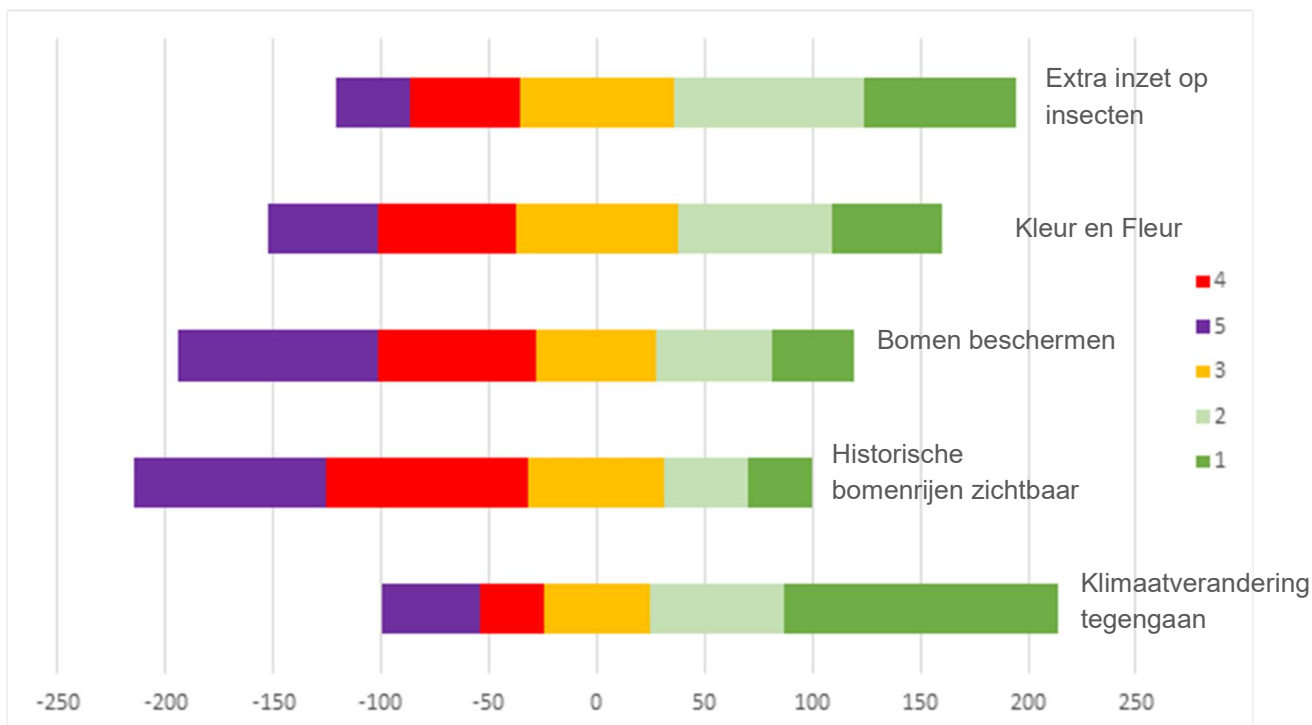

Conclusie

Natuur en sport, spel en recreëren vinden bewoners het meest belangrijk. Het minst belangrijk voor de omgeving was het uitlaten van de hond en voedsel verbouwen.

Prioritering thema's van groen in uw woonbuurt?

Als u moet kiezen, welke functies vindt u dan het belangrijkste in uw woonbuurt? Zet de 6 functies op volgorde van wat u belangrijk vindt. Wat u het belangrijkste vindt zet u bovenaan (1. Erg belangrijk) en wat u het minst belangrijk vindt zet u onderaan (5. Erg onbelangrijk).

Conclusie

Gevolgen van klimaatverandering tegengaan is als erg belangrijk beoordeeld, tevens ook minimaal aantal keer als onbelangrijk beoordeeld. Daarnaast vinden de respondenten Extra inzet op insecten en kleur en fleur erg belangrijk. Bomen beschermen tijdens nieuwbouw werkzaamheden en historische bomenrijen zichtbaar maken zijn als minst belangrijk beoordeeld.

Mooie / goede plekken?

Waar in uw woonbuurt vindt u het openbaar groen mooi/goed? En waarom?

Boven-Hardinxveld

Tiendweg: veel groen, leuk recreëren.
Nergens

De Peulen

Langs de A15 groenstrook: veel groen
Langs de Peulenlaan en het Peulenpark

Giessendam

Westpark: kleurrijke beplanting, gevarieerd.

Neder-Hardinxveld

Bij de Wetering: leuk om te recreëren.
Bomen langs de parallelweg

Kansen voor groen?

Op welke plekken in uw woonbuurt ziet u kansen voor meer of beter groen? En waarom?

Boven-Hardinxveld

Overall, niet goed onderhouden

De Peulen

Te weinig parkeerplaatsen

Het centrum, weinig groen

Giessendam

Geen

Neder-Hardinxveld

Geen

Probleem ervaren door groen?

Zijn er plekken in uw woonbuurt waar u problemen ervaart door het openbaar groen? En waarom?
(bijvoorbeeld door boomwortels, belemmering zicht, onverzorgd groen)

Boven-Hardinxveld

Veel onkruid

Veel boomwortels

De Peulen

Veel onkruid

Hinder van bomen

Giessendam

Veel onkruid

Belemmering van zicht

Boomwortels

Neder-Hardinxveld

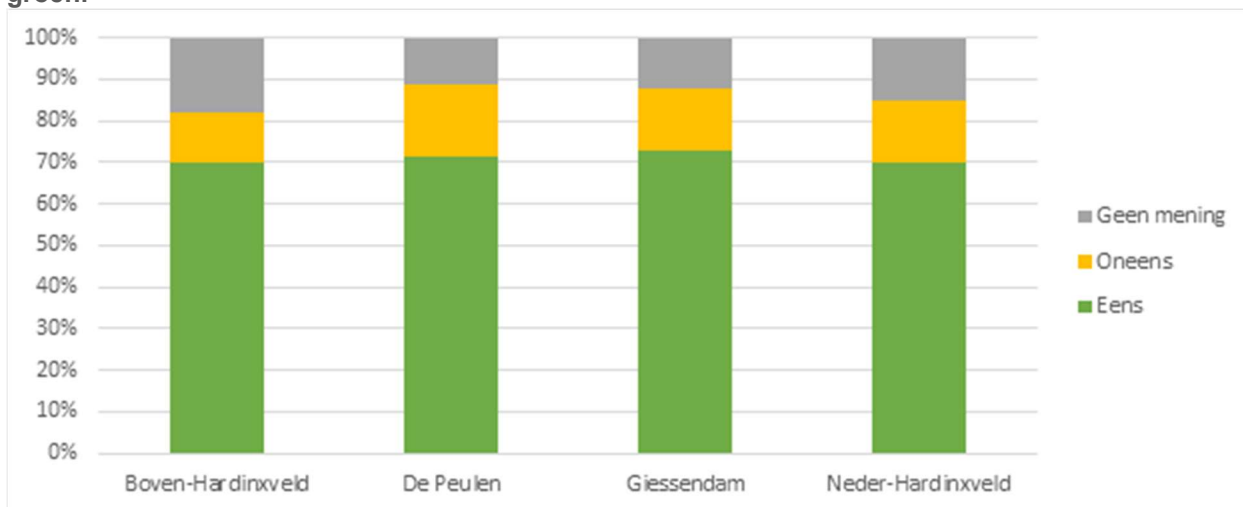
Onverzorgd groen

Overhangend groen

Boomwortels

Stelling: Overlast

De meerwaarde van een groene woonbuurt weegt op tegen de mogelijke overlast van het openbaar groen.

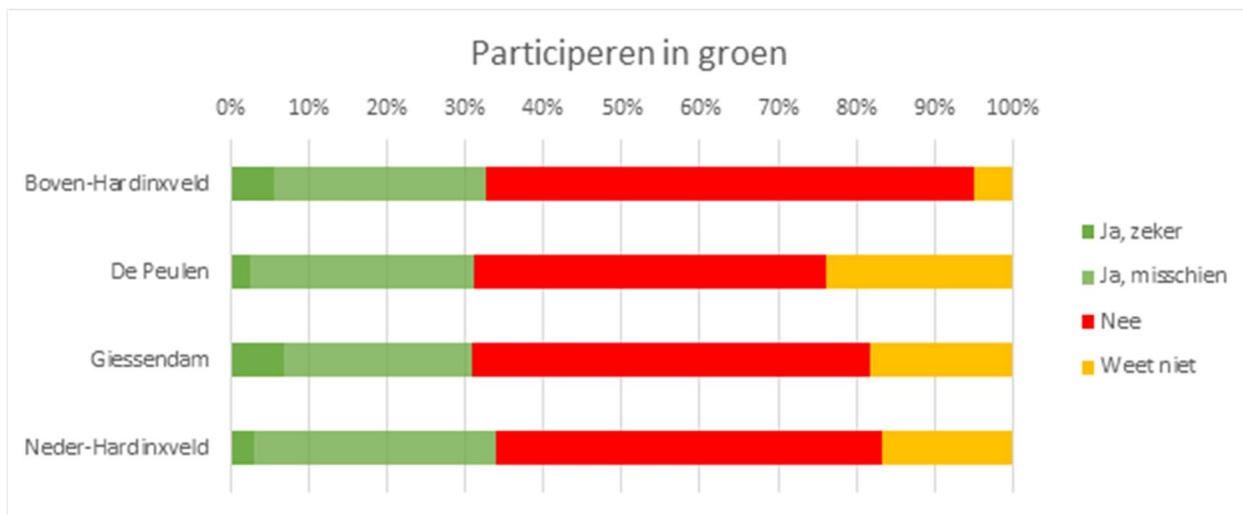

Conclusie

Meer dan 70% van de respondenten geeft aan dat de meerwaarde van groen opweegt tegen overlast.

Participatie in onderhoud (adoptie)

De gemeente overweegt om op bepaalde plekken in de openbare ruimte het groen door inwoners te laten onderhouden. Bent u bereid om openbaar groen in uw woonbuurt vrijwillig te onderhouden (adopterem)?

Conclusie:

Slecht 30% van de respondenten is bereid om te participeren in (onderhoud) van groen.

Boven-Hardinxveld

Als de belastingen omlaag gaan wel
 We houden het al bij
 Hangt van het groen af

De Peulen

Doen we al

Geen tijd
Ligt aan de plek
Te oud

Giessendam

Geen tijd en zin
Wel als er middelen beschikbaar zijn

Neder-Hardinxveld

Hangt af van het groen en taken
Is de taak van de gemeente

Extensivering mairegime

**De gemeente wil op meerdere locaties van 26 x maaien naar een regime van 2x maaien en afvoeren.
Welke locaties in uw wijk vindt u hiervoor geschikt?**

Boven-Hardinxveld

De dijken
Geen

De Peulen

De dijken
Geen
Buiten de woonbuurt
Groenstroken

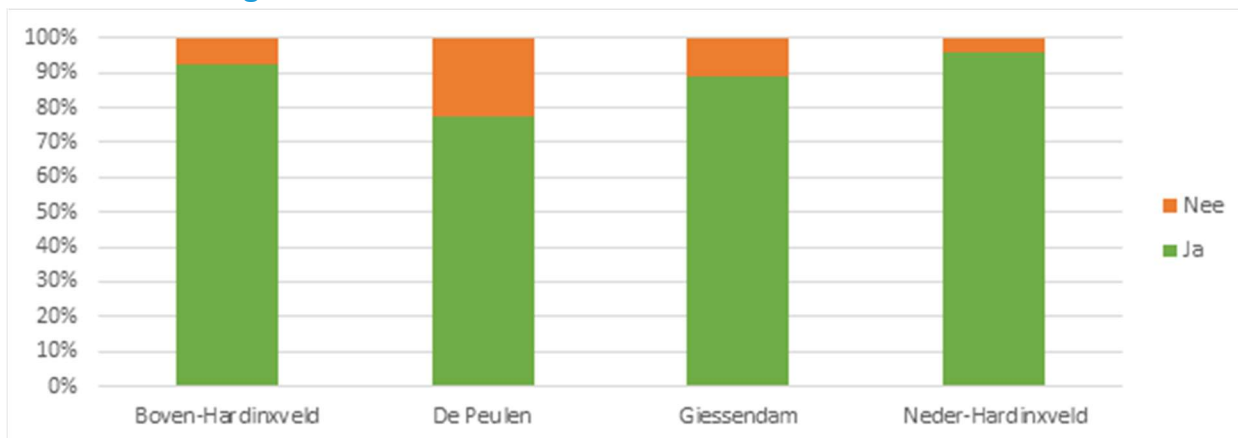
Giessendam

Geen
Delen in parken
Bermen

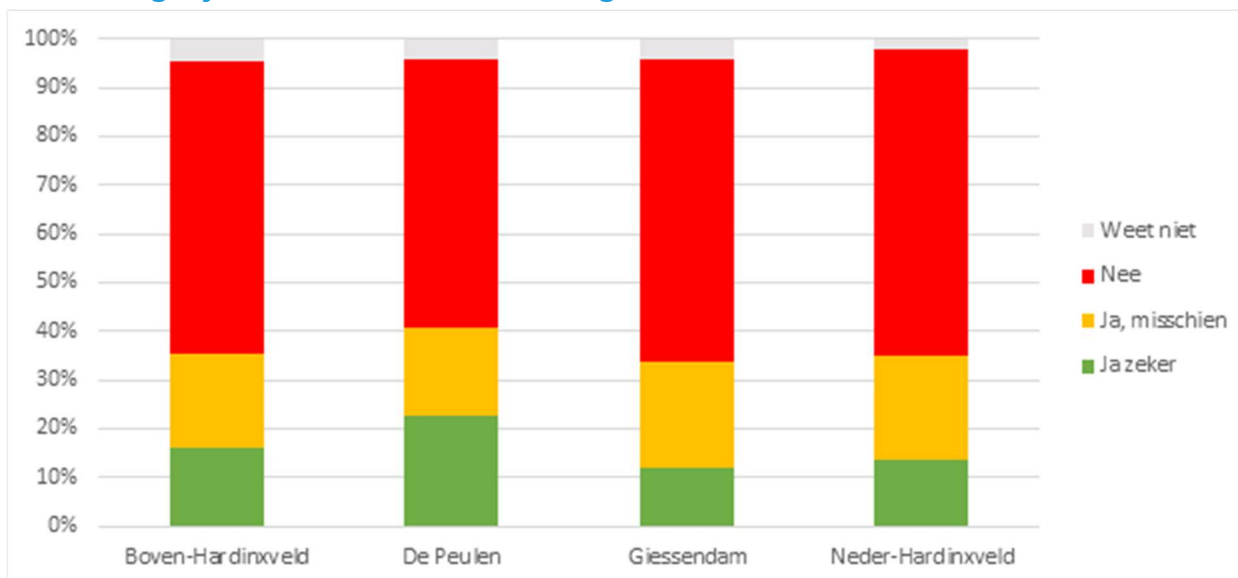
Neder-Hardinxveld

Geen
De bermen

Heeft uw woning een tuin?

Ziet u mogelijkheden om uw tuin te vergroenen?

Conclusie:

Ca. 10-15% van de respondenten ziet mogelijkheden om de eigen tuin te vergroenen.

Toelichting:

Boven-Hardinxveld
Ik heb al veel groen

De Peulen

Al gedaan

Giessendam

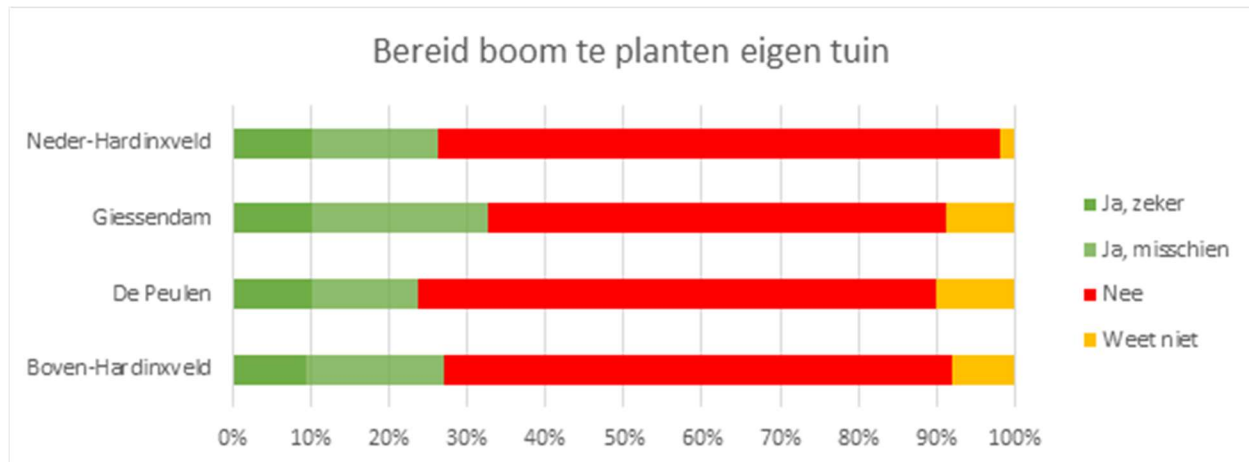
Ik heb al veel groen

Neder-Hardinxveld

Ik heb al veel groen
Al gedaan

Boom planten

Bent u bereid om zelf een (extra) boom in uw eigen tuin te planten?

Conclusie

20-30% is bereid een (extra) boom te planten in eigen tuin.

Boven-Hardinxveld

Geen ruimte voor
Heb al veel bomen

De Peulen

Geen ruimte voor
Heb al veel bomen

Giessendam

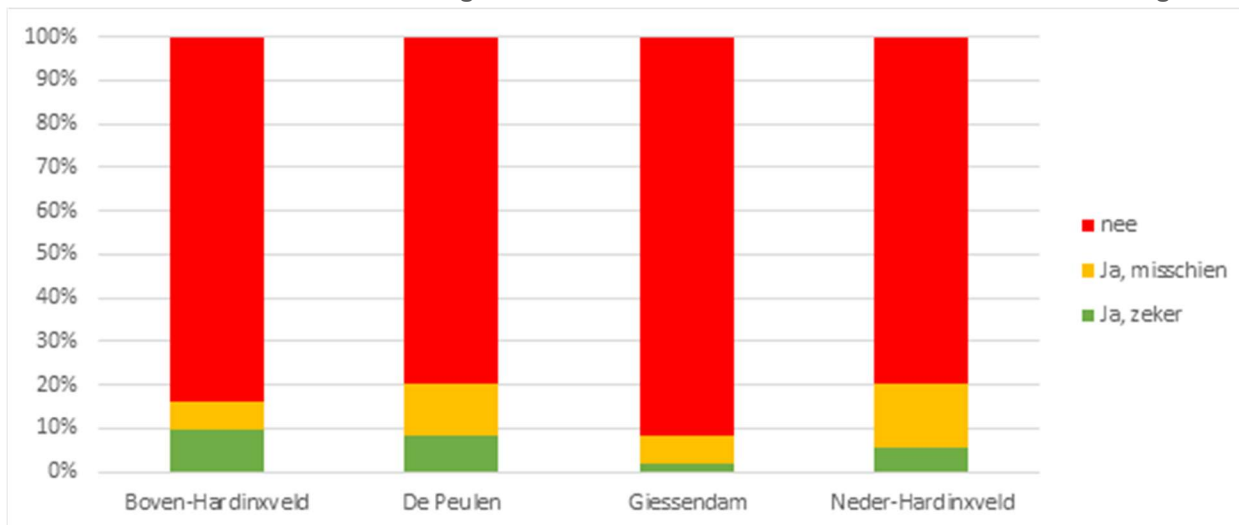
Geen ruimte voor
Heb al veel bomen

Neder-Hardinxveld

Geen ruimte voor
Heb al veel bomen

Advies vergroenen tuin

Heeft u behoefte aan advies van de gemeente over wat u kunt doen om uw tuin meer te vergroenen?

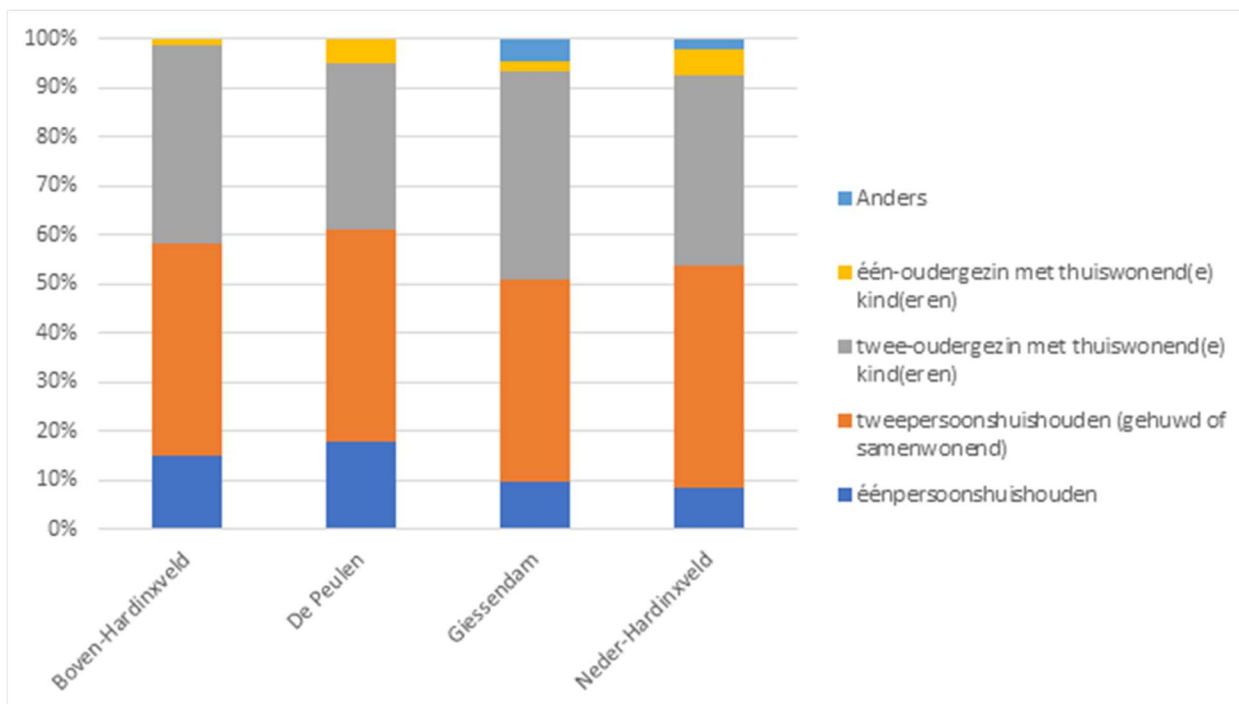

Conclusie

Minder dan 10% van de respondenten heeft behoefte aan advies vanuit de gemeente om de tuin te vergroenen.

Huishouden

Hoe ziet uw huishouden eruit?

Verdere aandachtspunten

Toelichting:

Boven-Hardinxveld

Vaker onkruid wieden

Nee

De Peulen

Groen beschermen tegen voertuigen

Opruimen hondenpoep

Meer bomen en planten

Groene obstakels om verkeer af te remmen

Giessendam

Groene daken

Meer parkeerplekken

Meer groen en bomen

Overleg meer luister naar bewoners

Neder-Hardinxveld

Neem bewoners mee

Nee

Meer groen

Verdere betrokkenheid

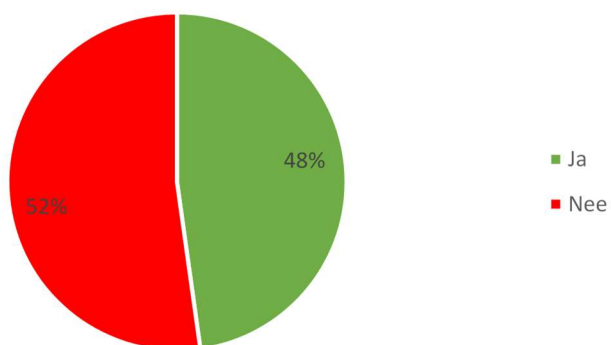
Toelichting:

Resultaten delen hoe?

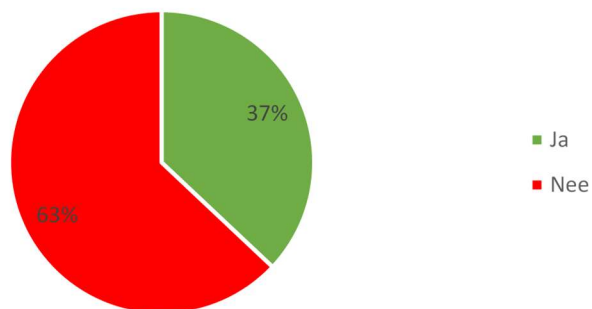
Wat delen?

Hoe op hoogte van proces?

Op de hoogte van resultaten enquête

Op de hoogte van proces
groenbeleidsplan?

Belangrijkste conclusies

- Het algemene beeld over de hoeveelheid openbaar groen is positief, maar kritisch.
- Aantrekkelijk en afwisselend groen zijn belangrijk voor een prettige leefomgeving en dragen bij aan thema's als biodiversiteit, klimaatadaptatie en gezondheid.
- De respondenten zijn relatief ontevreden over het onderhoudsniveau van het openbaar groen. De respondenten geven aan zich te storen aan de hoeveelheid onkruid in de beplanting en in de verharding. Overlast wordt met name ervaren op het gebied van bomen, bladafval, zwerfafval, onkruid.
- Natuur en ontspanning staan voorop bij het gebruik van de openbare ruimte.
- De meerderheid van de respondenten denkt dat openbaar groen kan bijdragen aan thema's als biodiversiteit, klimaatadaptatie en gezondheid en doet hiervoor suggesties.
- Een beperkt aantal respondenten is bereid om of zetten zich al actief in om groen te onderhouden in de eigen buurt.
- De respondenten geven aan weinig ruimte te zien voor vergroening op eigen terrein. Veel geven aan dat zij dit al hebben gedaan.
- Respondenten willen betrokken worden bij het verdere proces van het groenbeleidsplan.

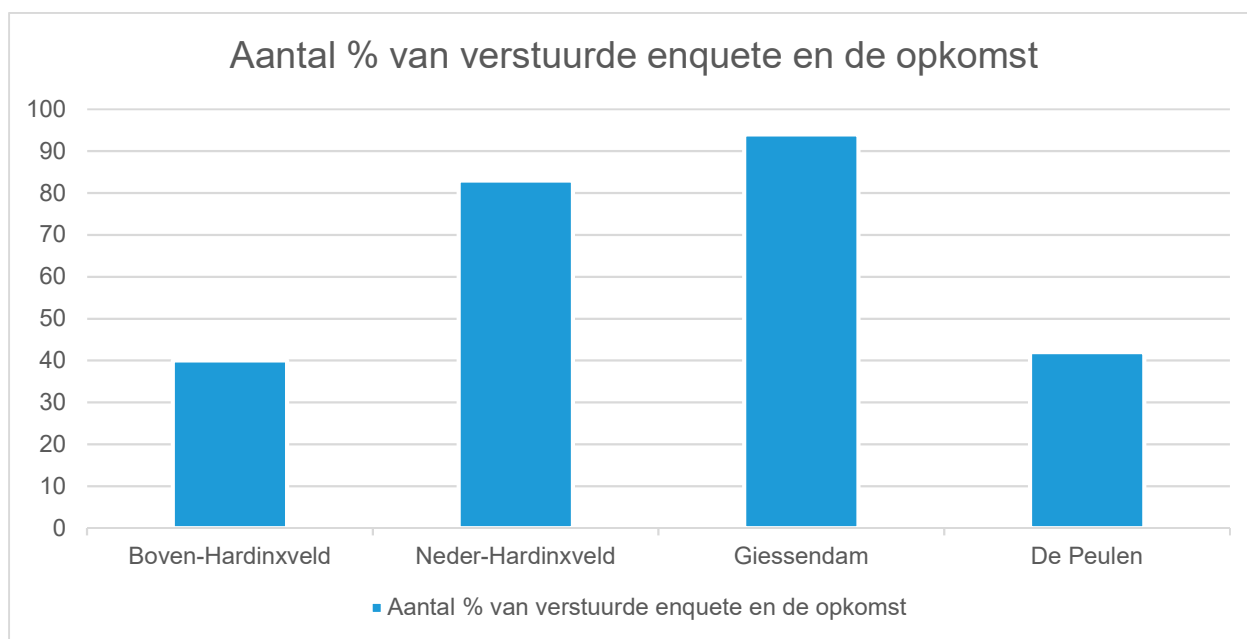
Op basis van de resultaten en conclusies, zijn de belangrijkste thema's en opgaven binnen het openbaar groen:

1. Voldoende openbaar groen binnen de kernen, met aandacht voor type groen (afwisselingdivers, plantkeuzes, ecologisch) en kwaliteit (beheer)
2. Gebruik en beleving (mooi, ontspanning, rust spelen/sporten) centraal stellen bij de inrichting en het beheer van openbaar groen
3. Inrichting en beheer (maaien, bermen, snoeien) openbaar groen afstemmen op thema's als biodiversiteit en klimaatadaptatie
4. Communicatie richting inwoners over groen verbeteren om bewustwording en participatie te vergroten
5. Inwoners actief betrekken en stimuleren bij groenmaatregelen.

De gemeente Hardinxveld-Giessendam zal de resultaten van deze enquête gebruiken als input voor het nieuwe groenbeleid. Dit najaar stelt de gemeente een nieuw groenbeleidsplan op en wil zij de inwoners van Hardinxveld-Giessendam bij dit proces (blijven) betrekken. De vervolgstappen in dit proces zijn als volgt:

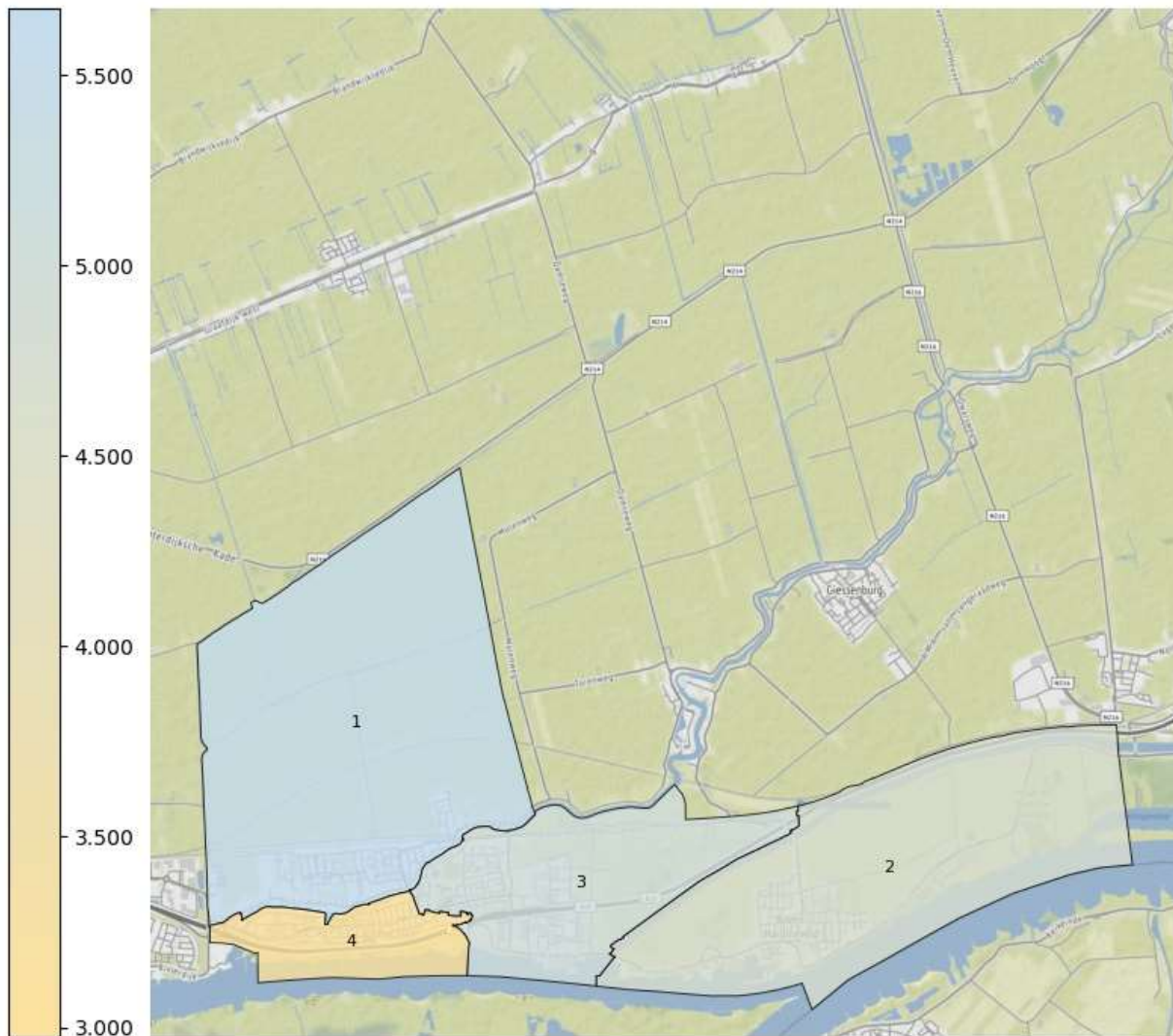
-

Percentage opkomst

	Aantal enquêtes verstuurd	Totale opkomst
Boven-Hardinxveld	226	90
Neder-Hardinxveld	100	120
Giessendam	155	165
De Peulen	209	87

Kaart indeling wijken

Kaart van de gemeente Hardinxveld-Giessendam met het aantal inwoners per wijk in 2021, AlleCijfers.nl.
© Kaartdata van het CBS & ESRI Nederland, kaartachtergrond van Stamen & OSM.

Kaart van de gemeente Hardinxveld-Giessendam met het aantal inwoners per wijk in 2021. De cijfers op de kaart geven de volgende wijken weer: 1: Giessendam, 2: Boven Hardinxveld, 3: Neder Hardinxveld, 4: De Peulen.

Bijlage III. Streefbeelden

Gras- en kruidachtigen

Gras- en kruidachtigen zijn onder te verdelen in gazon, grasveld, ruw gras en bloemrijk gras. De functie en het beheer geven aan wat het beeld hiervan is.

Zonering	Wonen, ontsluitingswegen, werken, parken en wonen in ontwikkeling
Streefbeeld	De aanpak van het beheer bepaald het streefbeeld van het gras. Bij intensief beheer oogt het gras verzorgd en heeft het gras een uniform beeld. Daarbij heeft het gras een bepaalde hoogte, gericht op welke kwaliteit van toepassing is. Bij een extensievere aanpak zal het beheer gericht zijn op het verhogen van de ecologische waarde. Waarbij meerdere soorten mogen voorkomen.
Hoeveelheden	251.418 m2
Kwaliteit	A B C
Maatregelen	Maaien gras- en kruidachtigen Bijmaaien rondom obstakels Schoonmaken gras- en kruidachtigen (Blad en zwerfvuil verwijderen) Schadeherstel / opvullen van kale plekken Steken harde graskanten

Bomen

Boom waarbij de omgeving voorwaarden stelt aan het eindbeeld en waarbij een takvrije zone of een takvrije stam wordt voorgeschreven. Eindbeeld: vorm van een boom in volgroeide staat, omschreven door middel van takvrije zone en/of takvrije stam.

Zonering	Centrum, wonen, ontsluitingswegen, werken, parken en wonen in ontwikkeling
Streefbeeld	De grootte van de bomen sluiten aan op de maat van het profiel en de schaal van de bebouwing. Bestaande uit herkenbare lanen en solitaire bomen. Bomen van 1e 2e en 3e grootte vormen een diversiteit aan boomsoorten. Bomen zijn uniform in beeld en hebben mogelijk historische waarden.
Hoeveelheden	8.942 stuks
Kwaliteit	A B
Maatregelen	Zorgplicht (BVC) Afhandelen van klachten en meldingen Inboet Water geven Vervangen/verwijderen boombanden Uitvoeren visuele controle Snoeien Verwijderen waterlot

Bosplantsoen

Opgaande beplanting van inheemse houtige gewassen met struikvormers en boomvormers, die extensief wordt beheerd. Een eventuele kruidenlaag is spontaan ontstaan en met beheermaatregelen te stimuleren.

Zonering	Centrum, wonen, ontsluitingswegen, werken, parken en wonen in ontwikkeling
Streefbeeld	De beplanting is robuust, heeft afwisseling tussen bomen en inheemse beplanting. Het bosplantsoen bestaat uit een mantel en zoom opbouw. Is vaak gelegen aan dorpsranden of een groter groengebied. Zorgt voor natuurlijke overgang tussen dorpsrand en landschap. Een hoge biodiversiteit is gewenst.
Hoeveelheden	42.428 m2
Kwaliteit	B C
Maatregelen	Dunnen bosplantsoen Verwijderen boomvormers Snoeien randen Uitmaaien randen Schoonmaken bosplantsoen (Zwerfvuil en onkruid verwijderen)

Hagen & Blokhagen

Heesterbeplanting die aan de bovenkant en de zijkant(en) wordt geschoren, in de vorm van een blok of lijn. Het areaal van hagen is onder te verdelen in blokhagen en lijnvormige hagen.

Zonering	Centrum, wonen, ontsluitingswegen, werken, parken en wonen in ontwikkeling
Streefbeeld	Lijnvormig of strak geschoren beplanting die vaak als afscheiding voldoet.
Hoeveelheden	6.445 m ²
Kwaliteit	A B
Maatregelen	Schoonmaken haagvoet (Zwerfvuil en onkruid verwijderen) Knippen haag Inboet

Vaste planten

Planten die langer dan twee jaar leven, in het voorjaar uitlopen, in de zomers bloeien, in de herfst afsterven terwijl wortels overblijven om weer in het voorjaar uit te lopen. Deze beplanting heeft een voornamelijk esthetische en ecologische functie.

Zonering	Centrum, wonen, ontsluitingswegen, werken, parken en wonen in ontwikkeling
Omschrijving	Kleinschalig groen, met hoge sierwaarde door diverse plantsoorten, variërende bloeiperiode, bladkleur en vorm
Hoeveelheden	1.268 m2
Kwaliteit	A B
Maatregelen	Schoonmaken vaste planten (Zwerfvuil en onkruid verwijderen) Bemesten vaste planten Voorjaaronderhoud vaste planten Inboet Rooien en scheuren vaste planten Verjongingssnoei

Bodembedekkende heesters

Bodembedekkende heesters zijn houtige gewassen die zich onder of vanaf de grond vertakken, struikvormend zijn en een laagblijvend karakter hebben. Hiermee bieden ze eenduidigheid in de groenstructuur en dragen ze bij aan een rustig beeld van de openbare ruimte

Zonering	Centrum, wonen, ontsluitingswegen, werken, parken en wonen in ontwikkeling
Omschrijving	Bodembedekkende beplanting met een zekere sier- en ecologischewaarde door bloeiwijze, bladvorm en soort. Bij verkeersgeleiding is beplanting gesloten en vormt een scheiding.
Hoeveelheden	37.321 m ²
Kwaliteit	A B C
Maatregelen	Schoonmaken bodembedekkende heesters (Zwerfvuil en onkruid verwijderen) Snoeien randen Inboet Verjongingssnoei Verwijderen zaailingen

Struikrozen

Opgaande, hoog en breed uitgroeïende rozen, niet zijnde cultuurrozen of botanische rozen.

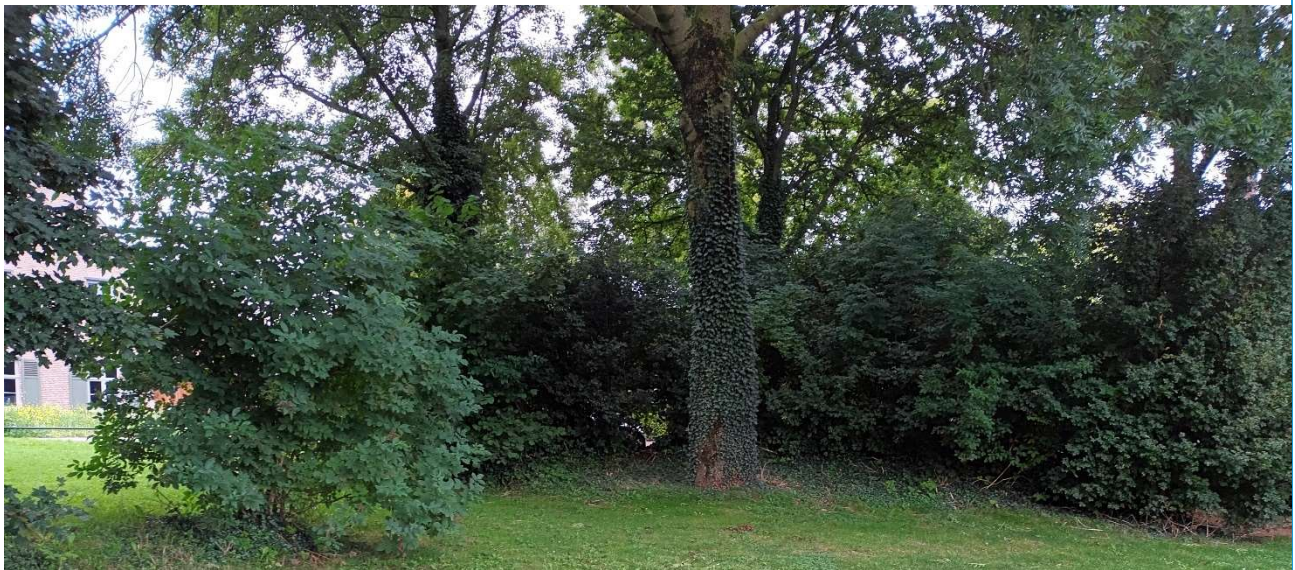

Zonering	Centrum, wonen, ontsluitingswegen, werken, parken en wonen in ontwikkeling
Omschrijving	Kleinschalig groen, met hoge sierwaarde. Opgaande, hoog en breed uitgroeïende rozen.
Hoeveelheden	593 m2
Kwaliteit	A B
Maatregelen	Schoonmaken struikrozen (Zwerfvuil en onkruid verwijderen) Bemesten struikrozen Terugsnoeien struikrozen Inboet Verwijderen zaailingen

Grove en fijne heesters

Heesters zijn houtige gewassen die zich onder of vanaf de grond vertakken, struikvormend zijn en een opgaand karakter hebben. Hiermee bieden ze eenduidigheid in de groenstructuur en dragen ze bij aan een rustig beeld van de openbare ruimte.

Zonering	Centrum, wonen, ontsluitingswegen, werken, parken en wonen in ontwikkeling
Omschrijving	Vaak inheemse beplanting met een zekere sierwaarde door bloeiwijze, bladvorm. Bij verkeersgeleiding is beplanting gesloten en vormt een scheiding. Grove heesters zorgen voor een natuurlijke overgang tussen dorpsrand en landschap.
Hoeveelheden	45849 m ²
Kwaliteit	A B C
Maatregelen	Schoonmaken heesters (Zwerfvuil en onkruid verwijderen) Bemesten heesters Snoeien randen Terugsnoeien heesters Inboet

Bijlage IV. Afwegingskader zonnepanelen

Bomen kappen i.r.t. Zonnepanelen

Deze bijlage schept helderheid bij vraagstukken waarbij er strijdigheid is of dreigt tussen belangen van groen (bomen) en verduurzaming van energievoorziening (zonnepanelen).

Deze bijlage:

1. Inwoners en bedrijven die zonnepanelen hebben of overwegen aan te schaffen weten wat het standpunt van de gemeente is bij conflicten tussen belangen van bomen en zonnepanelen.
2. In bestaande situaties gaat de boom voor. Dit beschermt het gemeentelijke groen- en bomenbestand.
3. Bij nieuwbouwlocaties houdt de gemeente rekening met de aanwezige zonnepanelen of de plaatsing daarvan. Dit stimuleert het toepassen van zonnepanelen.
4. Als bij herinrichtingslocaties bomen gekapt worden, houdt de gemeente rekening met de aanwezige zonnepanelen of de plaatsing daarvan. Dit stimuleert het toepassen van zonnepanelen.

Uitgangspunten gemeente Hardinxveld-Giessendam

Het vellen van bomen, enkel om reden van het plaatsen van zonnepanelen, staat haaks op een duurzaam groenbeleid. Om die reden hanteert gemeente Hardinxveld-Giessendam de volgende uitgangspunten:

Uitgangspunt 1: Bestaande situaties

De bestaande boom gaat vóór en wordt behouden. Ook als de boom in de toekomst nog zal groeien. Bij de plaatsing van zonnepanelen moet daar rekening mee worden gehouden.

Uitgangspunt 2: Nieuwbouw

Op nieuwbouwlocaties waar bomen worden aangeplant, wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van zonnepanelen en/of de eventuele plaatsing daarvan (bijvoorbeeld in het programma van eisen voor in-/externe projectontwikkelaars). Uitgangspunt hierbij is dat het kroonvolume op locatie behouden moet blijven.

Uitgangspunt 3: Herinrichting

Bij herinrichting van gebieden waar sowieso al bomen gekapt of gesnoeid moeten worden, gelden dezelfde regels als voor nieuwbouwlocaties. Als het vanuit herinrichtingsplannen niet nodig is om bestaande bomen te kappen of te snoeien of als herbepanting op de locaties van de oude bomen plaatsvindt, gelden dezelfde regels als voor bestaande situaties. Behoud van kroonvolume is uitgangspunt.

Samenvattend

De aanwezigheid van zonnepanelen of de wens om tot plaatsing daarvan over te gaan, is op zich geen reden voor het vellen van bomen. De bestaande boom gaat vóór en wordt behouden. Op nieuwbouwlocaties waar bomen worden aangeplant en bij herinrichting van gebieden, wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van zonnepanelen en/of de eventuele plaatsing daarvan. Als het vanuit herinrichtingsplannen niet nodig is om bestaande bomen te kappen of te snoeien, gelden dezelfde regels als voor bestaande situaties. Verzoeken aan de gemeente om tot het vellen van houtopstanden over te gaan, uitsluitend om reden dat de boom of bomen tot minder energieopbrengst van zonnepanelen leidt, worden in beginsel niet gehonoreerd.

Bijlage V. Voorbeeld uitwerking - Geveltuintjes

De gemeente heeft regels en voorwaarden opgesteld voor het beheer en onderhoud van groen in de openbare ruimte zoals een geveltuin, boomspiegel, plantschaal en plantenbak. Bewoners kunnen zich alleen opgeven voor het zorgen voor een stuk openbaar groen dat eigendom is van de gemeente. De gemeente zorgt zelf voor bomen en hagen. De gemeente blijft eigenaar van het stukje grond.

Aanvragen via de gemeente;

- Een geveltuin is een smalle groenstrook direct tegen een gevel, muur of afscheiding van maximaal 45 cm breed (anderhalve tegel).
- Het trottoir naast de geveltuin moet minimaal 1,20 meter breed zijn – i.v.m. de toegankelijkheid voor rolstoelen en scootmobielen.
- Door te kiezen voor vogel- en vlindervriendelijke klimmers en planten wordt de stedelijke biodiversiteit vergroot.

Algemene afspraken

- Voor iedereen die meehelpt met het beheren van een stuk openbaar groen geldt:
- Het werk is vrijwillig. U krijgt niet betaald.
- Het stuk groen moet er altijd verzorgd uitzien.
- U ruimt zelf het tuinafval op. U kunt dit kwijt in de gft-container of als die er niet is bij het restafval.
- U ruimt zelf zwerfafval op.
- U gebruikt geen chemische bestrijdingsmiddelen.
- U mag geen dieren houden op het stuk groen.
- U mag geen objecten plaatsen.

Afspraken over beplanting

U mag de inrichting van het stuk groen zelf bepalen. Wel gelden deze regels:

- Plant bij voorkeur alleen planten die in Nederland voorkomen (inheemse plantensoorten).
- U mag geen giftige planten of woekerende planten (bamboe) neerzetten.
- Naast voet- en fietspaden mogen geen planten of struiken met stekels of doornen staan.
- Overhangend groen mag de doorgang niet beperken.
- Verkeersdeelnemers moeten goed zicht op de weg hebben. De hoogte of grootte van de beplanting mag dit niet belemmeren.

Opzeggen

- Als u wilt stoppen, moet u dat schriftelijk doorgeven.
- Ook de gemeente kan de samenwerking opzeggen. Bijvoorbeeld als u zich niet aan de afspraken houdt. U krijgt vooraf een waarschuwing per mail of brief.

Bijlage VI. Voorbeeld uitwerking - Adoptie van groen

Adoptiegroen (spelregels)

Onder adoptiegroen wordt verstaan een stukje openbaar groen dat bewoners in overleg met de gemeente opknappen en waarvan ze het onderhoud overnemen. Spelregels voor adoptiegroen worden vastgesteld door gemeenten, soms in overleg met de bewoners. Denk hierbij aan de vrijheid in soortkeuze en afspraken over termijnen en minimale inspanning die een bewoner doet. Ook spelregels over ingrijpen als het niet gaat zoals afgesproken zijn vaak onderdeel van de voorwaarden. Doorgaans worden de voorwaarden vastgelegd in een overeenkomst. Onderstaand zijn globale adoptiespelregels weergegeven.

- Het openbare en groene karakter moet blijven.
- Het gebied moet toegankelijk blijven voor iedereen.
- Het bomenonderhoud blijft bij de gemeente.
- Chemische bestrijdingsmiddelen zijn niet toegestaan.
- Als bewoners nalatig zijn, kan de gemeente het in onderhoud terug nemen.
- Belangrijke gebieden uit de hoofdgroenstructuur blijven in beheer bij de gemeente.

Zelfbeheer

Onder zelfbeheer verstaan we bewoners die op eigen initiatief ondersteuning bieden in het (groen)onderhoud in hun directe woonomgeving. Bijvoorbeeld door onkruid in de stoep of een plantsoen bij huis te verwijderen, of door af en toe zwerfafval op straat of in het groen op te ruimen. Vanzelfsprekend verwelkomen we dergelijke acties van harte.

Eigen initiatieven

De gemeente staat positief tegenover ideeën en initiatieven die door bewoners worden aangereikt. Hiervoor stellen wij tijd en inhoudelijke kennis beschikbaar. Hiermee heeft de initiatiefnemer snel inzicht in de (financiële) haalbaarheid van het aangereikte initiatief. Waar mogelijk reikt de gemeente concrete handvatten aan, zoals bijvoorbeeld door te verwijzen naar bestaande subsidiegelden. De gemeente gaat een financiële bijdrage beschikbaar stellen voor het realiseren van groene initiatieven van bewoners. Bewoners die interesse hebben informeren zelf omwonenden over hun plan en verwerven zo draagvlak voor hun ideeën.

Bijlage VII. Adoptie boom

We bieden alle inwoners van Hardinxveld-Giessendam de mogelijkheid een boom te kiezen uit een soortenlijst). De bomen kunnen dan twee maal per jaar opgehaald worden bij onze gemeentewerf (eind november en begin maart).

1. Boom moet worden geplant in eigen tuin van de bewoner.
2. Iedere bewoner krijgt eenmalig een adoptie boom ter beschikking, ook als de adoptie boom dood is gegaan.
3. Standaard boommaat 10/12. Bij het afhalen krijgen de bewoners een aanplantinstructie mee.
4. Er is beperkt budget beschikbaar, op is op.

Bijlage VIII. CROW KOR schaalbalken bij inspectie kwaliteit beplantingen

Verrekenen op frequentie via RAW-hoofdcode 51.48.52				
Groen	beplanting-beschadiging			
A+	A	B	C	D
Er is geen beplanting beschadigd.	Er is weinig beplanting beschadigd.	Er is in beperkte mate beplanting beschadigd.	Er is redelijk veel beplanting beschadigd.	Er is veel beplanting beschadigd.
beschadigd oppervlak 0% per 100m ²	beschadigd oppervlak ≤ 5% per 100m ²	beschadigd oppervlak ≤ 10% per 100m ²	beschadigd oppervlak ≤ 25% per 100m ²	beschadigd oppervlak > 25% per 100m ²

Niet opgenomen in RAW				
Groen	beplanting-bodembedekkers-kaal oppervlak			
A+	A	B	C	D
Er is geen kaal oppervlak.	Er is weinig kaal oppervlak.	Er is in beperkte mate kaal oppervlak.	Er is redelijk veel kaal oppervlak.	Er is veel kaal oppervlak.
kaal oppervlak 0% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 5% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 10% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 25% per 100m ²	kaal oppervlak > 25% per 100m ²
Meetinstructie: Kaal oppervlak				

Verrekenen op beeld via RAW-hoofdcode 51.48.16				
Groen	beplanting-bodembedekkers-snoeibeeld			
A+	A	B	C	D
De bodembedekkers hebben geen storende takken.	De bodembedekkers hebben weinig storende takken.	De bodembedekkers hebben in beperkte mate storende takken.	De bodembedekkers hebben redelijk veel storende takken.	De bodembedekkers hebben veel storende takken.
storende takken 0% per 100m ²	storende takken ≤ 5% per 100m ²	storende takken ≤ 10% per 100m ²	storende takken ≤ 20% per 100m ²	storende takken > 20% per 100m ²

Verrekenen op frequentie via RAW-hoofdcode 51.48.51

Groen				
beplanting-haag-gaten in haag				
A+	A	B	C	D
Er zijn geen gaten in de haag.	Er zijn weinig gaten in de haag.	Er zijn in beperkte mate gaten in de haag.	Er zijn redelijk veel gaten in de haag.	Er zijn veel gaten in de haag.
gaten 0% per 100m ¹	gaten ≤ 2% per 100m ¹	gaten ≤ 5% per 100m ¹	gaten ≤ 15% per 100m ¹	gaten > 15% per 100m ¹
Meetinstructie: Gaten in haag				

Niet opgenomen in RAW

Groen				
beplanting-heesters-gesloten heesters-kaal oppervlak				
A+	A	B	C	D
Er is geen kaal oppervlak.	Er is weinig kaal oppervlak.	Er is in beperkte mate kaal oppervlak.	Er is redelijk veel kaal oppervlak.	Er is veel kaal oppervlak.
kaal oppervlak 0% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 5% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 10% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 25% per 100m ²	kaal oppervlak > 25% per 100m ²
Meetinstructie: Kaal oppervlak				

Groen				
beplanting-heesters-snoeibeeld				
A+	A	B	C	D
Heesters vertonen geen snoeiachterstand. Er zijn geen holle heesters.	Heesters vertonen weinig snoeiachterstand. Er zijn weinig holle heesters.	Heesters vertonen in beperkte mate snoeiachterstand. Er zijn in beperkte mate holle heesters.	Heesters vertonen redelijk veel snoeiachterstand. Er zijn redelijk veel holle heesters.	Heesters vertonen veel snoeiachterstand. Er zijn veel holle heesters.
afgestorven takken 0% per 100m ²	afgestorven takken ≤ 1% per 100m ²	afgestorven takken ≤ 5% per 100m ²	afgestorven takken ≤ 10% per 100m ²	afgestorven takken > 10% per 100m ²
lengte ongewenste scheuten en opslag 0 m per 100m ²	lengte ongewenste scheuten en opslag ≤ 0,30 m per 100m ²	lengte ongewenste scheuten en opslag ≤ 0,50 m per 100m ²	lengte ongewenste scheuten en opslag ≤ 0,80 m per 100m ²	lengte ongewenste scheuten en opslag > 0,80 m per 100m ²

mate 'holle' heesters 0% per 100m ²	mate 'holle' heesters 0% per 100m ²	mate 'holle' heesters ≤ 2,5% per 100m ²	mate 'holle' heesters ≤ 5% per 100m ²	mate 'holle' heesters > 5% per 100m ²

Niet opgenomen in RAW

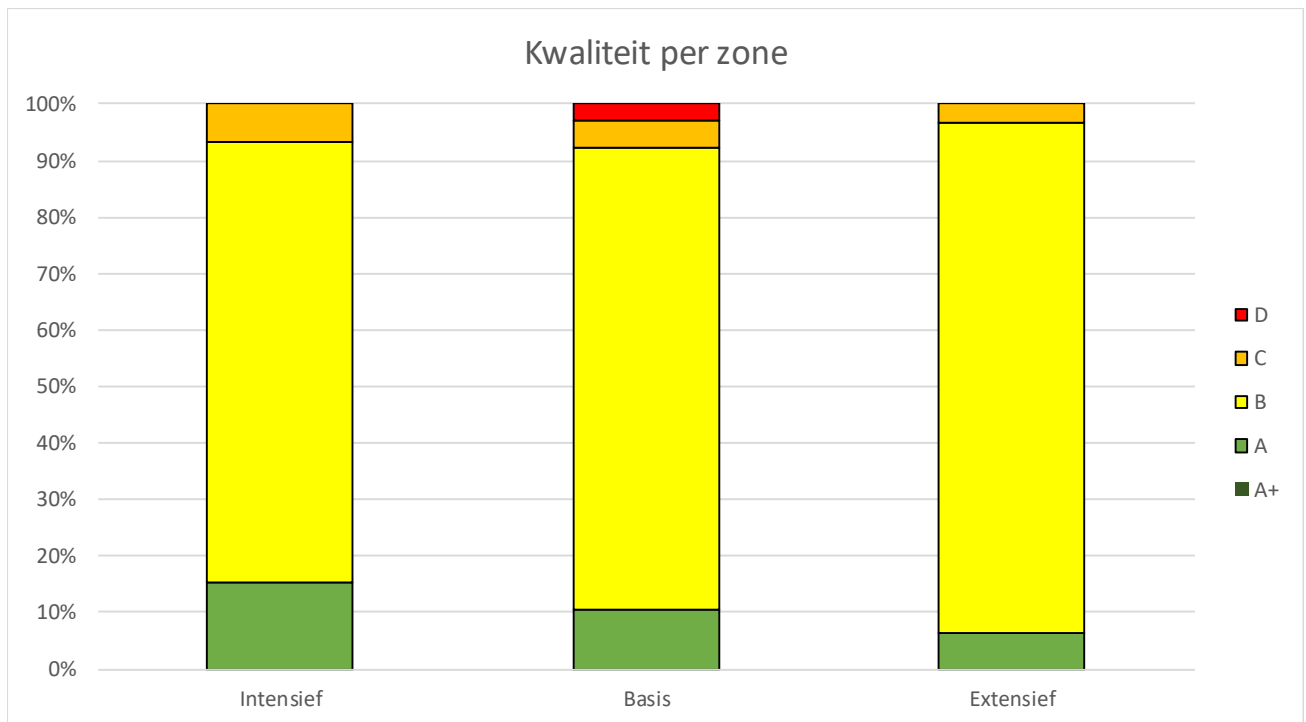
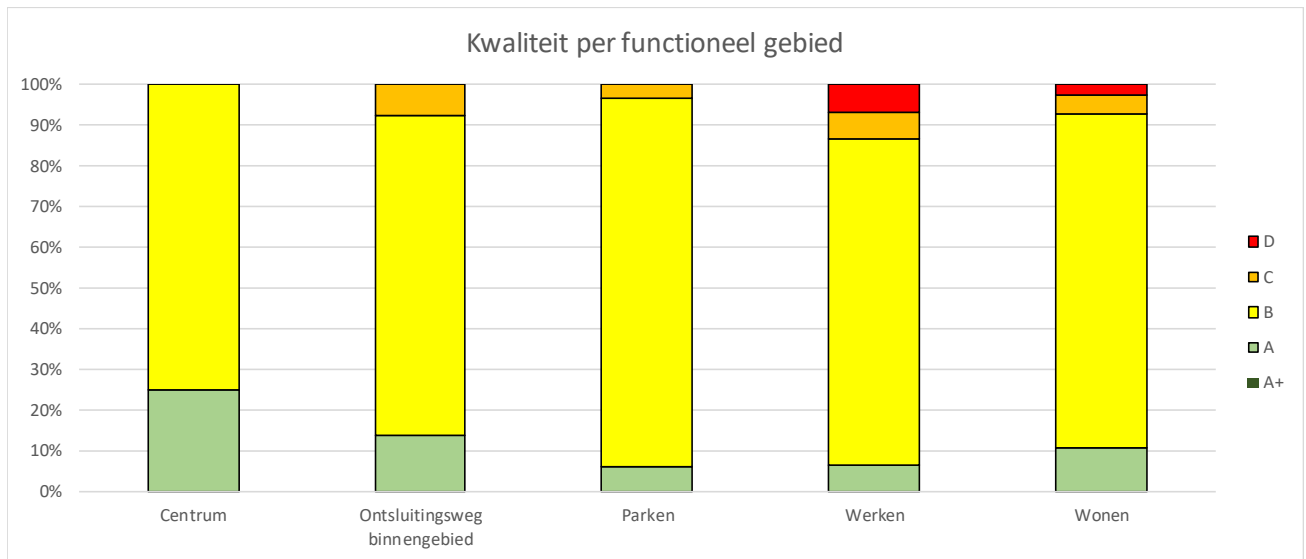
Groen		beplanting-struikrozen-kaal oppervlak		
A+	A	B	C	D
Er is geen kaal oppervlak.	Er is weinig kaal oppervlak.	Er is in beperkte mate kaal oppervlak.	Er is redelijk veel kaal oppervlak.	Er is veel kaal oppervlak.
kaal oppervlak 0% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 5% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 10% per 100m ²	kaal oppervlak ≤ 25% per 100m ²	kaal oppervlak > 25% per 100m ²
Meetinstructie: Kaal oppervlak				

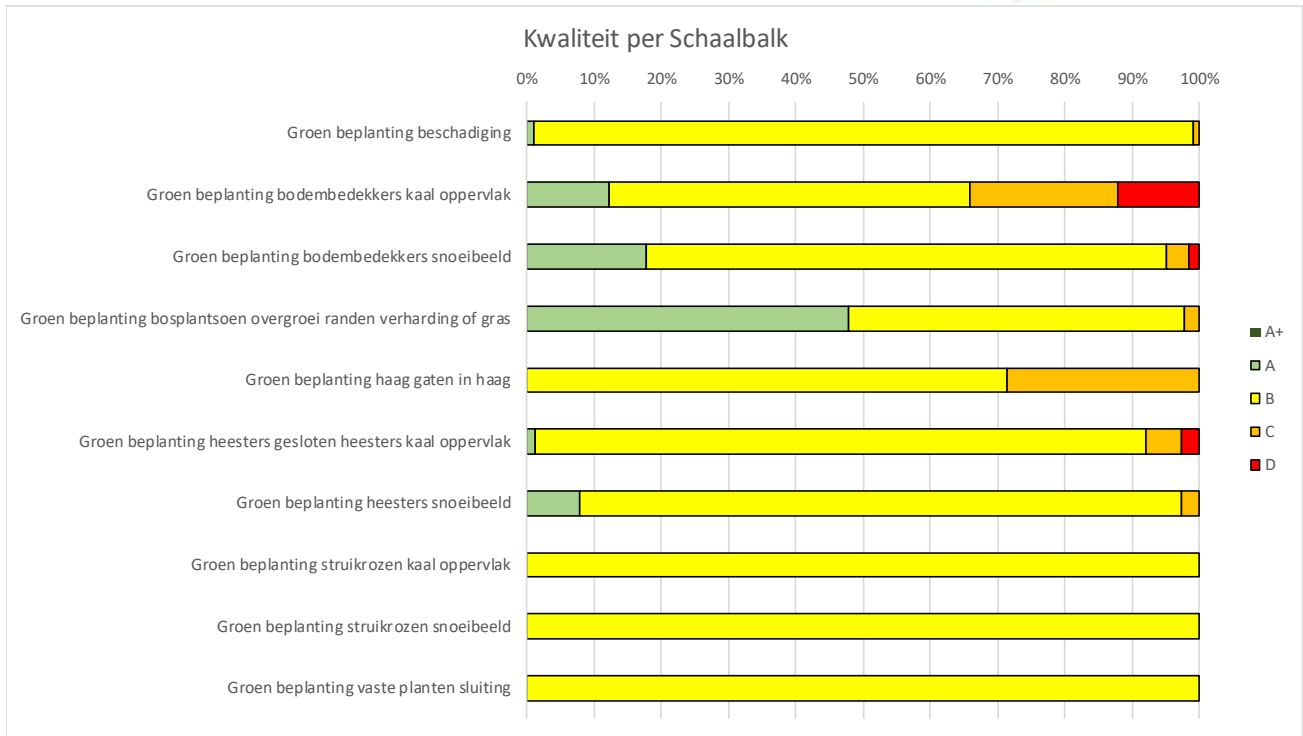
Niet opgenomen in RAW

Groen		beplanting-struikrozen-snoeibeeld		
A+	A	B	C	D
De struikrozen zien er zeer verzorgd uit.	De struikrozen zien er verzorgd uit.	De struikrozen zien er redelijk verzorgd uit.	De struikrozen zien er nauwelijks verzorgd uit.	De struikrozen zien er onverzorgd uit.
takken met uitgebloeide bloemen 0% per 100m ²	takken met uitgebloeide bloemen 0% per 100m ²	takken met uitgebloeide bloemen 0% per 100m ²	takken met uitgebloeide bloemen ≤ 25% per 100m ²	takken met uitgebloeide bloemen > 25% per 100m ²
verhouding aantal hoofdtakken t.o.v. struikroos zeer goed	verhouding aantal hoofdtakken t.o.v. struikroos goed	verhouding aantal hoofdtakken t.o.v. struikroos voldoende	verhouding aantal hoofdtakken t.o.v. struikroos matig	verhouding aantal hoofdtakken t.o.v. struikroos slecht
wildopslag en/of takken met uitlopers 0% per 100m ²	wildopslag en/of takken met uitlopers ≤ 2% per 100m ²	wildopslag en/of takken met uitlopers ≤ 5% per 100m ²	wildopslag en/of takken met uitlopers ≤ 15% per 100m ²	wildopslag en/of takken met uitlopers > 15% per 100m ²

Niet opgenomen in RAW				
Groen		beplanting-vaste planten-sluiting		
A+	A	B	C	D
De beplanting is volledig aaneengesloten.	De beplanting is goed aaneengesloten.	De beplanting is redelijk aaneengesloten.	De beplanting is nauwelijks aaneengesloten.	De beplanting is niet aaneengesloten.
aaneengesloten beplanting 100% per 100m ²	aaneengesloten beplanting ≥ 90% per 100m ²	aaneengesloten beplanting ≥ 80% per 100m ²	aaneengesloten beplanting ≥ 50% per 100m ²	aaneengesloten beplanting < 50% per 100m ²

Bijlage IX. Resultaten Quickscan

Bijlage X. Kansencarta

